

PETRE ȚURLEA

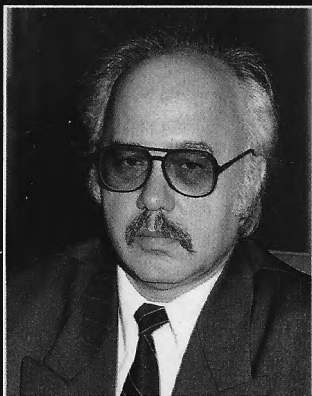
**PROCESUL
ORGANIZATIEI
„T”**

Burton Y. Berry - Romanian
Diaries 1944-1947

[https://z-library.sk/
book/119284379/9883c5/burton-
y-berry-romanian-
diaries-19441947-adriana-
georgescu.html](https://z-library.sk/book/119284379/9883c5/burton-y-berry-romanian-diaries-19441947-adriana-georgescu.html)

Libra

Procesul Organizației „T” este unul dintre momentele importante ale represiunii coordonate de guvernul Petru Groza și de ocupantul sovietic, împotriva forțelor democratice din România în perioada 1945-1947.

Acțiunea tinerilor judecați în septembrie 1945 a făcut parte din ansamblul Mișcării Naționale de Rezistență din acei ani; nu a fost izolată, a avut un puternic ecou intern și internațional, fapt care îndreptățește, o dată în plus, cunoașterea ei.

Cartea de față prezintă, așadar, un moment al Mișcării Naționale de Rezistență din România împotriva instaurării dictaturii de tip sovietic; va fi urmată de înfățișarea altor momente, arhivele păstrând foarte multe și valoroase documente pe această temă, parte dintre ele deja studiate de istorici.

PETRE ȚURLEA

Coperta: STAN BARON

Colecția CONTEMPORANEEA

© LIBRA[®]

ISBN 973-98909-9-7

PETRE ȚURLEA

PROCESUL ORGANIZAȚIEI „T“

LIBRA®

București, 2000

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale

ȚURLEA PETRE

Procesul Organizației „T” / Petre Țurlea. – București:
Fundăția Culturală Libra, 2000

p.; cm.

ISBN 973-98909-9-7

94(498) „1944/1989”

Introducere

După 1990 au apărut o serie de articole, studii și monografii privitoare la procesul de cucerire a puterii politice în România de către Partidul Comunist Român și la felul în care acest partid a condus țara timp de 50 de ani. Comparând aceste lucrări cu cele privind aceleași două probleme, dar publicate înainte de 1989, din motive lesne de înțeles, prezentarea și concluziile sunt diametral opuse. Și, uneori același autor semna și înainte și după Revoluție. Dar nu acesta poate fi faptul cu adevărat grav, deși nu este de lăudat schimbarea radicală a opiniei în funcție de regimul politic. Are loc o revenire a istoriografiei românești la tradițiile ei serioase antebelice; în acest context, nu este rău dacă și aceia care au făcut compromisuri în vechiul regim – constrânși, sau chiar cei care s-au pus din convingere în slujba aceluia regim – revin la postura de adevărați oameni de știință. Cu adevărat grav este atunci când se imită sistemul impus înainte de 1989, când se scriu lucrări cu concluzii dinainte stabilite, când documentele istorice sunt acceptate doar în măsura în care pot confirma concluziile dorite. Faptele anonime sau puțin importante în epocă sunt tratate uneori, astăzi, ca puncte de reper deosebite; se confecționează eroi din oameni care au avut doar meritul că nu s-au raliat regimului comunist; în

seama adevăratelor personalități ale rezistenței anticomuniste se pun și fapte pe care nu le-au făcut sau li se trec cu vederea momentele de lașitate.

Memoriile celor care au fost implicați în zbuciumata evoluție a societății românești de după 1944 – deși literatura memorialistică are un grad de subiectivism mare, uneori exagerat – adesea sunt luate ca documente istorice de necontestat și nu mai sunt comparate cu alte surse. Tendința aceasta este speculată intens de personaje care au avut un rol important chiar în aparatul represiv sau de propagandă comunist și care acum încearcă să fixeze o anumită imagine despre anii postbelici, imagine în care ei, bineînțeles, sunt personaje pozitive, neprihănite. Exemplul cel mai edificator este Silviu Brucan. Partizanatul, fie cel de tip comunist, fie cel opus acestuia, nu este de admis în lumea științifică. (De altfel, fenomenul petrecut în istoriografie după 1989 îl regăsim în ansamblul societății românești a perioadei respective. Au existat ilegaliștii comuniști din perioada interbelică, cărora statul socialist le-a dat pensii substanțiale; după 1989, foștii deținuți politici anticomuniști au obținut un statut asemănător – pensii proporționale cu numărul anilor de detenție. Statul socialist a transformat principala închisoare politică, Doftana, în muzeu; după 1989, principala închisoare unde au fost deținuți oponenții comunismului, Sighet, a fost și ea transformată în muzeu. În lumea literelor, înainte de 1989 o mulțime de scriitori s-au ridicat; erau considerați mari și răsplătiți cu premii și alte avantaje materiale doar pentru faptul că laudau comunismul; după 1989, o mulțime de scriitori s-au ridicat din anonimatul pe care-l merituau pe deplin, au fost proclamați stâlpi ai literaturii naționale, nu pentru opera lor, ci doar în raport cu vehemența anticomunismului lor. Ș.a.m.d.)

Ca urmare, cea mai importantă realizare a istoriografiei românești de după 1989 este publicarea a câtorva zeci de volume de documente de arhivă, din perioada postbelică, aici subiectivismul fiind mult mai mic, cantonat doar în zona selecției documentelor; și, de asemenea, genul de monografii care sunt însoțite de cele mai importante documente de arhivă privind tema respectivă (metodă folosită și în lucrarea de față).

*

Bineînțeles, problema cea mai cercetată și cea mai atractivă pentru istoricii de azi este aceea a rezistenței anticomuniste. Acum arhivele fiind deschise – în limita de timp impusă de lege – câmpul de investigație este imens. Cele mai serioase cercetări au luat forma unor lucrări științifice apărute sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului din România – în revista proprie și în mai mult de 40 de volume. De asemenea, câteva lucrări au apărut în diverse reviste de istorie sau au luat forma unor cărți apărute la unele edituri. Existența lor trebuie apreciată, în ansamblu conturând efortul istoricilor români de a lumina o etapă fie puțin cunoscută, fie denaturat prezentată până acum, a Istoriei românilor.

Ofensivei majore duse de Partidul Comunist din România (până în 1965 s-a păstrat în titulatură particula *din*, având semnificația istorică știută a apartenenței la un organism comunist mondial), pentru cucerirea puterii politice i s-a opus, mai ales în perioada 1945–1950, o mare parte a societății românești, rezistența acesteia îmbrăcând forme foarte diverse, de la pamflete la acțiune armată; toate acestea fac parte dintr-o Mișcare Națională de Rezistență, ale cărei contururi depline urmează abia a fi definite în baza cercetării de arhivă. Formula, folosită chiar în epocă, de

„Mișcare Națională“ este adecvată și datorită întinderii, dar, mai ales, datorită faptului că cei mai mulți participanți la ea o concepeau în primul rând ca pe o reacție la subordonarea Țării de către U.R.S.S. și impunerea în fruntea ei a unui partid dirijat de la Moscova; deci, o reacție de apărare națională împotriva unei imixtiuni externe. U.R.S.S. era inamicul, cel care a cotoplit o parte din țară, cel care o secătuieste luându-i o parte din bogății, cel care își menține aici trupele de ocupație și controlează totul, cel care-și impune propriul regim politic. Mișcarea Națională de Rezistență nu a cuprins, însă, întreaga societate românească; o mare parte a acesteia, mai ales păturile sărace, fiind atrase de ideea utopică a egalității economice, sociale și politice. De aceea, nu toți cei care s-au raliat Partidului Comunist, mai ales în primii ani postbelici, pot fi blamați; mulți au crezut sincer într-o lume bună pentru toți. Chiar unii din oamenii de vârf ai regimului comunist au acționat cu convingerea că o fac spre binele societății, iar la sfârșitul vieții au recunoscut că s-au înșelat. În acest plan, Alexandru Bârlădeanu este un exemplu: la moartea lui Corneliu Coposu, în 1995, într-o emisiune TVR, a spus că între el și cel dispărut, Istoria i-a dat dreptate ultimului.

Așadar, lucrarea de față se adaugă la cele deja existente tratând diversele forme de rezistență a românilor împotriva acțiunii U.R.S.S. de impunere nedemocratică în fruntea Țării a forțelor politice dirijate de la Moscova. Confruntarea cu regimul politic ce prindea contur în anul 1945 a două organizații democratice – „Tinerimea Liberă“ și „T“ – este foarte puțin cunoscută și niciodată prezentată în istoriografia română. În ancheta și procesul intentat membrilor celor două, autoritățile le-au tratat în funcție de pericolul pe care considerau că-l reprezintă pentru Guvernul Petru Groza, atenția principală fiind îndreptată spre Organizația „T“, prin care se dorea să se dea o lovitură

majoră Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc; de cele mai multe ori, atât presa procomunistă, cât și documentele procesului insistau pe această linie. Însăși evoluția ulterioară a unora dintre membrii Organizației „Tinerimea Liberă“, în frunte cu președintele ei, spre integrarea deplină în Partidul Comunist, conduce la concluzia că organele de represiune comuniste ale anului 1945 au intuit corect că adevărata primejdie pentru Guvernul Petru Groza o reprezenta Organizația „T“; de aceea și tratamentul mult mai aspru față de membrii săi, în raport cu tratamentul acordat membrilor „Tinerimii Libere“. Acesta este și motivul pentru care, deși cele două organizații au constituit subiectul aceluiași proces în 1945, totuși, cartea de față se intitulează Procesul Organizației „T“.

Identificarea fondului arhivistic, foarte bogat, păstrat la Arhiva S.R.I., a fost făcută cu ajutorul doamnei F. Moraru, căreia îi aduc, și pe această cale, mulțumiri.

I. Două organizații democratice – „Tinerimea Liberă” și „T”

Conform unui raport al Direcției Generale a Poliției către Teohari Georgescu, ministru de interne, din 24 august 1945, „în Capitală și în țară în ultimul timp au luat ființă anumite organizații politice care urmăresc prin acte de teroare schimbarea regimului democratic”. Era evident vorba despre regimul „democratic” instaurat de Guvernul Petru Groza. Cercetarea a dus la identificarea – spune raportul – a două organizații, în aparență cu caracter diferit, „însă care lucrau în strânsă legătură”. Cea mai veche, intitulată „Tinerimea Liberă”, era condusă de studentul Mircea Ștefanovici, iar a doua, Organizația „T”, era condusă de avocatul Remus Țețu¹.

*

ORGANIZAȚIA „TINERIMEA LIBERĂ” a debutat în arena politică prin manifestări de stânga în perioada antonesciană, deși conducătorul ei, Mircea Ștefanovici, era bănuیت a fi un apropiat al lui Mihai Antonescu. Președintele „Tinerimii Libere” s-a născut la 25 mai 1922, în comuna Jiblea, județul Argeș. Din 1940 a fost student la Școala Politehnică București. În 1943 încerca să formeze o Societate a Studenților din Politehnică, folosindu-se și de numele lui Mihai Antonescu; ancheta ce a urmat a fost

sistată la cererea acestuia din urmă. Siguranța credea că are idei comuniste, dar menționa și legăturile cu partidele istorice (la 25 iunie 1943, la sediul Partidului Național Liberal, se întâlnea cu I. V. Săndulescu, Radu Câmpeanu, Negulescu, Mihadaș, Mănescu Manea și Boissard – așadar, din Partidul Național Liberal, Partidul Național Țărănesc, Partidul Comunist din România, Partidul Social Democrat; voiau să editeze o revistă, „Cugetul nostru”; printre cei care au susținut cu fonduri revista erau menționați M. Ghelmegeanu, Manolescu, director în Siguranța Statului, Eugen Cristescu, director general al Serviciului Special de Informații, Sava Dumitrescu, șeful Poliției de Siguranță). Într-un material al Securității, din februarie 1950, se afirma că în 1943 Mircea Ștefanovici a intrat în Partidul Comunist, acționând totuși independent². Imediat după 23 august 1944, a organizat „Tinerimea Liberă”, cu orientare democratică largă, fără atacuri (la început) la adresa forțelor coalizate în jurul Partidului Comunist.

Se pare că Mircea Ștefanovici a înființat „Tinerimea Liberă” mai mult din dorința de a ieși în față, de a fi remarcat și supărat pe faptul că nu i se recunoșteau meritele pe care el și le atribuia. Într-o declarație, din timpul anchetei, august 1945, menționa: „Deoarece nu mi s-a dat ceea ce doream eu, în baza activității făcute, am pornit la constituirea unei organizații democrate de tineret, independentă de orice organizație politică, intitulată «Tinerimea Liberă»”³. Având o organizație proprie, va încerca să preia conducerea „Tineretului Progresist”, creată în jurul tineretului comunist, cu ajutorul lui Ionangelo Pompilian, șeful unui grup comunist dizident. Nu reușește. A doua încercare de a se impune, în februarie-martie 1945, a fost printr-o apropiere de Partidul Social Democrat al lui Titel Petrescu, folosindu-se în acest scop de Ștefan Voitec. Noul

eșec îl va face să se alăture grupului social democrat dizident, condus de Ion Flueraș⁴.

În iarna și primăvara lui 1945, Organizația „Tinerimea Liberă” desfășoară o activitate publicistică destul de intensă pentru condițiile de atunci. Un istoric al Organizației va apărea în februarie 1945 – *6 septembrie 1940 – 23 august 1944* – având mențiunea „Scurtă privire generală asupra acțiunilor antifasciste ale grupării «Tinerimea Liberă» de la constituirea ei și până la 23 august 1944”⁵. Se consemna o activitate generală democratică și colaborarea cu tineretul țărănist (prin intermediul lui Victor Isac) și liberal (prin Mihai Fărcășeanu, I. V. Săndulescu, Radu Câmpeanu, Remus Țețu); de asemenea, indica o colaborare cu Partidul Socialist Țărănesc al lui Mihai Ralea, cu Partidul Social Democrat al lui Titel Petrescu, cu Partidul Comunist. Reactivată după 23 august 1944, Organizația dorea să-și păstreze independența față de partidele politice. Interesantă poziția față de situația internațională: „Milităm pentru cea mai strânsă alianță, și postbelică, cu toate Națiunile Unite, alianță bazată pe înțelegerea dintre ele. Avem o deosebită admirație pentru democrația engleză și cea americană și dorim ca țara noastră să aibă relații de prietenie cu toate Națiunile Unite și cu aceste două mari democrații, izvoare de lumină și de civilizație pentru întreaga omenire”. Era, după cum se vede, omisă „democrația” sovietică; de altfel, aceasta nu putea fi pusă alături de dezideratele consemnate în finalul broșurii: alegeri libere, regim parlamentar, libertatea presei, armonie socială. Conform *Statutelor „Tinerimii Libere”*, gruparea se dorea a fi un organism politic pentru întreaga țară, o școală a democrației pentru toți tinerii din România⁶.

Chiar înainte de apariția istoricului Organizației, în ianuarie 1945 va fi tipărit un *Manifest adresat tineretului poporului român și popoarelor conlocuitoare*. A avea

precizarea: „Cuprinde punctul de vedere al Grupării «Tinerimea Liberă», în ceea ce privește orientarea politică generală“. De la elogiul activității tineretului în perioada antonesciană, se trecea la elogiul activității „muncitorimii de tot felul“ care „și-a înțeles misiunea pe care a avut să o îndeplinească și rolul pe care l-a jucat cu deplin succes și care nu s-a isprăvit aici“ și la elogierea Regelui: „Regele Țării a fost în fruntea poporului și în timpurile cele mai vitregi s-a găsit cu el pe același drum de salvare a Neamului. M. S. Regele a fost deasupra oricărui regim politic și a intervenit energic atunci când existența Patriei a fost amenințată. Față de el purtăm dragoste și recunoștință“. Urmău o serie de cereri general democratice sau vizând situația materială a populației. Se solicita unirea tineretului universitar, muncitoresc și țărănesc. Și, abia în final, își arătau simpatia și față de U.R.S.S.⁷. Așadar, aproape nimic ce ar fi putut supăra Partidul Comunist.

Acestor tipărituri li se vor adăuga, în primăvara lui 1945, două broșuri noi: una de prezentare a vieții președintelui american Franklin Delano Roosweldt (autor Darius Teodorescu) și alta prezentându-l pe primul ministru britanic Winston Churchill (autor profesorul Claudiu)⁸.

Analizând toate aceste documente ale „Tinerimii Libere“, Ministerul de Interne trăsese concluzia că „în aparență“ este vorba de o organizație democratică; își puneau doar întrebarea de unde a avut fonduri pentru atâtea tipărituri. Suspiciunea celor care urmăreau activitatea organizației a fost sporită în momentul când Mircea Ștefanovici a stabilit legături cu partidele politice, cele mai strânse fiind cu Partidul Național Liberal, reprezentat de Laura Saulescu și Radu Câmpeanu și Partidul Național Țărănesc, prin Victor Isac. Perchezițiile făcute la domiciliile unora dintre membrii „Tinerimii Libere“ au arătat, conform an-

chetatorilor, că au fost tipărite și documente care se îndepărtau de linia neutră a Statutului, „adică departe de a fi democratice, conținând afirmații nu numai cu caracter tendențios, fascist și antidemocratic, dar lezând prin conținutul lor relațiile internaționale ale Statului român, atentând astfel la siguranța Statului, internă și externă“. Erau citate din documentul intitulat *16 lozinci*, expresiile: „Partidul Comunist din România a dezarmat armatele noastre din interiorul Țării“ și „Democrația nu înseamnă bolșevism“. Raportul anchetatorului extrăsese însă foarte puțin din documentul incriminat. În el mai apar: „Partidul Comunist din România este dușman al poporului român. [...] Partidul Comunist din România nu este sincer, fiindcă patronează, în numele tovarășiei, cele mai grandioase afaceri și ticăloșii. [...] Democrație nu înseamnă cenzură, lagăre, închisori, demagogie, înstrăinare, lipsă de patriotism, trădare, minciună și suprimarea libertăților. Popor nu înseamnă o minoritate de străini înarmați și constituiți în bandă.[...] Sindicat nu înseamnă impunerea unui anumit comitet de fabrică din ordinul Partidului Comunist și împotriva voinței muncitorilor“. În partea finală a documentului se încerca distrugerea mitului conform căruia retrocedarea Transilvaniei de Nord s-ar datora doar bunăvoinței U.R.S.S. și venirii la putere a Guvernului Petru Groza: „Ardealul a fost cucerit de armatele noastre române, în strânsă colaborare cu cele sovietice, care au învins, în mare parte și datorită armamentului, munițiilor, mașinilor, aprovizionării și bombardamentelor anglo-americane. Ardealul ne-a fost alipit după hotărârea marilor Națiuni Unite. Ardealul ne-a fost cedat conform Convenției de armistițiu și prin strădaniile poporului român, făcute de la 23 august 1944 și până la 5 martie 1945. Ardealul este un drept românesc și nu bunăvoința cuiva“. Ca să fie pe deplin clar, documentul

se încheia cu lozincile: „Jos ziarul de humor «Scânteia»! Jos minciuna și teroarea! Jos «Gluma» (presa comunistă a F.N.D.-ului – *n.n.*)!“⁹.

Din alt document tipărit de „Tinerimea Liberă“, manifestul *Cetățeni și cetățene, frați români*, anchetatorii din vara lui 1945 rețineau ca foarte gravă expresia: „Dușmanul acesta din lăuntrul Țării este Partidul Comunist și complicii săi“. În același manifest era identificat și un „îndemn la răzmeriță“: „Comitetul Libertate și Unire vă cheamă la luptă pentru salvarea Patriei. Nu executați ordinele lor. [...] Luați atitudine de așteptare hotărâtă pentru ziua cea mare a libertății cetățenești și a libertății naționale, care nu poate întârzia prea mult“. De asemenea, Organizația „Tinerimea Liberă“ a publicat un manifest semnat „Comitetul Central de Acțiune Democratică a Muncitorilor, Țăranilor, Intelectualilor, Ostașilor, Femeilor și Tineretului din România“; aici apar expresii considerate de organele Ministerului de Interne ca insinuante: „A curs destul de mult sânge pentru democrație și va mai curge dacă va fi nevoie“; „Vrem aplicarea cu scrupulozitate a condițiilor Armistițiului, din ambele părți“ (aluzie la comportamentul brutal al trupelor sovietice); „Să înceteze odată și pentru totdeauna terorismul și metodele barbare ale lui Hitler, indiferent dacă ele se aplică de către oamenii zugravului sau de altcineva“.

Cele patru manifeste aveau ca autori pe Mircea Ștefanovici, Darius Teodosiu, Crăciun Andrei, ultimul fiind membru marcant al Partidului Național Țărănesc. În masivele dosare pe care și le-a întocmit, după 1954, pentru a fi reabilitat, Mircea Ștefanovici dezvăluie faptul că el este autorul doar al textelor general democratice; alți membri ai „Tinerimii Libere“, în special cei proveniți de la țărâniști sau de la social-democrații dizidenți, fără să-l mai întrebe, au introdus în manifestele publicate și texte antiguver-

namentale și antisovietice. Așadar, organizația a devenit mult mai radicală decât dorea președintele ei, putând fi, datorită acestei radicalizări, considerată o componentă a Mișcării Naționale de Rezistență. Oportunismul președintelui „Tinerimii Libere“, din 1945 și de mai târziu, nu poate anula activitatea remarcabilă, antiguvernamentală, a multora dintre membrii organizației.

Poliția consemna faptul că, pe lângă manifestele proprii, membrii „Tinerimii Libere“ răspândeau și alte manifeste și broșuri „cu același conținut criminal“, editate de alte organizații „reacționare“. Se dădea ca exemplu ziarul de buzunar „Văpaia“, oficios al Organizației „T“.

Concluzia raportului către Teohari Georgescu: Organizația „Tinerimea Liberă“ este „departe de linia trasată prin Statutele ei de organizare și încearcă să distrugă liniștea internă a Statului și să creeze pe bază de psihoză socială conflicte între Statul român și aliații lui firești, [...] ceea ce se traduce ca un atentat la siguranța Statului“; activitatea „Tinerimii Libere“ era considerată „periculoasă pentru ordinea și siguranța Statului“ și având „intenții criminale“¹⁰.

Compoziția Organizației „Tinerimea Liberă“ era foarte diversă. Cuprindea simpatizanți ai partidelor istorice (și chiar membri ai acestora), dizidenți comuniști, dizidenți social-democrați, apolitici. Conform înțelegerii lui Mircea Ștefanovici cu Ion Flueraș, din martie 1945, s-a convenit ca „Tinerimea Liberă“ să devină Organizația de bază a Tineretului Social Democrat dizident; în schimb, primea sediul din str. Alexandru Odobescu nr. 13. Astfel, câțiva dintre membrii marcanți ai dizidenței social democrate vor activa în cadrul Organizației care, însă, cu toată înțelegerea din martie și-a păstrat statutul autonom. Victor Isac, membru al Partidului Național Țărănesc, s-a apropiat de „Tinerimea Liberă“, care-i publică și un

manifest; tot el a făcut prima legătură cu Organizația „T“, încercând chiar o contopire a celor două¹¹.

La interogatoriul din 26 iulie 1945, Mircea Ștefanovici menționa ca membri ai „Tinerimii Libere“ pe Darius Teodosiu, Florin Popescu, Bibi Boldei, Enacovici Vladimir, Traian Ispas, Boissard Marcel, Titi Drăgoi, Dron Andrei, Teodorescu Ioan, Cetățeanu Stelian, Moghină Nicolae, Popescu Ion, Popescu Vladimir, Popescu Octavian, Smeureanu Nicolae, Caragață Ștefan, Strat Gheorghe¹². Rapoartele organelor Ministerului de Interne indicau, în plus, ierarhia în Organizație și legăturile fiecăruia dintre membri cu forțele politice ale momentului. Darius Teodosiu era director general al „Tinerimii Libere“ și nepot al generalului Rădescu, fostul prim-ministru, adversar declarat al Partidului Comunist; așadar, considerau anchetatorii, este elementul de legătură cu Rădescu, care „probabil este mentorul Organizației «Tinerimea Liberă», așa cum este și al Organizației «T»“. Marcel Boissard era secretar general. Florin Popescu – casier general. Constantin Drăgoi – bibliotecar. Enacovici Vladimir – șeful Biroului Cultural. Ioan Teodorescu – șeful Secției sportive. Bordei Alexandru – secretar. Apar multe nume în plus față de cele prezentate de Ștefanovici: Oprea Alexandru, Nicolae Carandino (ziarist național țărănist), Crăciun Andrei (membru Partidul Național Țărănesc), Ion Flueraș (social democrat, fost membru al Consiliului Dirigent, etichetat de anchetator ca „agitator comunist“), Măglașu Lazăr și Boghea Antim (amândoi social-democrați)¹³.

Având în vedere atenția deosebită acordată în cursul anchetei social democraților dizidenți din rândurile Organizației „Tinerimea Liberă“, se poate trage concluzia că aceștia erau considerați cei mai periculoși, putând acționa chiar în fieful Partidului Comunist, în rândurile

muncitorimii. Ion Flueraș era urmărit de organele Ministerului de Interne chiar înainte de 6 martie 1945 (Teohari Georgescu, viitorul ministru comunist, având deja o anumită influență în acest minister). O notă informativă din 24 februarie 1945, sub titlul *Socialiștii strâng rândurile*, afirma că Ion Flueraș „caută să strângă rândurile vechilor socialiști din Ardeal și Banat, pentru a crea o organizație aparte“, independentă de aceea a lui Titel Petrescu¹⁴. Anchetatorul în procesul „Tinerimii Libere“ și Organizației „T“ a strâns toate informațiile pe care organele Ministerului de Interne le adunaseră despre activitatea lui Ion Flueraș, mai ales aceea de după 23 august 1944. Numărul mare de note și rapoarte care-l privesc denotă tocmai faptul că-l considerau o primejdie pentru Guvernul Petru Groza; autoritățile credeau că ralierea fruntașului social democrat la Organizația „Tinerimea Liberă“ i-ar fi putut da acesteia o putere deosebită. De asemenea, agenții Siguranței raportau și dese contacte avute de Ion Flueraș cu conducerea partidelor istorice.

În condițiile în care C. Titel Petrescu, președintele Partidului Social Democrat, a înclinat spre alianța cu Partidul Comunist, în toamna lui 1944 și iarna lui 1945, socialiștii care au întrevăzut unde va duce această linie au format un grup dizident, pentru ca ulterior să se desprindă; intrau aici mai ales vechi socialiști din Banat și Transilvania, la început presupunându-se că li se va alătura și Grigorovici din Bucovina¹⁵. O dată cu accentuarea luptelor politice, în vara lui 1945, notele și rapoartele Siguranței privind dizidența se înmulțesc, unele având analize realiste. Raportul din 4 iunie 1945 avea ca titlu *Agitații în Partidul Social Democrat*; constata, chiar la început, că „în actuala formație, Comitetul de Conducere a Partidului Social Democrat nu corespunde realității. Dl Titel Petrescu este înconjurat de oameni care îl sfătuiesc

rău când închide porțile tuturor vechilor militanți să reintre în mișcare“. Printre cei nedreptățiți astfel, erau Ion Flueraș și Carol Barta. Primul se arăta mai lucid și mai intransigent. Informatorul Siguranței era chiar un social-democrat, putând astfel să citeze expresiile celor nemulțumiți. Ion Flueraș îi declarase: „Conducerea Partidului Social Democrat nu este în mâna lui Titel, ci atotștăpânitorul este Levin, secretarul [P.S.D.], care este omul de legătură al comuniștilor ruși. Acesta exercită o adevărată teroare și de teama arestărilor [ceilalți] se supun“. Și Brătfăleanu era un om de nimic, care în 1918–1919 milita împotriva Unirii Transilvaniei cu România, iar în 1944 s-a alipit comuniștilor¹⁶.

Ion Flueraș reprezenta, în acel moment, un curent minoritar în mișcarea muncitorească din România. Se opunea comunismului impus și dirijat de la Moscova; era adeptul colaborării cu partidele burgheze democratice. (Interesantă justificarea pe care Ion Flueraș o dă colaborării cu partidele burgheze: „Numai așa a putut să existe în parlamentele și guvernele ce s-au succedat o voce de protest, de control și apărare a clasei muncitoare. De altfel, bazele social-democrate se sprijină pe colaborare pentru a se obține, pe cale evolutivă, maximum de reforme social-democrate“¹⁷.) De asemenea, susținea ideea evoluției spre o societate mai bună, nu pe aceea a revoluției distructive pentru a o atinge; era naționalist, în sensul pozitiv al termenului, sentimentele sale patriotice fiind deseori demonstrate începând cu 1918.

În raportul Siguranței din 4 iulie 1945 se nota: Ion Flueraș „se ridică cu vehemență contra evreilor pe care îi acuză de lipsă de sinceritate și de credință față de poporul român. Nu sunt asimilabili, sunt răi, dușmanii noștri și acum ne-am convins și noi că aceștia trebuie să părăsească țara. Despre MADOSZ spune – relatea informatorul – că

este cea mai vastă tragere pe sfoară a românilor. «Ungurii, sub paravanul acestei asociații, își ascund ferocitatea dușmăniei ce ne poartă. Ungurul, fie el comunist, socialist, liberal sau orice ar fi, el tot șovinist rămâne, tot dușmanul de moarte al poporului român rămâne. De altfel, oricine poate vedea sinceritatea ungurului vizitând Transilvania. În toate posturile, de la notar, primar, prefect etc., sunt numai unguri, cari desfășoară pe față o acțiune de umilire a românilor și de acaparare a comerțului, industriei și meseriilor. Păcat că dl. Groza [...] nu se sesizează despre cinismul, perversitatea și răutatea ungurească oploșită sub protecția MADOSZ-ului». Foarte alarmantă, în viziunea Siguranței, era dorința lui Ion Flueraș de a se întâlni cu conducerea Partidului Național Liberal, pentru a stabili o colaborare. De aceea, și concluzia: „Mișcarea subterană a lui Flueraș progresează și pune în pericol înjgheburile hibride ale lui Titel Petrescu, care, lipsit de personalitate și autoritate, este sub tutela lui Levin și compania”¹⁸.

Aceeași sursă informativă, „Ilca”¹⁹, transmitea un raport detaliat și pe 12 iunie 1945. Întrevederea cerută de Ion Flueraș conducerii Partidului Național Liberal avusese loc. Ca urmare, pe 11 iunie (ora 10), la conferința lui Dinu Brătianu, ținută chiar la el acasă, a fost invitat și Flueraș. Președintele liberalilor îi propune să prezinte situația din Partidul Social Democrat și poziția tineretului intelectual și muncitor, întrebând „dacă mai este vreo nădejde în redresarea sufletească”. Ion Flueraș arăta că „în rândul muncitorilor intelectuali și manuale o reacțiune împotriva uzurpatorilor în fruntea cărora de formă este Titel Petrescu, dar în realitate sunt evreii”. Cerea - în numele adevăratului Partid Socialist și al veritabilei Confederații Generale a Muncii - colaborarea cu Partidul Național Liberal, „pentru binele neamului nostru”, anunțând : „ Cu national-taranistii suntem de acord „. Dinu Brătianu răspundea că este de

acord cu o colaborare și mai strânsă între liberali, țărăniști și social-democrați²⁰.

Și contactele cu Partidul Național Țărănesc erau consemnate de Siguranță. Într-o notă din 20 iulie 1945, se menționa vizita făcută de fruntașii dizidenței social-democrate – Ion Flueraș și Iosif Jumaca – la sediul central al național-țărăniștilor, unde au vorbit cu dr. Nicolae Lupu, căruia i-au făcut propuneri de colaborare. Dr. Lupu, fără să dea un răspuns definitiv, s-a arătat bucuros, anunțând că va transmite mai sus propunerea²¹.

Așadar, Organizația „Tinerimea Liberă” avea o activitate complexă: la început doar cu revendicări general democrate, s-a radicalizat treptat, devenind un oponent veritabil al Guvernului Petru Groza, luat în atenție, din această cauză, de Siguranță. S-au păstrat tendințele diferite, majoritatea membrilor Organizației ajungând a fi mult mai combativi decât președintele acesteia. Fiind deschisă – atât spre partidele politice opozante ale coaliției din jurul Partidului Comunist, cât și spre cei neîncadrați politic – influența mesajelor ei, tot mai puternic ancorate în ideea rezistenței naționale, ar fi putut deveni primejdioasă pentru autorități.

*

ORGANIZAȚIA „T”. În contextul luptei politice tot mai aspre din 1945, se pot distinge, în cadrul partidelor istorice – Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc – trei atitudini. Cea mai mare parte a membrilor acestor partide, în frunte cu conducătorii aleși încă din perioada interbelică, Constantin (Dinu) Brătianu și Iuliu Maniu, s-a constituit într-o opoziție constantă și fermă față de forțele grupate în jurul Partidului Comunist; erau adepții căilor legale de luptă politică, idee subliniată deseori tocmai pentru a reliefa, prin comparație, ilegalitatea unora

dintre acțiunile comuniștilor și, de asemenea, subliniată din dorința de a nu oferi Guvernului pretextul așteptat pentru dizolvarea partidelor istorice. Această poziție oficială, legalistă, era dublată de susținerea tacită a unor acțiuni de rezistență, chiar armată, împotriva regimului politic ce tindea să se instaureze, susținere nerecunoscută, însă, în epocă. Față de această situație, s-au produs în Partidul Național Liberal și în Partidul Național Țărănesc două curente diametral opuse, curente antrenând o parte dintre membrii acestora. Cei care îmbrățișaseră principiile liberale sau țărăniște datorită unei conjuncturi sau a unor interese materiale, nu din convingere, ori pur și simplu erau grăbiți să ajungă la putere, se vor desprinde, trecând în tabăra guvernamentală comunistă; din dorința de a rupe cât mai mult din partidele istorice și din electoratul acestora, vor păstra numele formațiunilor politice din care s-au desprins, adăugând inițiala liderului dizidenței respective – Partidul Național Liberal (T) în jurul lui Gheorghe Tătărescu și Partidul Național Țărănesc (A) în jurul lui Anton Alexandrescu. Primul fiind o personalitate marcantă, a putut atrage un procent mai mare dintre liberali decât a putut atrage al doilea dintre țărăniști. Partidul Comunist a folosit cu îndemânare aceste dizidențe (cărora li se vor adăuga și altele) pentru a discredita partidele istorice, pentru a deruta electoratul și, astfel, pentru a cuceri mai ușor și mai repede întreaga putere politică. După atingerea țelului, partenerii de drum vor fi înlăturați cu brutalitate sau păstrați, în posturi neimportante, ca decor. Paralel, la sfârșitul lui 1944 și începutul lui 1945, se formează și un curent diametral opus în Partidul Național Liberal și în Partidul Național Țărănesc, curent compus în majoritate din tineri. Se arătau dornici de acțiune anticomunistă imediată, puternică, deschisă, chiar violentă; nota națională, patriotică era întărită pe măsura

accentuării caracterului opresiv al manifestărilor trupelor de ocupație sovietică. Spre deosebire de celălalt curent (al lui Tătărescu și Alexandrescu), nu au vrut niciodată să se desprindă de conducerea celor două partide, ci doar să impună acestora o atitudine mai dinamică, fiind la mijloc, în mod evident, și o contradicție între generații; din dorința de a-și demonstra anticomunismul aveau, uneori, chiar acțiuni hazardate. Îl putem numi „curentul activismului“. Membrii acestuia s-au integrat în acțiunile propagandistice și militare ale Mișcării de Rezistență Națională, au format organizații secrete, au constituit elementul de bază al demonstrațiilor anticomuniste și al mării manifestații promonarhiste de la 8 noiembrie 1945.

În Partidul Național Liberal, organizația de tineret s-a arătat foarte activă începând cu toamna lui 1944, sub conducerea lui Mihai Fărcășanu; tot tinerii liberali imprimau oficiosului partidului, „Viitorul“, o atitudine deschis anticomunistă, ceea ce va duce la interzicerea publicației de către Cenzură. Chiar și în aceste condiții, în care organizația de tineret a Partidului Național Liberal era evident mai activă decât partidul în ansamblul său, o parte a tinerilor liberali – grăbiți să-și vadă rezultatele muncii – se arătau nemulțumiți. Din rândul acestora, unii vor forma organizații secrete sau vor trece de partea detașamentelor armate anticomuniste; niciodată, însă, nu s-au dezis de conducerea liberală. Trebuie, însă, precizat faptul că și în cadrul tineretului liberal erau două feluri de manifestare față de conducere, deși toți erau fideli acesteia. Cei mai mulți respectau cu strictețe disciplina de partid, inițiativele lor fiind supuse aprobării ierarhiei liberale. (Radu Câmpeanu relatează, într-o conferință aniversară ținută la 8 noiembrie 1990, că înainte de a pune în aplicare felul cum doreau să se implice în manifestația de la 8 noiembrie 1945, tinerii liberali, disciplinați, și-au prezentat planul

lui Dinu Brătianu.) Alții, însă, având covingerea că și conducătorii liberali sunt de acord cu ei, dar nu-și pot declara public acordul pentru că se știau supravegheați de autorități, nici nu le mai cereau aprobarea pentru acțiunile pe care le inițiau.

Din ultima categorie făceau parte tinerii liberali care s-au grupat în jurul avocatului Remus Țețu și au format Organizația „T”.

Remus Țețu, născut în 1918 la București, era licențiat în Drept și Filosofie. În 1945 era înscris în Baroul de avocați București, fără a profesa; câteva săptămâni, în 1944, fusese șef de cabinet în ministerul condus de Bebe Brătianu. Era membru al tineretului Partidului Național Liberal și președinte al Organizației de tineret liberale a sectorului Galben din București.

Remus Țețu afirma, în timpul anchetei, că inițial a dorit doar să editeze un ziar clandestin, antiguvernamental, pe care să-l răspândească; urma să fie redactat de către un grup de tineri cu vederi anticomuniste. Ulterior, a hotărât să formeze, în spatele ziarului, o organizație secretă, „care să dea nota de seriozitate și de greutate publicației”²².

O problemă larg dezbătută de către anchetatori și în jurul căreia s-a întreprins o întreagă campanie în ziarele guvernamentale pentru a incita opinia publică, a fost semnificația denumirii: Organizația „T”. Remus Țețu va susține, în fața organelor de anchetă, că „T” este doar inițiala numelui său. Anchetatorii, însă, au tras concluzia că „T” vine de la „teroare”. Dacă prima variantă indica un oarecare narcisism al inițiatorului, cei care o propuneau pe a doua doreau să sublinieze caracterul secret, ilegal și primejdios pentru societate al organizației, motivând astfel pedepsele ce vor fi date. În epocă a fost crezută (con-

form presei vremii, controlată de comuniști) formula anchetatorilor.

Motivația grupării acestor tineri, expusă de Remus Țețu în fața anchetatorilor, era aceea că „tineretul liberal se arată prea puțin activ în lupta împotriva forțelor populare“. Deși inițiativa înființării Organizației, însă, pornea din rândul liberalilor, se dorea și atragerea unor tineri național-țărăniști, precum și tineri neîncadrați politic. Astfel s-a ajuns, în aprilie 1945, la crearea Organizației „T“, care urma să aibă la bază o disciplină severă și să fie secretă. În legătură cu disciplina, în timpul anchetei s-au obținut chiar declarații conform cărora „trădarea era pedepsită cu moartea“²³.

Organizația „T“ era proiectată cu o structură de tip militar, deși terminologia folosită era diferită. Unitatea superioară era numită „coloană“; ea se împărțea în mai multe „birouri“; acestea erau compuse din „oficii“, care erau formate din „secții“, împărțite în „cercuri“. În sfârșit, fiecare cerc era compus din „nuclee“. Toate aceste unități și subunități puteau avea inițiative specifice²⁴.

Principiile fundamentale ale Organizației, alcătuite tot de Remus Țețu, vor fi tipărite în publicația clandestină „Văpaia“²⁵: 1. „T“ este o organizație politică. 2. „T“ are un caracter naționalist. 3. „T“ vede în REGE simbolul Națiunii. 4. „T“ are ca fundament ideologic liberalismul social. 5. „T“ luptă pentru libertatea omului și a societății în care acesta trăiește. 6. „T“ înlocuiește liberalismul economic absolut printr-o organizare economică concepută în cadrul unei diviziuni generale a muncii internaționale, conform spațiilor economice naturale. 7. „T“ știe că nu există clase sociale cu interese opuse, ci funcțiuni sociale care se întregesc. 8. „T“ vrea să înfăptuiască armonia socială între individ și colectivitate. 9. „T“ propovăduiește o concepție socială: ridicarea omului la nivel cultural

și un standard de viață cât mai înalt și nu socialismul, care vizează coborârea tuturor la un nivel atât de jos încât să nu mai poată înțelege tragedia unei atari vieți. 10. „T“ apără familia. 11. „T“ garantează proprietatea. 12. „T“ respinge inegalitățile rasiale. 13. „T“ respinge intoleranța religioasă. 14. „T“ sprijină formarea unui stat iudeu. 15. „T“ luptă pentru propășirea socială, de aceea înfăptuiește reforme, dar numai acelea care reies din cercetarea riguroasă a realităților și nu din vreo imaginație bolnavă, sau acelea fluturate de vreun aventurier demagog sau, în fine, acelea importate inconștient sau tendențios. 16. „T“ nu dușmănește nici un popor de aproape sau de departe, atâta timp, însă, cât nu ni se încalcă independența externă și autonomia internă. 17. „T“ nu are pretenții teritoriale, dar cere cu fermitate ca litigiile teritoriale în curs să fie rezolvate pe cale de organizare juridică internațională, în fața instanței căreia fiecare stat să-și poată susține în mod liber cauza, pe bază de material documentar. 18. „T“ luptă ca structura politică internă să fie opera reprezentanților poporului, indicat prin alegeri libere. 19. „T“ nu recunoaște regimurile ajunse la putere pe alte căi decât votul universal și secret; le socotește pe acestea ca instaurate prin fraudă publică. 20. „T“ consideră decretele legi ale acestor regimuri ca neconstituționale, iar actele care decurg din ele ca neproducând efecte juridice; semnătura regală de pe decrete se interpretează ca fiind smulsă prin vicii de consimțământ. 21. „T“ nu este o organizație teroristă. 22. „T“ este naționalistă, fără să fie șovinistă. 23. „T“ propovăduiește o concepție socială stil Beaveridge, și nu socialismul utopic. 24. „T“ luptă pentru libertate, fără să fie anarhistă. 25. „T“ nu este, nici prin idei, nici prin metode [pentru] revoluție, ci [pentru] evoluție. 26. „T“ întemeiază științific politica pentru a feri lumea, pe viitor, de aventură și aventurieri. 27. „T“ are un singur dușman: autoritarismul

dictatorial și despotic, orice haină ar îmbrăca și ori de unde ar veni. 28. „T“ are ca armă cuvântul și dreptatea cauzei sale. 29. „T“ nu are pretenții de nuanțe și originalitate; susține principii de bun simț. 30. „T“ luptă pentru o Românie constituțională, social-liberală și naționalistă.

Se pot identifica în aceste principii elementele clasice ale liberalismului: garantarea proprietății; susținerea evoluției, nu a revoluției; liberalismul în economie, dar cu intervenția statului; garantarea libertăților individuale; sistem politic democratic. Nu lipsesc, însă, formulele utopice: armonia socială între individ și colectivitate, propășirea socială generală ș.a. Organizația se declara adversară a totalitarismului de tip comunist ce tindea a se instaura deplin cu ajutor extern – evident vina cea mai gravă în ochii susținătorilor Guvernului Petru Groza. Prevăzând acuzațiile ce i se vor aduce, Remus Țețu preciza că sprijină formarea unui stat evreesc, deci nu este antisemit; nu este dușman al nici unui popor, așadar nici al celor sovietice; nu admite șovinismul; folosește ca armă doar cuvântul. Cu toate acestea, anchetatorii vor consemna ca principale capete de acuzare: antisemitismul, antisovietismul, naționalismul șovin și terorismul ca armă politică.

Dorința de a nu atrage atenția autorităților asupra Organizației a impus procedee de clandestinitate în recrutarea și instruirea membrilor. Erau vizați numai prieteni ai inițiatorilor și oameni considerați siguri. Într-o declarație făcută în fața anchetatorilor, Remus Țețu menționa că „recrutarea membrilor se face [...] cu foarte multă discreție, căutându-se a se ocoli, pe cât posibil, recrutarea femeilor“²⁶. Într-o altă declarație, răspundea detaliat la întrebarea „Cum se recrutează membrii?“: „1. Nu ne interesează numărul membrilor, ci calitatea și descreșia lor. 2. Pincipial nu ne adresăm femeilor; dacă este vorba de o persoană excepțională, se admite; dacă

între ea și un membru al Organizației [...] se nasc legături sentimentale, nu se renunță la ea, dar nu i se vor da misiuni [...] 4. Principial ne adresăm numai intelectualilor, dar și oamenilor capabili prin discernământul și raționalul lor să înțeleagă misiunea noastră²⁷.

Așadar, sfera de recrutare a membrilor era destul de largă, în cele mai multe cazuri avându-se în vedere prietenii mai vechi sau faptul că cei care se dorea să fie atrași fuseseră colegi de școală ori facultate cu Remus Țețu. Pe Victor Isac, membru al Partidului Național Țărănesc, profesor de liceu, Remus Țețu îl cunoscuse, înainte de 1944, în cadrul unor acțiuni antilegionare, la Facultatea de Filosofie; în 1945, acesta avea în jurul său un grup de tineri țărăniști și a încercat să folosească tipografia Organizației „T” pentru a imprima declarațiile lui Iuliu Maniu²⁸. Dan Ploeanu, 26 de ani, doctorand în medicină, fusese coleg la Liceul „Cantemir” cu Remus Țețu; fusese recrutat și pentru că avea legături multiple în cadrul Facultății de Medicină. Toma Lucian, 25 de ani, avocat, fusese coleg la Universitate și la Școala Militară cu Țețu; colaboraseră și în timpul regimului antonescian, încercând să scoată o revistă ilegală, „Academia”; a fost recrutat și pentru că avea o mare popularitate în lumea sportivă și printre studenți (fusese făcut, de asemenea membru al Partidului Național Liberal, și i se dăduse o funcție de secretar general al tineretului din sectorul Galben. Tot coleg de liceu cu președintele Organizației „T” fusese și Negrescu Alexandru, 29 de ani, licențiat în Drept și Litere; fiind nepot al lui Bebe Brătianu, se spera să-l influențeze pe acesta în favoarea Organizației; iar ca fost coleg de clasă cu Regele Mihai, putea să-i aducă acestuia la cunoștință existența și activitatea Organizației. Legată de Rege era și atragerea lui Sergiu Deleanu, bun prieten cu secretarul particular al lui Mihai, Mircea Ioanițiu. Printre membrii

figura și Radu Tănase, fiul lui Constantin Tănase, Nicu Georgescu, avocat²⁹. Una dintre puținele femei din Organizația „T“, Adriana Georgescu, 25 de ani, avocată, membră a tineretului Partidului Național Liberal, a fost recrutată de Remus Țețu pentru că-i fusese colegă la Facultatea de Drept și pentru că fusese șefă de cabinet a generalului Rădescu, păstrând în continuare legătura cu acesta³⁰. A doua prezență feminină importantă, Nadeja (uneori apare în documente cu numele Nadejda) Marinescu Gully, 29 de ani, membră a tineretului Partidului Național Liberal, lucrase o perioadă în redacția ziarului „Viitorul“, fiind considerată de nădejde, i s-au încredințat documentele originale ale Organizației „T“ (cele 30 de principii fundamentale, textul jurământului, instrucțiunile, lista membrilor Organizației, o listă mai lungă de persoane ce urmau să fie recrutate etc.)³¹.

Destul de intens s-a acționat pentru recrutarea unor cadre militare. Remus Țețu l-a abordat pe generalul Dragalina (fiul eroului din primul război mondial), cu care a avut două întrevederi, prezentându-i un exemplar din „Văpaia“ și analizând cele 30 de principii ale Organizației. Generalul, deși s-a arătat interesat, și-a exprimat dorința de a înființa un partid „gen Averescu, cu o ideologie în care ideea principală rămânea tot păstrarea libertății“. A fost abordat și căpitanul Lucian Iarca, de la Statul Major, căruia i s-au dat 20 de exemplare din „Văpaia“, pentru a le răspândi printre ofițeri. Prin intermediul lui Iarca, a fost abordat căpitanul Arapu Vasile din Focșani, fost comandant al Legiunii de jandarmi Putna³². Apoi căpitani Nichi Bătrânu, Chirnoagă ș.a.³³.

Prin intermediul Adrianei Georgescu, „Văpaia“ a fost transmisă și generalului Rădescu; acesta a adnotat un exemplar. Subliniind titlul *Spre un nou război*, Rădescu comentase: „În fundul sufletului toată lumea dorește pacea,

numai că Rusia dorește o pace rusească, pe când adevărata pace este pacea întregii omeniri, ceea ce numai anglo-americanii par s-o dorească sincer“. Generalul a fixat o întâlnire cu Remus Țețu, în str. Clopotarii Vechi, la care a participat și consilierul Șerbănescu. A doua întâlnire, având același inițiator, a fost mai concretă: Remus Țețu i-a propus generalului să ia el conducerea Organizației „T“ – „întrucât pe mine mă depășește, nemaiputând să am controlul asupra ei și, deci, nemaifiind în măsură, față de conștiința mea, să port răspunderea“. Nu a primit răspunsul așteptat, dar i s-a promis că va fi pus în legătură cu o persoană competentă³⁴.

Conform declarațiilor date în fața anchetatorului, membrilor noi ai Organizației „T“ li se făceau cunoscute cele 30 de principii fundamentale ale Organizației; apoi li se dădea un răgaz de gândire de câteva zile. O dată cu acceptarea principiilor, se putea trece la faza următoare – depunerea jurământului; textul acestuia trebuia să-l lege definitiv pe noul venit, dându-i totodată și drepturi egale cu ceilalți membri: „Jur să lupt până la înfăptuirea completă a ideilor noastre. Jur să execut întocmai ordinele. Jur să nu destăinuiesc existența Organizației și a membrilor ei pe care îi cunosc. Jur pe Țară, Rege și libertate, că voi apăra cu prețul vieții Țara, Regele și libertatea. Jur că accept în mod liber și nesilit de nimeni, că dacă îmi voi încălca jurământul să fiu considerat trădător și împușcat. Așa să-mi ajute Dumnezeu!“³⁵.

Legăturile dintre membrii Organizației „T“ se făceau după reguli foarte stricte de clandestinitate, principiul de bază fiind discreția; în afara lui Remus Țețu, nimeni nu-i cunoștea pe toți membrii, ci doar pe aceia cu care lucra direct. Legăturile se țineau prin rapoarte de trei categorii: săptămânale, de executare a misiunii, excepționale (de propuneri). Ca misiune permanentă era înarmarea și procurarea de acte false. Misiunile speciale erau date în

scris fiecărui membru și aveau caracter de ordin de tip militar. Se admitea demisia din Organizație și încetarea activității, jurământul rămânând în continuare valabil, inclusiv pedeapsa în caz de trădare³⁶. Printre normele impuse membrilor Organizației era și aceea de a nu bea peste măsură, pentru că „poți scăpa ceva”. Iar în finalul instruirii i se spunea noului membru: „Ai încredere în solidaritatea Organizației, în capacitatea și puterea șefilor ei”³⁷.

Toată această construcție ar părea mai mult rodul unei minți înflăcărate, decât baza unei organizații ce ar fi putut contribui la dărâmarea unui regim politic dictatorial. Exista, însă, o anumită experiență a unor astfel de activități în perioada anterioară, experiență din care chiar Remus Țețu afirma că s-a inspirat: „Înspirat de ziarele de stânga, care apăreau în ilegalitate, m-am gândit la posibilitatea practică de a realiza și eu ceva în genul acesta, deoarece [...] nu mai puteam întreprinde nimic fătăș”.

Prima grijă a inițiatorilor Organizației „T” a fost obținerea unor fonduri pentru editarea publicației proprii. La început, Remus Țețu intenționa să înființeze și un post de radio clandestin, idee părăsită datorită lipsei banilor. Cu primele sume obținute (în urma vânzării unor bijuterii de familie) au fost cumpărate literele, hârtia și aparatul Boston, tipografia fiind improvizată în casa unor cunoștințe. Așa a apărut „Văpaia”, alături de Remus Țețu în tipografie lucrând Victor Isac, Traian Vărășteanu, Ispir Fălcoianu, Nicu Georgescu³⁸.

„Văpaia” – botezat „oficios al Organizației «T»” – apare la 5 iulie 1945. Cuprindea, pe lângă cele 30 de principii ale Organizației, un editorial, o serie de lozinci, mai multe informații interne și externe ș.a. În evidentă opoziție cu ceea ce va declara la anchetă, editorialul scris de Remus Țețu era un atac dur împotriva Guvernului Petru

Groza și al coaliției formate în jurul Partidului Comunist din România: „Existăm de mult, dar în politică trebuie să acționezi numai când Țara are nevoie. Să nu ne căutați în partide, deși subiecții Organizației «T» dețin posturi înalte în toate partidele și instituțiile de stat și particulare. Am încetat să milităm de când despotismul părea că a apus, ca o mângâiere a strădaniilor noastre depuse până atunci. Astăzi din nou Țara, încăpută pe mâna unor iresponsabili, este în plină teroare. De aceea fluturăm iară eternul românism iubitor de Țară, Rege și libertate. Ce vrem se vede din declarația noastră de principii. Dorim libertate și democrație în fapt. Dorim libertatea absolută a presei și a întrunirilor. Dorim alegeri libere sub un cabinet cu administrație neutră și jandarmerie reînființată sau sub controlul unei misiuni aliate, în plină reprezentare. Dorim angrenarea noastră efectivă în ordinea aliată, pe care o sperăm justă. Dorim prietenie strânsă cu Aliații, iar cu Rusia optimă vecinătate și colaborare intimă. Dorim respectarea drepturilor noastre de stat național și independent. Dorim dispariția dictaturii. Dorim, în fine, îndepărtarea acelor care, monopolizând prietenia cu Rusia, compromit, prin nepriceperea și brutalitatea lor o veritabilă apropiere. Dușmanii Țării, pe care trebuie să-i știe toată suflarea românească sunt: 1) ANA PAUKER care compromite, în primul rând, prin manevrele ei, prietenia cu Rusia. 2) LUKA LÁSZLÓ, maghiarul venetic, de la care pornește slugarnica și artificiala apropiere cu ungurii. 3) PETRE GROZA, aventurierul nabab, al cărui trecut explică ineptiile pe care nu scapă ocazia să le debiteze. 4) GHEORGHE TĂTĂRESCU, asasinul moral al lui Duca și Titulescu, întemeietorul dictaturii la noi și susținătorul ei prin Frontul Renașterii Naționale și sprijinul dat lui Antonescu, în fine azi trădătorul și mistificatorul. Și un cuvânt pentru evreii noștri: să ia pildă de la dr. Fildermann

și să-și potolească consângenii veniți peste noapte să conducă Țara; altfel nu mai garantăm de cumsecădenia românească“. Printre informațiile interne găsim: protestul lui Dinu Brătianu pe lângă Comisia Aliată de Control, față de blocarea, de către Cenzură, a ziarului său, față de interzicerea întrunirilor, față de arestarea unora dintre membrii Partidului Național Liberal; afirmația că anarhia generalizată este sub „patronajul Guvernului iresponsabil“; „Frecvențele banditisme din Capitală sunt opera bandelor Apărării Patriotice“; „Întreg Frontul Național Democrat lucrează conform normativelor Partidului Comunist“; „Toate posturile din conducere sunt dublate de comuniști vechi, evrei“; „În Ardealul de Nord, ungurii s-au înscris în Partidul Comunist și-i persecută pe români sub insinuarea de fascism“. În sfârșit, pe ultima pagină era un articol care, chiar prin titlu, indica o aspirație a autorului: *Spre un nou război*. În urma unei analize destul de exact făcute, se ajungea la concluzia ca fiind foarte probabil un conflict între aliați, principalii protagoniști – Rusia și Statele Unite; „Deocamdată, bătrâna Europă, de mână cu mai tânăra Americă, așteaptă sigură de sine, ca omenirea să se sature de stânga, așa cum s-a săturat de dreapta“. Deși analiza nu era departe de adevăr, credința în dorința Occidentului de a salva popoarele răsăritene de comunism era exagerată. Dar, trebuie spus că în ansamblu, în epocă, românii nu erau realiști; se arătau mult prea încrezători, fără temei, în ideea că marile puteri democrate vor trece de la vorbe de încurajare la o acțiune practică de susținere a democrației în țările limitrofe Uniunii Sovietice. Dintr-o declarație a lui Mircea Pătârlăgeanu (unul dintre membrii Organizației „T“) rezultă faptul că Remus Țețu avea convingerea unui conflict iminent anglo-americo-rus.

„Văpaia“ a fost răspândită atât în București, cât și în restul țării, prin intermediul membrilor Organizației. În

actele anchetei se înregistra chiar și numărul de exemplare ce i s-a dat fiecăruia. Lui Victor Isac i-au fost repartizate 200 de exemplare; lui Dan Paul Cernavodeanu, în două rânduri câte 20 de exemplare; lui Toma Lucian 20–30 de exemplare ș.a.m.d.³⁹.

Din mai multe mărturii, în fața anchetatorului, rezultă intenția conducerii Organizației „T” ca să înzestreze pe fiecare membru al ei cu câte un pistol, sursa fiind în primul rând cadrele militare atrase. Se menționează faptul că la 24 februarie 1945, chiar înainte de încheierea definitivă a Organizației, un lot de 100 de pistoale ar fi fost luate în primire de Tudor Constantinescu; ulterior ar fi fost depozitate la Dinu Mănciulescu din București. Căpitanii Nichi Bătrânu și Chirnoagă, precum și un sublocotenent din Banat, depozitaseră, pentru scopurile Organizației „T”, câte un stoc personal de armament (pistol mitralieră, pușcă, revolver, grenade)⁴⁰. În declarația dată în fața anchetatorilor, pe 20 august 1945, Remus Țețu menționa și motivul hotărârii de a se procura arme: „Întrucât, dacă împrejurările politice ar fi necesitat, s-ar fi ajuns la atentate”. Acțiunea violentă urma să înceapă „în momentul când activitatea Guvernului ar fi devenit despotică și generalul Rădescu, șeful Organizației, ar fi dat semnalul”. (Este aici și o interpretare personală a lui Remus Țețu privind poziția generalului; în practică, Rădescu a receptat doar propunerea ce i s-a făcut de a prelua conducerea Organizației „T”, dar, fără a o respinge, nu a arătat niciodată că o acceptă.) Conform aceleiași declarații, primele persoane vizate erau membrii Guvernului, în special Teohari Georgescu, Anton Alexandrescu și Gheorghe Gheorghiu-Dej⁴¹.

Mai multor membri ai Organizației li s-au smuls declarații consemnând caracterul subversiv și terorist al acesteia. Mircea Pătârlăgeanu afirma că Remus Țețu, fiind

convins de iminența unui război ruso-occidental, a creat Organizația „T“, „cu scopul de a ajuta efectiv armatele anglo-americane, prin formarea unor centre de rezistență, după ce, în prealabil, cu echipe de șoc bine instruite urma să dea lovituri regimului actual, prin înlăturarea de la conducere a elementelor credincioase unei politici de apropiere față de vecina noastră de la Răsărit“. Lista cu cei vizați în primul rând era diferită de alte declarații: cuprindea pe Teohari Georgescu, Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej⁴².

În timpul uneia dintre întrunirile clandestine ale Organizației „T“ – iunie 1945, la Facultatea de Drept din București – se hotăra răspândirea publicației „Văpaia“, editarea unor manifeste antiguvernamentale, crearea unui post propriu de radio clandestin și înființarea unor centre de rezistență armată în munți. Postul de radio ar fi trebuit amplasat mai întâi în București, apoi în zona montană. Se hotăra chiar și viitoarea crainică a postului: Nadejda Marinescu Gully. Amplificarea activității trebuia făcută în corelație cu evoluția evenimentelor internaționale: „În cazul unui conflict ruso-american, Organizația trebuia să se retragă în munți și să creeze centre de rezistență contra U.R.S.S., aprovizionarea urmând să se facă cu avioane“⁴³. Aparent, ideea era nerealistă. În practică, asemenea unități militare de rezistență anticomunistă acționau deja în munți în vara lui 1945, majoritatea conduse de Gavrilă Olteanu („Haiducii lui Avram Iancu“ – formațiuni rezultate din vechile detașamente „Iuliu Maniu“, interzise în noiembrie 1944 la cererea U.R.S.S.). Iar aprovizionarea cu ajutorul unor avioane, evident venite din Occident, nu era o imposibilitate, parașutările fiind folosite câțiva ani mai târziu.

Coroborând documentele anchetei întreprinse asupra Organizației „T“, se poate preciza sistemul de organizare, metodele de recrutare și instruire a membrilor, activitatea desfășurată. Despre o serie de alte lucruri nu pot fi emise concluzii ferme. Aceasta datorită unora dintre arestați care, în mod normal, doreau să atenueze în declarațiile lor caracterul antiguvernamental și anti-comunist al Organizației; cu cât ar fi fost mai mare pericolul la adresa regimului politic instaurat la 6 martie 1945, cu atât pedepsele ar fi fost mai mari. De aceea, dacă în linii mari declarațiile concordă, sunt și aspecte rediate diferit și chiar divergente. Pe de altă parte, apare evident faptul că organele de anchetă aveau misiunea nu doar de a scoate la lumină faptele, ci de a ajunge și la concluzii pe baza cărora autoritățile să poată acționa ferm împotriva forțelor politice adverse.

În legătură cu implicarea Partidului Național Liberal și a Partidului Național Țărănesc în Organizația „T“, mai multe declarații ale acuzaților indicau proveniența membrilor „din toate partidele“⁴⁴. Conducerile celor două partide istorice știau de existența Organizației; Victor Isac îi pusese în temă pe Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Ovidiu Râureanu, Teohari Nicolas, Alexandru Bacaloglu, Nina Dombrowschi, Vlad Scheleti, Alexandru Paleologu, Alexandru Dragomirescu Baranga, Nicolae Coslinschi ș.a.⁴⁵; de la liberali erau avizați Constantin I. Brătianu, Bebe (Constantin) Brătianu, profesorul Danielopol, Mihai Romniceanu, Ion Săbăreanu, Puiu Anghelescu, Radu Vâlsănescu, I. V. Săndulescu, Virgil Mănescu, Gheorghe Brătianu, George Fotino, Mihai Fărcășanu ș.a.⁴⁶.

Faptul că nu se luau cotizații de la membrii Organizației „T“ a dus la concluzia anchetatorilor că susținerea materială venea din cercurile politice, indi-

când chiar partidele istorice⁴⁷. Oficiosul Partidului Comunist, „Scânteia“, își titra chiar un articol: *Cine finanțează organizațiile teroriste?* Și răspundea imediat: „Rolul lui Gigurtu, Flueraș, Boghea, Măglașu și Victor Isac. Amestecul partidelor «istorice». Dovezi zdrobitoare împotriva lui Rădescu“⁴⁸.

Mai multe documente de epocă indică ferma convingere a autorităților guvernamentale că Organizația „T“ făcea parte dintr-o organizație mai mare, cu ramificații în întreaga țară. De aceea, au impus ideea aceasta și în unele declarații ale acuzaților. Dan Plopeanu scria că Organizația „nu este condusă decât aparent de Remus Țețu, ci de o persoană care lucrează din umbră. [...] Organizația «T» face parte dintr-o organizație mult mai mare de rezistență, iar ca dânsa sunt și altele în provincie“⁴⁹. La fel scria și un alt acuzat, Radu C. Tănase; acesta făcea și o precizare: „În spatele Organizației «T» sunt partidele Național Liberal și Național Țărănesc, aceasta cu atât mai mult cu cât activitatea Organizației «T» necesită cheltuieli importante și, după câte știu, membrii ei nu cotizau nimic“⁵⁰. Semnul îndoielii asupra sincerității unor asemenea declarații date în timpul anchetei este necesar; nu pentru că nu ar fi exprimat o realitate, ci pentru că asupra acestei realități este îndoielnic faptul că ar fi avut cunoștință toți membrii Organizației, având în vedere sistemul de alcătuire a ei și caracterul de clandestinitate. Tot sub semnul îndoielii trebuie luate și afirmațiile conform cărora Organizația „T“ ar fi avut influențe din afara țării. Nadejda Marinescu Gully afirma că „Organizația are un caracter internațional“⁵¹; Alexandru Stelorian declara că i s-a spus că a fost creată „la cererea Intelligence Service [...] fiind sprijinită din toate punctele de vedere atât de Intelligence Service, cât și de unele personalități marcante ale partidelor istorice de la noi“.

Același afirma că fondurile au fost obținute de la liberali și țăraniști, „precum și de la anglo-americiani”⁵². În mai multe documente se menționa proveniența americană a celor două stații de radio emisie-recepție. De asemenea, faptul că aviatorul „Bătrânu a avut discuții cu ofițeri de la Legația engleză și cea americană [...] Organizația lucrează pe plan internațional”. Însuși Remus Țețu afirma că peste el sunt o seamă de exponenți politici autohtoni și străini⁵³. Retractarea tuturor acestor declarații, în timpul procesului, poate indica neveridicitatea lor, măcar în parte.

În *referatul-raport* înaintat de anchetatori lui Teohari Georgescu la 24 august 1945, se stabileau o serie de legături – deduse în urma cercetării – între „Tinerimea Liberă” și „T”; formula folosită era: două organizații politice, care în aparență au un caracter diferit, însă lucrează în strânsă legătură. „Ceea ce mai trebuie să fie subliniat – precizau anchetatorii – este legătura celor două organizații [...] faptul că un membru fruntaș al Partidului Național Țărănesc și al Organizației «T», anume profesorul Isac Victor, a fost cel care a făcut permanent legătura între Ștefanovici și Țețu, astfel că, prin aceasta țelurile Organizației «T» erau și ale Organizației «Tinerimea Liberă», iar activitatea lor criminală, privitoare la manifeste și ziarul «Văpaia», se difuzau de toate elementele celor două organizații”. Se afirma că, în timpul perchezițiilor, s-au găsit „materiale legionare” la membrii ambelor organizații. „Dar – conclusea anchetatorul – faptul important este că aceste organizații aveau numai în aparență șefii indicați, căci în fond conducerea lor revenea generalului Rădescu, care nu numai că avea legături indirecte pentru fiecare din cele două organizații, anume prin Adriana Georgescu cu Organizația «T» și prin Darius Teodorescu cu Organizația «Tinerimea Liberă»”⁵⁴. Într-un *referat* al S.S.I. din 11 august 1945, legăturile dintre cele

două organizații nu erau considerate doar de colaborare: „Organizația «T» *înglobase* [subl. n.] în ea și «Tinerimea Liberă»“⁵⁵. În mai multe documente ale organelor Ministerului de Interne se făcea și altă precizare: cele două erau parte componentă a Mișcării Naționale de Rezistență⁵⁶.

Și în anii care au urmat, în documentele Ministerului de Interne se păstrează ideea legăturii dintre „Tinerimea Liberă“ și „T“ și a încadrării lor în Mișcarea Națională de Rezistență. În aprilie 1946, Brigada I Siguranță a Prefecturii Poliției Capitalei întocmea – pentru ministrul Teohari Georgeescu – un amplu documentar privind Mișcarea Națională de Rezistență, căruia i se adăuga, în iunie același an, un raport general al Corpului Detectivilor. În acesta din urmă se preciza: „Prefacerile de ordin politic și social prin care a trecut Țara după 23 august 1944 și mai ales după 6 martie 1945 au creat o stare de alarmă pentru reacțiune, care a căutat să-și mobilizeze membrii spre a rezista forțelor democratice. Înainte de 6 martie 1945, reacțiunea a încercat, prin reprezentanții pe care i-a avut în guvernele de după 23 august 1944, să împiedice, pe orice cale, formarea unui guvern care să reprezinte aspirațiile unanime ale maselor muncitoare. O dată cu instalarea Guvernului de largă concentrare democratică, prezidat de dl dr. Petru Groza, reacțiunea n-a dezarmat și a început să-și strângă rândurile în cadrul partidelor istorice, adoptând tactica ilegală și organizând acțiuni teroriste. Astfel, în vara anului 1945, organele polițienești de siguranță au descoperit organizația subversivă denumită «T», inițiala cuvântului teroare, de sub conducerea avocatului Remus Țețu. Această Organizație își recrutase majoritatea membrilor din partidele Național Țărănesc – Maniu și Național Liberal – Brătianu. [...] Organizația «T» a activat paralel cu altă organizație ilegală, denumită

«Tinerimea Liberă», cu caracter anticomunist și antisovietic, condusă de studentul Ștefanovici Mircea, legătura dintre cele două organizații făcând-o profesorul Victor Isac, membru al Partidului Național Țărănesc – Maniu. Încă din vara anului 1945, organele polițienești au fost de asemeni informate de existența unei organizații cu ramificații în principalele centre din țară, care grupa în cadrul mișcării de rezistență a reacțiunii mai multe organizații ilegale, care apăreau sub diferite denumiri ca: «Haiducii lui Avram Iancu», «Divizia Sumanelor Negre», «Glasul Sângelui», «Divizia Crucilor» etc.⁵⁷. Toate – în aprecierea Siguranței – formau Mișcarea Națională de Rezistență⁵⁷. În realitate, fie că organele de Siguranță aveau dreptate – ceea ce este cel mai probabil – și mai ales Organizația „T” făcea parte într-adevăr din Mișcarea Națională de Rezistență, aceasta fiind organizația „mai mare”, conducătoare a luptei anticomuniste, fie că această încadrare nu exista de facto, prin activitatea sa, Organizația „T” acționa conform idealului M.N.R.

NOTE

1. Arhiva S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 8, f. 3.
2. Idem, vol. 11, f. 60–68.
3. Idem, vol. 5, f. 56.
4. Idem, f. 66.
5. Idem, f. 46.
6. Idem – broșura cuprinzând *Statutul* este integrată în volum.
7. Ibidem.
8. Idem, f. 8.
9. Idem, f. 20.
10. Idem, vol. 8, f. 3–7. Idem, vol. 5, f. 20–21, originalele documentelor *16 lozinci* și manifestul *Cetățeni și cetățene! Frați români!* semnat Comitetul „Libertate și Unire”. Manifestul era

cel mai violent antiguvernamental dintre toate documentele tipărite de „Tinerimea Liberă“. („Neamul românesc trece – se scria – prin cele mai grele clipe ale istoriei sale. Independența statului, libertățile poporului, așezămintele naționale sunt de fapt desființate“. În fruntea Țării „s-a cocoțat o guvernare de batjocură, reprezentată prin câteva manechine ministeriale, câteva sperietori, care se maimuțăresc la porunca dușmanului din lăuntru [...] Dușmanul acesta din lăuntru este Partidul Comunist și complicități săi. [...] Prin Partidul Comunist înțelegem o bandă de străini și înstrăinați, în capul cărora stă Ana Pauker, individul Vasile Luca – Luká Laszló – și Iosca Roitman. Ana Pauker – o aventurieră fără patrie, care a trăit și trăiește din meseria de agitatoare pe spinarea proletariatului. [...] Luká László – ungur care-și ascunde naționalitatea și adevăratul nume, dar pe care îl trădează, de câte ori deschide gura, româneasca stălcită în care i se împotmolește limba lui de năpârcă. Luká László e de fapt [...] un patriot șovin ungur. Iosca Roitman – venetic fără nici o legătură cu românii și nici chiar cu evreimea din țară [...]. Aceasta este sfânta treime care a pus mâna pe conducerea țării. La ordinele lor se închină Petru Groza, [...] banda lui de miniștri lași. [...] Aceștia sunt oamenii care au instaurat în România dictatura proletariatului, adică tirania câtorva agenți comuniști-troțchiști [...]. Denunțăm românilor complotul comunist-troțchist [...]“.) În dosarele anchetei apar și alte manifeste, menționate ca fiind găsite la cei arestați și aparținând „Tinerimii Libere“. Fuseseră multiplicată în tiraje mici și răspândite în Capitală. Vezi și Idem, vol. 5, f. 143, text dactilografiat: „Iuliu Maniu, care a luptat contra dictaturii carliste și antonesciene, azi e acuzat de fascism de către cei care au adoptat tocmai metodele fasciste. Pentru F.N.D. libertatea presei înseamnă a scrie pe placul celor de la «Scânteia». Și în Germania hitleristă exista libertatea presei dacă scriai pe placul lui Hitler! Deci, trăiască înfrățirea F.N.D.-isto-hitleristă! Dacă ești bătut de un F.N.D.-ist și te aperi, devii imediat fascist. Acum patru ani, dacă te apărai împotriva unui legionar, erai iudeo-mason. Cuvintele s-au schimbat, metoda e aceeași!“. Într-una din declarațiile date în

fața anchetatorilor – ulterior contestată – Mircea Ștefanovici preciza și autorii documentelor tipărite de „Tinerimea Liberă”: Mircea Ștefanovici, Darius Teodosiu, Victor Isac; multiplicarea s-a făcut la gestethner și la mașina de scris (una a Cooperativei din str. Câmpineanu 13 și alta a Muzeului Satului), lucrând în special Marcel Boissard. – Idem, f. 57–58. Finanțarea tipăririi a făcut-o în principal Ion Flueraș, iar punctele de răspândire a manifestelor, în Capitală, erau Școala Politehnică, Universitatea, Facultatea de drept, organizațiile de tineret ale Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc. – Idem, f. 143, 145, 147, 150, 156, 160.

11. Idem, f. 56–57.

12. Idem, f. 60.

13. Idem, vol. 8, f. 8–13. Așadar, mai mulți social-democrați dizidenți intrau în „Tinerimea Liberă”, având în frunte o personalitate foarte cunoscută – Ion Flueraș. Acesta era urmărit de organele Ministerului de Interne chiar înainte de 6 martie 1945. O notă informativă din 24 februarie 1945, sub titlul *Socialiștii strâng rândurile*, afirma că Ion Flueraș „caută să strângă rândurile vechilor socialiști din Ardeal și Banat, pentru a crea o organizație aparte”, independentă de aceea a lui Titel Petrescu. – Idem, vol. 9, f. 167–168.

14. Idem, vol. 9, f. 167–168. Ion Flueraș înființează Partidul Social Democrat Român și încearcă să se apropie de Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc. În toamna lui 1946, în preajma alegerilor parlamentare, pentru a-l împiedica să participe la acestea, Guvernul va dizolva P.S.D.R. – Idem, f. 182–187, 190–199.

15. Idem, f. 167. Imediat după instaurarea Guvernului Petru Groza, la 10 martie 1945, conducerea Siguranței cerea organelor sale din Transilvania să verifice această informație. – Idem, f. 168.

16. Idem, f. 169–171.

17. Ibidem.

18. Idem, f. 172. O altă notă informativă, pe aceeași temă, din 6 iunie 1945. – Idem, f. 173–174.

19. În raportul sursei „Ilca“, din 4 iunie 1945, se înregistrează o cerere făcută de Ion Flueraș chiar celui care informa Siguranța: „Doresc să iau contact cu Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc; pentru aceasta, te rog pe d-ta, care în *Partidul Național Liberal ești recunoscut ca un conducător al muncitorimei* [subl. n.], să intervii ca miercuri, 6 iunie 1945, să pot vorbi cu dl doctor Costinescu“. – Idem, f. 172. Așadar, informatorul acționa și în Partidul Social Democrat Român și în Partidul Național Liberal. Raportul din 12 iunie 1945 îi dezvăluie și numele adevărat: Ilie P. Calciu („Ilca“), participant la conferința conducerii Partidului Național Liberal din 11 iunie, alături de Ion Flueraș; „Am găsit de cuviință – spunea Ion Flueraș în cadrul acestei conferințe – ca prin camaradul Calciu [...] să am o întrevedere cu dl dr. Costinescu“. Idem, f. 179.

20. Idem, f. 176–180. Dinu Brătianu îl ruga pe Ion Flueraș să redacteze în scris tot ce crede asupra programului muncitoresc, „ca într-o cât mai apropiată ședință să discutăm împreună cu dl. Maniu“.

21. Idem, f. 187.

22. Idem, vol. 3, f. 24.

23. Idem, f. 6. Dan C. Plopeanu declara că a fost abordat de Remus Țețu, pentru a intra în Organizația „T“, încă din 6 martie 1945; i s-a spus că are ca scop „sprijinirea burgheziei române și înlăturarea ordinii actuale“; că era în strânsă legătură cu tineretul Partidului Național Liberal, care o susține. – Idem, f. 168. Locotenentul comandor aviator Nicolae (Nichi) Bătrânu declara și el că Remus Țețu îl anunțase de înființarea Organizației „T“ la începutul lui martie 1945. – Idem, f. 280; întrebat de acesta de unde vine denumirea „T“, Remus Țețu i-ar fi răspuns că e un nume generic și nu are nici o semnificație.

24. Idem, f. 11. Pentru sistemul de organizare, vezi Idem, f. 16–19.

25. „Văpaia“, oficiosul Organizației „T“, an I, nr. 1 din 5 iulie 1945. Avea ca deviză: „Pentru Țară, Rege, Libertate“.

26. Arhiva S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 11.

27 Idem, f. 17–18.

28. Idem, f. 29.
29. Idem, f. 60.
30. Idem, f. 31–37, 44–45.
31. Idem, f. 54–55.
32. Idem, f. 38–40.
33. Idem, f. 60.

34. Idem, f. 44–47. Adriana Georgescu afirma că generalul Rădescu nu s-a arătat mulțumit de forma în care se prezenta „Văpaia“, de aceea a făcut mai multe adnotări marginale, cerând întreruperea difuzării publicației și operarea unor modificări în texte; însă, toate exemplarele fuseseră deja răspândite. – Idem, f. 96. O listă a membrilor Organizației „T“, știuți și cercetați de organele Ministerului de Interne. – Idem, vol. 8, f. 17–21. Erau menționați: Remus Țețu (Partidul Național Liberal) – președinte; Nadeja Marinescu Gully, studentă (Partidul Național Liberal); Adriana Georgescu, avocată (Partidul Național Liberal – fostă șefă de cabinet a generalului Rădescu); Mircea Pătărlăgeanu, student; Alexandru Stelorian, student; Nicu Georgescu, Petre Crăciunescu, Dinu Mănciulescu, Radu Maltzeanu, Dan Paul Cernavodeanu (toți din Partidul Național Liberal); Alexandru Negrescu; Nicolae Bătrânu, locotenent comandor aviator; Radu Tănase; Toma Lucian; Aristide Mateescu; Nicolae Pascu; Victor Isac (Partidul Național Țărănesc); Grigore Vasiliu Radu; Ion Diaconu; Iarca, căpitan; Mihail Trăchinoiu; Costea Constantin; Mitică Gherase; Florin Popescu; Ispir Lahtanțiu, avocat; Ion Bârsan, avocat; Nicolae Arapu, căpitan; Nicolae Chirnoagă, căpitan; Condruș Grigore; Sergiu Deleanu; Traian Vereșteanu; Ion Furlungeanu, avocat; Dumitru Corneliu; Vintilică Brătianu; Mircea Slade; Rodica Madoș; Tec. Marvan; Negrescu, aviator ș.a. – în total 85 de persoane.

35. Idem, vol. 3, f. 5; nu este un document al Organizației „T“, ci un text obținut de anchetatori de la Remus Țețu; pe fila, scrisă la mașină, anchetatorul l-a pus pe Remus Țețu să autentifice textul: „Acesta este jurământul Organizației «T»“. Remus Țețu“. Același text, dar cu elemente de jurământ

amplasate în altă ordine, în procesul verbal cuprinzând declarația lui Remus Țețu din 28 iulie 1945. – Idem, f. 11.

36. Idem, f. 11.

37. Idem, f. 19.

38. Idem, f. 25–27.

39. Idem, f. 31–37. Tirajul publicației a fost de 2000 de exemplare. – Idem, f. 77. Într-un document al organelor de anchetă se afirma că la o întrunire a tineretului liberal, sub președinția lui Dinu Brătianu, grupuri de câte 3–4 tineri citeau „Văpaia”. – Idem, f. 262. Traian Ispas a plecat la Brașov, pe 21 iulie 1945, având asupra sa, pe lângă manifeste antiguvernamentale, și „Văpaia”. – Idem, vol. 5, f. 4. Chiar după arestările din vara lui 1945, „Văpaia” era în continuare răspândită; o notă a S.S.I. din 13 septembrie 1945, anunța răspândirea publicației clandestine în Sibiu, de către un învățător țărănist în legătură cu studenții din localitate. – Idem, vol. 9, f. 257. O altă notă informativă, a Rezidenței Cluj, din 1 septembrie 1945, consemna și ea circulația, în zona Sibiu, a oficiosului „Văpaia”, pe care-l credea a fi organ al „Organizației clandestine «Tineretul Naționalist»”; informatorul se arăta mai ales intrigat de faptul că „se adresează insultele cele mai tendențioase contra armatei și poporului sovietic”; deși se menționa că este o „sursă serioasă”, aceasta se arăta a fi rău informată, considerând că publicația era tipărită la Sibiu, „de către un grup de intelectuali reacționari fasciști”. – Idem, f. 258.

40. Idem, vol. 3, f. 6, 84. La întrunirea clandestină de la Facultatea de Drept s-a afirmat că Organizația „T” are deja depozite de armament în munți, făcute cu ajutorul ofițerilor membri și că-și va procura altele din depozitele armatei (iunie 1945). – Idem, f. 145. Existența unor astfel de depozite, în munți, era atestată în vara lui 1945 de descoperirile făcute de Siguranță. Cel mai bine reliefat în documentele păstrate în Arhiva S.R.I., este depozitul din Sinaia – cu inventar complet și fotografii.

41. Idem, vol. 3, f. 72–74. Conducerea Organizației „T” de către generalul Rădescu era susținută de Remus Țețu, probabil ca să impresioneze. Adriana Georgescu, cea mai apropiată de general dintre membrii Organizației, declara

ferm: „Pot afirma cu precizie că dl. general Rădescu nu s-a gândit să ia conducerea Organizației „T“. Pot preciza, însă, că dl. general Rădescu se gândea să pună sau, mai exact, să recomande o persoană care să preia conducerea Organizației «T»“. – Idem, f. 98. Afirmatia lui Remus Țețu poate fi, însă, și rezultatul cererii anchetatorilor de a o face, autoritățile dorind să găsească posibilitatea de a-l acuza pe fostul prim-ministru.

42. Idem, f. 143

43. Idem, f. 77, 83–85. Postul de radio, inițial amplasat în București, trebuia să aibă două emițătoare pe aceeași lungime de undă, emițând fiecare intermitent din cinci în cinci minute; a mai fost avansată și varianta amplasării postului pe mașini care să circule în timpul emisiei. La întrunirea de la Facultatea de Drept, s-a afirmat că cele două aparate de radio recepție-emisie sunt deja în posesia Organizației „T“, fiind de fabricație americană și donate de o persoană de legătură a americanilor. – Idem, f. 169.

44. Idem, f. 29.

45. Idem, f. 57–58 și vol. 8, f. 21.

46. Idem, vol. 3, f. 69–71. Sunt menționați că ar fi cunoscut existența Organizației „T“ și unii membri ai partidelor de stânga; apropiații lui C. Titel Petrescu, președintele Partidului Social Democrat și chiar doi membri ai conducerii Uniunii Tineretului Comunist – Ovidiu Râureanu și Teodor Mihadaș.

47. Idem, vol. 3, f. 144, 169.

48. „Scânteia“ din 2 septembrie 1945.

49. Arhiva S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 169.

50. Idem, f. 262.

51. Idem, f. 77, 85.

52. Idem, f. 220–221.

53. Idem, f. 222.

54. Idem, vol. 8, f. 2, 21–22. Raportul era semnat de comisarul șef Gheorghe Burz. Pe referat și nota lui Teohari Georgescu: „28.VIII.1945. Dosarele împreună cu cei implicați în activitățile interzise vor fi înaintate Parchetului C.M. București“.

55. Idem, vol. 12, f. 62.

56. Idem, vol. 3, f. 169, 262, 291 și vol. 12, f. 56.

57. Idem, vol. 8, f. 59–65.

II. Ancheta și procesul

În viziunea organelor Ministerului de Interne, Organizația „Tinerimea Liberă” și Organizația „T” au activat într-o strânsă colaborare, având aceleași scopuri și aceleași metode de atingere a lor. În unele documente ale Siguranței apare chiar ideea subordonării „Tinerimii Libere” față de „T”. Ca urmare a acestor concluzii, a fost efectuată o singură anchetă, sub conducerea aceleiași anchetator, Gheorghe Bulz, comisar șef în Direcția Generală a Poliției. Controlul superior a fost permanent exercitat chiar de către Alexandru Nicolski, viitorul conducător al Securității; este una dintre primele anchete supervizată de către acesta.

Traian Ispas, student la Drept (22 de ani), a plecat pe 21 iulie 1945 la Brașov (anchetatorul scrupulos trecea chiar și ora – 5,30 dimineața); avea asupra sa un număr de manifeste ilegale, antiguvernamentale, trase la gestethner de către Mircea Ștefanovici și un stoc din publicația clandestină „Văpaia”, tipărită de Remus Țețu. Așadar, acționa ca emisar al ambelor organizații. Intenția era de a răspândi aceste materiale în zona Brașov. La aceeași deplasare au participat Ștefan Niculescu, Boghea, Cosmovici. Traian Ispas va fi arestat de Siguranță pe 24 iulie, la percheziție găsiindu-se exemplare din publicațiile

celor două organizații și un aparat de multiplicat (la care se considera că au fost imprimate unele dintre declarațiile lui Iuliu Maniu). Imediat sunt luate celor arestați primele declarații¹. Conform unui document al Serviciului Special de Informații, în rândurile Partidului Național Țărănesc se acreditase ideea că membrii organizațiilor „Tinerimea Liberă” și „T” fuseseră denunțați de către Coleta Bruteanu, fostă secretară la ziarul Dreptatea, de care țărăniștii erau sfătuiți să se ferească².

Așa a început caruselul arestărilor. Mircea Ștefanovici a fost arestat pe 25 iulie 1945, ocazie cu care Siguranța a ridicat de la locuința sa și o serie de materiale publicate de „Tinerimea Liberă” (statut, manifeste, corespondență)³. Astfel de materiale au fost găsite și la unii din ceilalți arestați; comisarul șef Gheorghe Bulz remarcă – în raportul de înaintare a arestaților către Curtea Marțială – că au fost găsite manifeste „al căror conținut este departe de a fi democratic, având afirmații nu numai cu caracter tendențios, fascist și antidemocratic, dar lezând relațiile internaționale ale statului român, atentând astfel la siguranța statului”⁴. Dintre materialele publicate în „Văpaia”, cea mai atentă analiză era făcută celor 30 de principii fundamentale ale Organizației „T”, fiind incriminate mai ales cele de la numerele 16, 19, 20; era descoperit „caracterul antisemit” al publicației⁵, deși autorul îl înfirmase în mod expres. Cea mai gravă acuzație era aceea de „organizație teroristă”; dar, însuși anchetatorul era nevoit să scrie despre „caracterul terorist al Organizației, sau *eventual terorist* [subl. n.], întrucât până în prezent nu s-a trecut la nici o faptă care să dovedească acest caracter”⁶. Pe 29 iulie a fost arestată Adriana Georgescu, care descrie scena: „Ies din casa generalului Rădescu, împingându-mi bicicleta de ghidon. Două mașini se opresc brusc și mă prind între ele. – Actele bicicletei.

Suntem informați că ai furat-o. Urcă în mașină. Ești arestată”⁷. Era, evident, doar un pretext. Dintr-un memoriu către Rege al generalului de escadră în rezervă Gheorghe Negrescu (5 august 1945), aflăm cum a fost arestat fiul său, Alexandru Negrescu, student la Drept, membru al tineretului Partidului Național Liberal, la 31 iulie, ora 5,30 dimineata. Comisarul și agenții S.S.I. aveau doar mandat de percheziție; negăsind ceva compromițător, l-au invitat politicos pe Alexandru Negrescu la Siguranța Generală pentru a da o declarație; o dată ajuns la Ministerul de Interne, a fost arestat. Generalul Constantin Popescu, directorul general al Siguranței Statului, la cererea generalului Negrescu de a-i elibera fiul i-a răspuns că regretă „că în România nu se găsește o Siberie, unde să fie trimiși toți cei zăpăciți, ca să le vină mintea la cap, dar se va înființa”⁸. Concomitent cu desfășurarea anchetei, arestările se vor extinde, cuprinzându-i pe cei mai importanți dintre membrii celor două organizații; până la înaintarea actelor anchetei către Curtea Marțială, însă, mulți dintre membrii „Tinerimii Libere” și „T” nu fuseseră, încă, arestați.

Felul în care a decurs cercetarea a ieșit la lumină în timpul procesului, anchetatorii fiind acuzați de tortură, înfometare, drogarea unor arestați, viol, impunerea semnării unor declarații prefabricate etc.

La sfârșitul lui august 1945, inspectorul Gheorghe Bulz a încheiat cercetarea – deși, în practică nu fusese terminată – și, pe 28 va înainta dosarele rezultate către Parchetul Curții Marțiale a Comandamentului Militar al Capitalei. Adresa de înaintare era semnată, pentru Direcțiunea Generală a Poliției, de Alexandru Nicolski (unul din primele documente care poartă semnătura acestuia). A doua zi era delegat pentru întocmirea referatului procurorul Iorgu Popescu (același care va fi implicat, împreună cu Alexandru Nicolski, și în cercetarea

manifestanților de la 8 noiembrie 1945). Dintre cei 40 înscriși pe lista anchetatorului, numai unul – Darius Teodosiu – nu fusese arestat⁹. Erau înaintați Curții Marțiale, spre judecare: Mircea Ștafanovici, Darius Teodosiu (în lipsă), Marcel Boissard, Florin Popescu, Ispas Traian, Drăgoiu Constantin, Enacovici Vladimir, Teodorescu Ioan, Boldei Alexandru, Dron Andrei, Strat Gheorghe, Cetățeanu Stelian, Moghină Niculae, Popescu Vladimir, Smeureanu Nicolae, Caragață Ștefan, Oprea Alexandru, Crăciun Andrei, Ion Flueraș, Măglașu Lazăr, Boghea Antim, Țețu Remus, Marinescu Nadeja, Georgescu Adriana, Pătărlăgeanu Mircea, Stelorian Alexandru, Georgescu Nicu, Crăciunescu Petre, Mănciulescu Dinu, Maltezeanu Radu, Cernavodeanu Dan Paul, Negrescu Alexandru, Bătrânu Nicolae, Tănase Radu, Toma Lucian, Mateescu Aristide, Pascu Nicolae, Isac Victor, Vasiliu Grigore Radu, Plopeanu Dan; așadar, 21 de arestați erau de la „Tinerimea Liberă” și 19 de la „T”. Adriana Georgescu avea mențiunea „absent”, ulterior ștearsă; probabil, având în vedere dârzenia deosebită a acesteia din timpul anchetei, se intenționase să nu fie adusă la proces, pentru a nu se manifesta public. Referatul de însoțire a arestaților data din 24 august 1945¹⁰.

Autoritățile – evident bucuroase că au găsit „organizații teroriste și fasciste” pe care să le arate opiniei publice, pentru a demonstra necesitatea sprijinirii Guvernului Petru Groza – au accelerat la maximum procesul judiciar; era și o piesă de referință în rezistența coaliției din jurul Partidului Comunist la „greva regală” declanșată la sfârșitul lunii august. O dată cu arestații, fuseseră înaintate Curții Marțiale și actele anchetei – două volume masive, unul de 302 file, iar celălalt de 279 file – pe 28 august. Numai în două zile, maiorul magistrat Iorgu Popescu, procuror militar, a și parcurs acest material imens

și și-a făcut referatul introductiv, înaintându-l pe 31 august 1945. Constata că „Cercetările sunt incomplete, unii învinuiți au dispărut, unii nu au fost cercetați și este o strânsă conexiune a faptelor ce li se impută. [...] Cercetările trebuie completate, mai ales că este vorba de organizația centrală și constatările la care se poate ajunge sunt de natură a elucida și situațiunea altor aderenți, din celelalte circumscripții juridice. În conformitate cu art. 177, combinat cu 466 C.J.M., suntem de părere că este cazul a se trece la completarea cercetărilor preliminare, prin organele Siguranței Generale a Statului, care dispun de mijloace speciale de investigație și informare în Capitală și în întreg cuprinsul țării și care sunt inițiate prin lucrările efectuate până în prezent“. În aceeași zi, prim procurorul instructor militar își pune rezoluția pe referat: „De acord pentru completarea cercetărilor, din însăși actele încheiate de Direcțiunea Generală a Siguranței Statului desprinzându-se indicii de culpabilitate în sarcina altor persoane“. Așadar, foarte grăbit să deschidă procesul și să-i prezinte opiniei publice pe „inamicii democrației“, primul procuror cerea ca pentru ceilalți învinuiți să se tragă concluzii, în lipsa lor, doar din actele deja existente la dosar¹¹. La 5 septembrie 1945, prim procurorul militar, colonel magistrat Barbu Dimescu, explica graba autorităților: „În cauza privitoare la organizațiile «T» și «Tinerimea Liberă», s-a constatat că cercetările sunt incomplete, majoritatea învinuiților fiind neidentificați și necercetați. Ca urmare, s-a dispus soluționarea cauzei numai în ce privește pe acei 39 de învinuiți înaintați în stare de arest, ca un prim lot, *pentru satisfacerea principiului de exemplaritate și celeritate în materie de represiune penală* [subl. n]. [...] Restul învinuiților arătați în referatul de bază al ofițerului de Poliției Judiciare formează un al doilea lot de învinuiți, care urmează a fi cercetați și apoi a se

soluționa cauza în ce-i privește“¹². Trebuia, așadar, dat un exemplu de represiune penală celor care s-ar mai fi gândit să se opună Guvernului; celeritatea era în evidentă legătură cu nevoia resimțită de coaliția guvernamentală de a-și justifica politica represivă.

S-a petrecut și o altă derogare de la legi și cutume. Conform art. 188 din Codul Justiției Militare, instrucția trebuia să fie secretă. Interesul celor de la putere în a da cât mai repede o lovitură „reacțiunii“, însă, a dus la încălcarea articolului respectiv și la transmiterea unor materiale din dosarele anchetei către presă. În „Universul“, nr. 188 din 1 septembrie 1945¹³, apărea un articol intitulat *Destăinuirile lui Remus Țețu în legătură cu Organizația „T“*, în care se regăsesc reproduse pasagii întregi din declarațiile făcute în fața anchetatorilor, însoțite de ample comentarii. Maiorul magistrat Iorgu Popescu s-a arătat foarte indignat și a semnalat cazul, ierarhic: „Factura articolului lasă să se creadă că aceste informații au fost date presei de către Parchetul Militar, fapt care este cu totul inexact și dăunează atât mersului anchetei, care trebuie să se facă secret, cât și prestigiului acestui Parchet. Față de cele expuse mai sus, Parchetul solicită *aprobarea de a se face o anchetă* pentru a se vedea de unde a procurat presa declarațiile celor implicați în dosar, date publicității în ziarul de astăzi, precum și cele ce urmează a se da publicității, așa cum relatează ziarul“. (Iorgu Popescu nu îndrăznise să facă referirea sa și la „Scânteia“, oficiosul comunist care publicase și el, în aceeași zi, materiale asemănătoare). În rezoluția sa, primul procuror se arată de acord că „faptul constituie un ilicit penal“. Tot pe 1 septembrie, un alt șef ierarhic preciza, pe același document: „Este justă observația, însă nu poate fi făcut răspunzător Parchetul Militar de indiscrețiuni, când *Cenzura nu ne aparține* [subl. n]“¹⁴. Așadar, „indiscreția“ nu era a Parchetului

Militar, ci în zona organelor de cercetare – mult mai politizate până în acel moment. Cenzura aparținea Ministerului de Interne, dar era condusă total de comuniști și consilieri sovietici.

Articolul de ziar incriminat de magistratul Iorgu Popescu nu era singular, înscriindu-se într-o largă campanie mediatică. La sfârșitul lui august 1945, o dată cu înaintarea dosarelor respective către Curtea Marțială, în presă au apărut foarte multe materiale inspirate evident din aceste dosare; aveau aceleași concluzii și, uneori, articolele erau identice și ca formă de prezentare, deși apăreau în publicații diferite. În acest caz, singura concluzie la care se poate ajunge este existența unei coordonări a acestei campanii; cum toate materialele erau critice la adresa celor arestați, în coordonarea campaniei nu puteau fi interesate decât autoritățile¹⁵.

Rolul cel mai important în „demascarea” celor acuzați în fața opiniei publice i-a fost rezervat oficiosului Partidului Comunist, „Scânteia”. Spații largi erau destinate subiectului respectiv. Înseși titlurile indicau expres direcția atacului: *Capturarea a două organizații teroristo-fasciste. Rolul generalului Rădescu și al partidelor „istorice”. Alte complicități*, în pagina 1, iar în pagina 3, un amplu reportaj însoțit de un fotomontaj, titrat *Broșuri legionare și hitleriste, ziare huliganice, încărcătoare cu gloanțe, aparate de reprodus găsite la sediul Organizației*¹⁶. „Scânteia” explica legătura dintre cele două organizații, de aici necesitatea ca membrii lor să fie judecați împreună: „Din cercetările făcute până acum și ale căror rezultate *ne-au fost relatate* [subl. n.]¹⁷, este vorba de capturarea a două organizații, una din ele având un caracter așa-zis legal, iar cealaltă activând în umbră. Cea dintâi, purtând titulatura „Tinerimea Liberă”, a luat ființă după 23 august 1944, conducătorul ei fiind studentul Mircea I. Ștefanovici [...].

Sub aspectul unei organizații democrate se ascundea, însă, o activitate teroristă, fascistă. «Tinerimea Liberă» tipărea și difuza public diferite broșuri cu caracter aparent democratic, pentru a camufla adevărata ei activitate subterană, perfidă, dușmănoasă, vizând semănarea urii în masele populare, o activitate care tindea să pună în primejdie însăși ființa regimului democratic. [...] Mircea Ștefanovici era de fapt paravanul sub care se ascundea complicele său Remus Țețu, întrucât «Tinerimea Liberă» acoperea prin firma ei legală complotul criminal ai cărui executori erau bine cunoscutul huligan Țețu și «camarazii» săi. Ștefanovici avea rolul de a coopta membri în Organizația «Tinerimea Liberă», aceștia urmând a deveni apoi colportorii manifestelor clandestine tipărite de această Organizație ca și de Organizația «T» de sub conducerea lui Remus Țețu“. După o adevărată beție de cuvinte incriminând cele două organizații, „Scânteia“ ajunge la concluzia că în „foaia clandestină «Văpaia» tipărită de Organizația «T» [...] se recunosc sloganurile propagandei lui Göbels. [...] Din declarațiile făcute de teroriștii arestați se desprind o seamă de amănunte cu adevărat excepționale. Organizația «T», înființată pe baze pur fasciste, avea toate caracteristicile fostei Gărzi de Fier“. Se afirma ferm că organizațiile se aflau sub conducerea generalului Rădescu; la percheziții s-a găsit material legionar. „Ceea ce se remarcă – continua ziarul – la lectura declarațiilor făcute de legionarii lui Rădescu, este faptul că existența celor două organizații teroriste era bine cunoscută conducătorilor partidelor «istorice» Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, lui Bebe Brătianu, George Brătianu, profesor Danielopol, Mihai Fărcășanu, Radu Câmpeanu, Marinache, Mihai Romniceanu etc.“. „Scânteia“ avertiza că toată activitatea celor două organizații este o ticăloșie „pusă la cale de călăii țării“ și dădea indicații Justiției: „Datele [...] sunt edificatoare

pentru cunoașterea unor adevăruri crude, a unor nelegiuiri, care *trebuie și vor fi pedepsite fără cruțare* [subl. n.]”¹⁸.

„România Liberă” rezerva și ea spații foarte mari evenimentului¹⁹, sub titlul *Descoperirea Organizației teroriste-fasciste „T”*. Numeroase arestări în rândul tineretului manist și brătienist. Responsabilitatea politică a șefilor celor două partide istorice. Se urmărea suprimarea membrilor Guvernului și a conducătorilor democrați. Descoperirea surselor materialului de propagandă fascistă. Arestații au făcut mărturisiri complete. Rolul generalului Rădescu. Se adăuga fotomontajul apărut și în „Scânteia”²⁰. „România Liberă” se arăta foarte supărată pe generalul Rădescu, care „a fost inspiratorul Organizației «T», căreia îi trimitea instrucțiuni în mod direct. Nu este prima oară când generalul Rădescu ia asemenea inițiative. Sunt cunoscute vechile sale legături cu dizidența legionară a lui Stelescu și faptul că subvenționa și scotea revista legionară «Cruciada Românismului». Acțiunile sale de mai târziu, în timpul guvernării, organizarea masacrului de la 24 februarie [1945] și încercarea de a dezlănțui războiul civil arată că prezența sa ca inspirator al Organizației «T» nu este întâmplătoare”. Se acorda maximă atenție și partidelor istorice: „Iuliu Maniu și Dinu Brătianu erau la curent cu planurile și activitatea celor două organizații teroriste. [...] Dacă acțiunea criminală desfășurată de cei arestați îi duce în fața Curții Marțiale, nu este mai puțin adevărat că nu poate fi ignorat rolul politic al clicilor lui Maniu și Brătianu. Cele două organizații teroriste au de asemenea rădăcini «istorice». Fuzionarea cu rămășițele legionare și antonesciene, împrumutarea metodelor hitleriste sunt o urmare directă a politicii lui Iuliu Maniu și aceasta nu poate fi ignorată de opinia publică, deși Iuliu Maniu nu se află în boxa acuzaților”.

Reportaje asemănătoare, pe 30 august 1945, în „Universul“, „Timpul“, „Ultima Oră“, „Jurnalul de Dimineață“, „Semnalul“. În ultimele două, reportajele nu seamănă numai prin faptele redade, ci și prin textul propriu zis, indicând același autor. De asemenea, foarte revoltat pe „dușmanii democrației“ se arăta oficiosul Partidului Național Țărănesc – Alexandrescu. „Dreptatea Nouă“, din 30 august 1945; anunța „Descoperirea unor vaste organizații teroriste reacționare conduse de faimosul general Rădescu. Scopul teroriștilor: suprimarea membrilor Guvernului“. Trata pe larg „Rolul Organizației «T» și „Cum acționau urmașii Căpitanului. Amestecul liberalilor brătieniști“. Prezenta și „numele dușmanilor democrației“.

Campania va continua. Pe 31 august 1945 baza materialelor publicate nu o mai formau dezvăluirile din dosarele anchetei, ci politizarea – chiar mai accentuată – a acestora, indicarea vinovăției partidelor istorice. Se vădea astfel, foarte clar și ținta reală a procesului. „Scânteia“ scria: „Înfrânții de la 23 august și 6 martie nu dezarmează. Ei încearcă pe toate căile și cu toate armele să împiedice democratizarea țării, să împiedice ca țara să devină a poporului. [...] Rămășițele fasciste și reacționare, înfrânte politicește la 6 martie, sabotează refacerea economică a țării, caută să zdruncine încrederea maselor în Guvern, să împiedice înfrățirea popoarelor conlocuitoare, să creeze neînțelegeri între marii noștri aliați sau între unii dintre aceștia cu țara noastră. [...] Ei trec în disperare de cauză la odioase atentate teroriste. Dacă nu-i vrea poporul, îl vor putea sili – cred ei – prin asasinarea conducătorilor săi firești“. Se mai folosesc expresii ca: provocatori, legionari (lasă impresia unei adevărate obsesii a legionarismului), lada de gunoi a istoriei, trădători ai clasei muncitoare, uneltele lui Rădescu, uneltiri criminale etc. Totul se încheia cu anunțarea unei convingeri ferme: „Poporul întreg,

angajat în opera măreață de reconstrucție a țării, va zdrobi pe toți acei ce i se pun în cale, oricine ar fi ei“²¹. Pe 1 septembrie, „Scânteia“ rezerva din nou spații largi pentru demascarea „complotului“²².

Zilele de amânare a procesului – la cererea apărării – au fost folosite și de autorități pentru a incita opinia publică împotriva acuzațiilor și, mai ales, împotriva presupușilor lor mentori din fruntea Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc. Încununarea campaniei se făcea printr-un mare și foarte violent articol în „Scânteia“, sub titlul *Cum activa Organizația „T“*. Oficiosul Partidului Comunist ajungea la concluzia repetată: „Remus Țețu e unealta criminală a sceleratului Rădescu“; Organizația „T“ este de tip legionar, puternic înarmată și cu largi ramificații în provincie. Și-și exprima „Indignarea pe care o provoacă cinismul cu care dușmanii poporului urmăresc aruncarea lui într-o nouă robie“²³.

De remarcat faptul că, spre deosebire de documentele emise de anchetatori, ziarele guvernamentale nu prezentau presupusele legături ale celor arestați cu misiunile străine; nicăieri în presă nu apare ideea, din raportul anchetei, colaborării Organizației „T“ cu diplomații occidentali sau aceea a cordonării sale de către Intelligence Service, ori aceea a susținerii materiale din Occident. În Comisia Aliată de Control fiind și reprezentanți ai puterilor vestice, ar fi putut răspunde imediat și, deocamdată U.R.S.S. nu dorea să-și deterioreze relațiile cu Aliții, pe tema României.

O atenție deosebită, și disproporționată, a fost acordată procesului de către Radio Moscova; dese comunicate pe această temă citite pe post semănaau, uneori până la a fi identice, cu relatările din presa comunistă de la București. În memoriile sale, Adriana Georgescu reda unul din aceste comunicate: „Șeful Organizației «T» a recunoscut că a avut intenția să continue cu actele de

terorism și a cerut membrilor Organizației să-și pregătească armele în vederea unei misiuni speciale. În manifestele lor, fasciștii au îndrăznit să spună că într-o bună zi războiul dintre U.R.S.S. și Aliați va fi inevitabil²⁴.

În concluziile puse de procurorul Iorgu Popescu, principalele învinuiri reținute în sarcina membrilor celor două organizații erau: încercarea de a schimba conducerea statului, prin acte de teroare; s-au dedat la acțiuni de defăimare, injurii și calomnii la adresa unor membri ai Guvernului și a altor persoane politice, acțiuni care „au știrbit onoarea și demnitatea acestora și a autorității în sine”; „Manifestele găsite la «Tinerimea Liberă» vizează Partidul Comunist în principal, conțin afirmațiuni de natură a leza relațiile internaționale, siguranța internă și externă a statului român, atacă instituțiuni constituite în stat, impută Guvernului a fi instaurat dictatura”; au editat manifeste și broșuri clandestine. În referat se recunoaște, însă, că învinuirea celor două organizații se face mai mult pentru păreri politice și intențiile avute, decât pentru fapte. Procurorul scria: „Atât «Tinerimea Liberă», cât și Organizația «T», progresiv și în funcție de evoluția politică și alți factori interni și externi, *ar fi ajuns la o activitate direct subversivă și la metode oprite de lege* [subl. n]”; „Organizația «T» [...] *ar avea un caracter conspirativ și o acțiune subversivă, fără a fi împlinit vreunul din actele ce ar fi pregătit* [subl. n]”. Așadar, se recunoștea faptul că erau acuzate intențiile, nu faptele. Având în vedere că, în acel moment, Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc erau considerate, încă, partide legale, apare cu totul curioasă învinuirea adusă celor două organizații – făcută în același document – că ar fi avut legături cu conducerea liberală și țărănistă²⁵.

Graba stăpânea pe deplin organele de cercetare. A fost rapid întocmit dosarul nr. 10694/1945 și trimis Curții

Marțiale, Secția a IV-a, spre judecare, pe 5 septembrie. Astfel, inculpații nici nu au avut timp să-și pregătească apărarea. Abia pe 4 septembrie 1945, Ion Flueraș – cu o zi înainte de proces – putea cere audierea unor martori în favoarea sa. Graba aceasta excesivă a stârnit o reacție colectivă. La cererea unanimă a 33 de inculpați și 70 de avocați care-i reprezentau, de amânare a procesului, pentru că nu se putuse studia dosarul, s-a acceptat mutarea termenului de pe 5 pe 10 septembrie²⁶.

Pe 7 septembrie, avocatul Ioan C. Ștefanovici, apărător a 7 inculpați, anunța președintele Curții Marțiale că până în acel moment nu putuse încă studia dosarul, „deoarece inculpații nu au putut fi aduși la Grefa numitei Curți, în cf. cu art. 250 C[od] J[ustitie] M[ilitară], care prevede în mod categoric aceasta. Totodată vă rog a mai constata că numai avem zile lucrătoare până la proces, decât una singură, adică mâine sâmbătă 8 septembrie 1945, care și această zi este sărbătoare legală (Sf. Maria)“. Ca urmare, deși se amânase procesul, „în prezent suntem exact în situația în care ne aflam la termenul din 5 septembrie 1945 și aceasta nu din culpa noastră“²⁷. În timpul ședinței de judecată din 10 septembrie, avocatul Grigore Grecu a cerut și el amânare, deoarece s-a aflat în imposibilitate de a pregăti apărarea, pentru că nu i-a avut pe inculpați la dispoziție și nici dosarele²⁸. La fel va cere Mircea Dumitrescu și alții. În toate cazurile, Curtea a respins cererile, acuzând avocații de încercare de tergiversare a procesului. În aceeași ședință din 10 septembrie 1945, o parte a avocaților au invocat lipsa de apărare deoarece s-au aflat în imposibilitate de a lua contact cu inculpații, în urma unei manevre a autorităților: inculpații au fost ridicați de la închisoarea Curții Marțiale și mutați în închisoarea Malmaison, cu intenția evidentă ca avocații să nu-i mai aibă la dispoziție; unii dintre apărători nici nu au fost

primiți în noua închisoare. Aceste fapte erau considerate, de avocați, ca o violare a dreptului de apărare, de aceea cereau o nouă amânare a procesului. Reprezentantul Ministerului Public recunoștea transferul precipitat la altă închisoare, dar făcut din motive de siguranță, „deoarece la Curtea Marțială a Capitalei nu era posibil să se asigure paza lor, iar libertatea de contact cu exteriorul depășise de mult normele îngăduite de legi”²⁹.

Cea mai gravă încălcare a procedurilor legale a fost folosirea violenței de către anchetatori la adresa unora dintre arestați. La 1 septembrie 1945, 16 arestați reînnoiau cererea lor din 30 august către primul procuror, pentru efectuarea instrucției de către organele Parchetului Militar al Curții Marțiale a Capitalei, deoarece „cercetările de până acum fiind făcute sub imperiul violențelor morale și fizice”; anexau certificatele medicale doveditoare³⁰. La 9 septembrie 1945, Petruța Marinescu, mama Nadejei Marinescu, anunța că fiica sa e grav bolnavă „în urma chinurilor suferite la Ministerul de Interne, în timpul instrucției de către organele Siguranței Statului”. Înсуși doctorul Danielopol, care se deplasase la închisoare pentru a o consulta, pe 3 septembrie, a cerut imperios internarea în spital. Cu toate acestea, în noaptea de 5 spre 6 septembrie deținuta a fost ridicată de la închisoarea Curții Marțiale și transferată la Închisoarea Cercului II Teritorial (Malmaison); „Starea Nadejei Marinescu era așa de gravă, încât chiar directorul închisorii a refuzat primirea deținutei”. Cu toate acestea, a fost ținută două zile la Malmaison, fără îngrijire medicală. Pe 8 septembrie, situația devenind foarte gravă, o mașină a Siguranței a dus-o la Spitalul de Urgență și de acolo la Sanatoriul Antoniu, în condiții precare³¹.

Problema violențelor din timpul anchetei a revenit deseori în timpul procesului, fiind invocată chiar de acuzați. Remus Țețu declara: „Guvernul, nu noi, ar trebui

să se găsească în boxa acuzaților“. Președintele îi retrage cuvântul. Urmează Adriana Georgescu: a fost bătută; cere expertiză medicală. La fel ca Remus Țețu, se arată mândră de colaborarea cu generalul Rădescu; acuză Guvernul că, prin acest proces, vrea să-i incrimineze de fapt pe Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu și Rădescu, proclamându-i șefii unui complot antiguvernamental; „Adevărul este că acest proces e o farsă înscenată de Guvern, care vrea să transforme țara într-o imensă închisoare“. La aceste declarații, reacția sălii a fost foarte vie: „Oamenii se scoală în picioare, se agită. Avocații strigă. [...] Băieții se scoală unul câte unul: «Am fost lovit, pălmuit, amenințat»“. Vacarmul nu poate fi oprit câteva minute³². În urma acestei scene, cu mare indignare „Scânțea“ scria: „Băieții lui Maniu, Brătianu și Rădescu își mențin impertinența lor de boulevardieri, obrăznicie revoltătoare, caracteristică indivizilor de soiul acesta și pe care au căpătat-o prin «instrucție» de la șefii bătelor și pistoalelor“³³. Același ziar, însă, a doua zi se indigna la fel de mult pentru lașitatea acuzaților: „Prin atitudini lașe și minciuni sfruntate, acuzații își reneagă camarazii sau se târăsc slugarnici în fața Curții“³⁴.

O poziție foarte dărză au avut-o, în timpul procesului, acuzații din grupul socialist. Ion Flueraș face un elogiu al activității sale din trecut și al ideilor sale socialiste; îi este rușine că presiunea unor elemente „care se numesc iubitoare de muncitorime“ l-a făcut să semneze, constrâns, niște declarații pe care nu le recunoaște; dar, menționa amenințător că „se va răzbuna“. Unul dintre agenții S.S.I. aflați în sala de judecată – care a și alcătuit o stenogramă prescurtată a dezbaterilor – nota malițios: „Se așază teatral, în admirația publicului, care protestează când acuzarea vrea să-i pună noi întrebări; este prea emoționat sărmanul!“. În același document, se

menționa despre un alt socialist – Antim Boghea – că „profită de ocazia declarațiilor, pentru a ține un adevărat discurs de propagandă politică. Protestează că este numit dizident; dizident este partidul lui Titel Petrescu, așa-ziii dizidenți sunt adevărații social-democrați. [...] Nu va reuși înscenarea și scopurile urmărite prin acest proces”³⁵. Ion Măglașu, și el socialist, fost șef al sindicatelor maritime, se răstește chiar la președintele completului de judecată: „Cum îndrăzniți să declarați corp delict o carte de vizită de mulțumiri primită de la Misiunea Britanică fiindcă am semnat în registrele lor la Victory Day? Cum îndrăzniți să spuneți că sunt fascist? [...] Procurorul strigă: – Ești un trădător al clasei muncitoare și spărgător de mișcări sindicale. Măglașu ridică și el tonul: – De ce? Fiindcă am organizat alegeri sindicale cu toată interdicția Guvernului? Oare eu sunt fascist sau Guvernul? Știți ca și mine că Guvernul”³⁶.

În stenograma-raport a agentului S.S.I. pentru ziua a doua a procesului, se face o comparație între depozițiile inculpaților aparținând celor două organizații: „De remarcat că, în timp ce «Tinerimea Liberă» a căutat pur și simplu să se apere, «T» a căutat pe toate căile și prin toate mijloacele să facă propagandă și să creeze atmosferă contra regimului. Era de la sine înțeles că nu a fost cruțată nici Siguranța, nici noi. Martorii au susținut din toate puterile tendința aceasta”³⁷.

Pe 11 septembrie, trei dintre acuzați – Remus Țețu, Adriana Georgescu, Alexandru Boldei – au cerut o ședință secretă, pentru că au declarații de făcut care nu trebuie auzite de public. Se va admite audierea în ședință secretă, cu prezența în sală doar a instanței, inculpaților și apărătorilor lor³⁸. Declarațiile celor trei erau legate toate de maltrătarile la care fuseseră supuși în timpul anchetei. Avocații cer și ei să se facă o expertiză medicală a

inculpaților, la care să participe medici legiști și particulari, care să stabilească justetea celor declarate. Și această cerere se admite, însă, cu mențiunea „fără ca prin aceasta să se împietzeze în vreun fel oarecare asupra fondului procesului”³⁹.

Deși admisesese expertiza medicală, în pauză Curtea s-a răzgândit, cel mai probabil în urma unor indicații exterioare. Pe 12 septembrie, la cererea avocaților de respectare a hotărârii din ziua precedentă, procurorul se opune. Stenograma consemna: „Domnul avocat Stelian Ionescu stăruie la efectuarea expertizei, cerând ca în cazul când Curtea ar reveni, să se facă din nou ședință secretă, ca însăși Curtea să se convingă de visu, de atrocitățile la care au fost supuși unii dintre inculpați”. Judecătorii interzic în continuare expertiza medicală, sub motivul că ar tergiversa lucrările procesului. Au admis, însă, o ședință secretă pentru ca cei trei inculpați să prezinte urmele tratamentului la care au fost supuși de către anchetatori. La deschiderea ședinței secrete, reprezentanții misiunilor occidentale au refuzat să părăsească sala de judecată; „Agenții comuniști, răspândiți prin sală – scria Adriana Georgescu – încearcă să-i facă să iasă. Refuză. Alt scandal. Au rămas pe loc. Președintele pare furios, dar declară totuși deschisă ședința secretă”⁴⁰.

Stenograma oficială, alcătuită sub supravegherea judecătorului, consemna: „S-a prezentat învinuitul Remus Țețu, care a arătat Curții o eroziune de dimensiunile unei monede de cinci lei și care pretinde că ar proveni de la lanțurile cu care a fost legat de picioare pentru ca să nu evadeze; eroziunea era cicatrizată și de o vechime de circa cinci săptămâni, ea însă poate să fie provenită și prin frecarea pantalonilor de picior. O cicatrice mică la un deget, provenită dintr-o tăietură de la un pahar spart, peste care spune că la cercetări i s-a presărat sare. Este de la sine

înțeles că tot poporul pune sare pe o rană sângerândă, astfel că nu i se poate face nimănui un cap de acuzare prin folosirea sării ca medicament de oprire a unei hemoragii locale. Mai face afirmația că ar fi fost bătut la spate peste un șervet ud, astfel că nu se văd nici un fel de urme. De asemeni, mai afirmă că a fost bătut cu un toc cu peniță peste testicule și la tălpi, fără, însă, să arate vreo urmă. Urmează învinuitul Boldei Alexandru, care afirmă, fără nici un fel de dovadă, că ar fi fost bătut peste maxilar, rămânând de atunci cu un defect al maxilarului, în sensul că produce o trosnitură când este forțat la deschidere. Învinuita Georgescu Adriana arată că ar fi fost bătută în cap, spunând că are din această cauză cucuie, ceea ce nu corespunde realității. Mai afirmă că din cauza neîngrijirii corporale ar fi contractat râie, ceea ce Curtea nu constată că ar avea în momentul cercetărilor și mai afirmă, *fără a dovedi sau a da cele mai mici indicii* [subl. n.], că ar fi fost violată în închisoare și că ar fi rămas chiar gravidă. Din toate constatările făcute personal de Instanță, Curtea constată că cele declarate de cei trei învinuiți sunt simple afirmațiuni, fără a putea fi dovedite cu urme sau oarecare indicii, făcute cu scopul de a tergiversa mersul normal al procesului⁴¹.

Așadar, judecătorii au hotărât să-i înlocuiască ei pe medici, stenograma înregistrând formule hilare pentru a respinge plângerile: cicatrice provocată de frecarea pantalonilor, cererea de dovezi pentru bătutul la tălpi și peste testicule, cererea de dovezi a violului. Refuzând prezența medicilor, judecătorii decretează ei că inculpații nu au râie, nu le trosnește maxilarul, că punerea de sare peste răni e normală.

Conducerile Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc au reușit, însă, să obțină certificate medicale, acestea dovedind existența torturilor⁴². Convins

de violență cu care s-a efectuat ancheta era și generalul Schuyler, reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control: „Acum avem dovezi clare ce arată că, în această perioadă au fost supuși la o mulțime de torturi”⁴³. De partea cealaltă, presa guvernamentală avea păreri diametral opuse. Considera că nu s-a încălcat nici o lege. Horia Radu, în editorialul pe care-l semnează în „Dreptatea Nouă” – organ al Partidului Național Țărănesc – Alexandrescu – concluziona: „Relevăm faptul că *la Poliție nu se mai bate* [subl. n.]. Democrația n-are nevoie de teroare pentru a-și strivi dușmanii. Sunt striviți de însăși mârșăvia faptelor lor”⁴⁴.

Mai multe mărturii ulterioare procesului confirmă afirmația inculpaților că ar fi fost schingiuiți de anchetatori. În memoriile pe care le-a publicat în exil, Paris 1951, Adriana Georgescu menționa pe larg sistemul terorist al anchetatorilor, folosirea bătailor, înfometării, amenințărilor. După un asemenea tratament, care a durat mai multe zile, anchetatorul i-a spus: „Ai să asculți acum ce-am să-ți citesc. Pe urmă ai să iscălești. Altfel, te omor pe loc. «Subsemnata, declar că am căzut de acord cu Mircea Ioanițiu, secretarul Regelui, că depozitul de arme trebuie încredințat lui Vintilă Brătianu. În urma convorbirilor dintre Maniu, Brătianu, Burton Berry și Mețianu, convorbiri pe care am avut sarcina să i le relatez lui Rădescu, s-a decis crearea unei organizații subversive numite «T», adică Teroare. Scopul acestei organizații era să suprimă pe toți capii democrației noastre instaurate datorită luptelor și sacrificiilor poporului, și să arunce țara în ghearele fascismului. Șeful suprem al Organizației este generalul Rădescu. [...] Recunosc că am prestat următorul jurământ [...]. Semnalul acțiunii trebuie să fie dat de generalul Rădescu, după indicația Regelui”⁴⁵. La 21 martie 1976, Victor Isac, fost membru al Partidului Național

Țărănesc, declara: „Am fost bătut și, mai mult, spre a fi derutat și convins a mă supune firului anchetei, mi-a fost adus Ștefanovici Mircea sub stare de arest, care văzând că sunt bătut și în fața lui, mi-a spus: „Nu încerca nici un fel de opoziție și declară tot ceea ce-ți cere Bulz Gheorghe; după aceasta Mircea Ștefanovici a fost îndepărtat iar eu, torturat în continuare, nu mi-am mai făcut nici un scrupul de conștiință în anchetă. Deși eram conștient de denaturările și falsurile introduse de anchetatorul Bulz Gheorghe, totuși, le-am scris în declarațiile date sub imperiul brutalității, fiindu-mi impuse prin forță. [...] De același gen a fost și ancheta privind colaborarea cu Remus Țețu⁴⁶. La rândul său, tot în 1976, Mircea Ștefanovici afirma: „Declarațiile date la Siguranța de noi toți, fără excepție, au fost smulse prin violență de Bulz Gheorghe și conțin arătări complet fanteziste și calomnioase, dictate și impuse de el prin cele mai nepermise mijloace [...]. Declarațiile au fost smulse prin mijloace sălbătice de Bulz Gheorghe⁴⁷. Un alt fost inculpat afirma, tot în 1976: „Am recunoscut pentru că n-am avut ce face. Am fost dus la S.S.I., unde am fost luat în primire de câțiva domni cu revolverele întinse, purtare cu care am fost obișnuit, căci numai așa eram primit, apoi la fel de fel de trucuri cu oameni tumefiați de bătaie introduși în celulă, care mă sfătuiau să recunosc orice ca să scap. Nu înțeleg pentru ce domnii anchetatori voiau să scoată de la mine legături cu Anglia, cu colonelul Porter etc., parcă eu aș fi fost spion și noi am fi în conflict cu Anglia⁴⁸.

Pe lângă multele declarații menționând brutalitățile comise de anchetatorul Gheorghe Bulz strânse de Mircea Ștefanovici, acesta din urmă a făcut și o demonstrație a caracterului ilegal al desfășurării anchetei, prin comparație: rezultă conținutul identic al multor declarații, mergând până la identitatea frazelor și punctuației⁴⁹.

Sistemul de impunere a conținutului declarațiilor învinuiților nu a reușit. Unii au acceptat ideile anchetatorului, dar, intenționat, au amplificat atât de mult autoînvinuirile, încât nu mai erau credibili – mai ales cazul lui Remus Țețu –, la care este evidentă și o anumită doză de bravadă și dorința de a-și bate joc de anchetatori. În legătură cu documentul intitulat *30 de principii*, Țețu declara: „Am încercat să condensez tot ce poate fi mai dorit de către omul zbuciumat al timpurilor noastre, animat de cea mai adâncă simțire democratică. Urma că în continuare să prezint o concepție politică ce pleacă din socialism și materialismul istoric și dialectica marxistă, completat cu rezultatele comunismului rus, de esență leninistă și marxistă [subl. n.]“. În același ton zeflemist, și frazele privitoare la relațiile cu U.R.S.S. și caracterizarea partidelor istorice: prietenia cu U.R.S.S. „este o necesitate totodată istorică și geografică, fără să mai vorbim de exemplul social al vecinei noastre de la Răsărit, care trebuie urmărit prin apropierea dintre noi și ruși [subl. n.]“. Tot în plan intern, prezentasem un atac susținut contra partidelor istorice, a căror atitudine nu o aprobam, dar în care, prin forța împrejurărilor, eram inclus, ceea ce mă întrista foarte mult“. Încununarea acestei declarații, evident făcută în bătaie de joc, se făcea printr-o frază în cea mai evidentă contradicție cu realitatea verii lui 1945: „Acțiunea Guvernului inspiră încredere acum, succesul politicii noastre peste hotare e concludent“⁵⁰. Alți învinuiți, ca Adriana Georgescu, au refuzat să semneze orice fel de declarații. Totuși, în dosarele procesului există și declarații ale acestora, inclusiv ale Adrianei Georgescu; găsim explicația în cartea sa de memorii, unde menționează că a semnat înconștientă, fiind drogată de anchetator⁵¹. Altă categorie o reprezentau arestații care au prezentat sobru activitatea Organizației „T“, lăsând impresia chiar că o

aprobă în continuare. Cazul cel mai interesant – Dan Paul Cernavodeanu, care, asumându-și răspunderea, declara că refuză să dezvăluie numele celor care-l ajutaseră să distribuie manifestele; totodată, încerca să-i disculpe pe Bebe Brătianu și Mircea Ioanițiu, cărora avusese misiunea să le prezinte Organizația „T”; după expresia lui Dan Paul Cernavodeanu, cei doi „au dezaprobat în totul această acțiune”⁵².

În instanță, toți acuzații și-au retras declarațiile luate cu forța în timpul anchetei. Mircea Ștefanovici menționa că, deși nu a fost bătut, i-a fost frică, fiind amenințat că așa se va întâmpla, și a dat orice declarație i s-a cerut; de aceea, se contrazic multe din afirmațiile sale aflate în dosar. Ion Flueraș arăta că, deși declarațiile sunt scrise și semnate de el, nu-i aparțin. Marcel Boissard nu-și menținea nici una din declarații. La fel Florin Popescu, Traian Ispas, Alexandru Boldei⁵³, Remus Țețu, Adriana Georgescu etc.⁵⁴.

Evoluția procesului, dârzenia celor mai mulți dintre arestați, evidențierea atrocităților la care fuseseră supuși de anchetatori, în fața unei săli pline cu simpatizanți ai partidelor istorice, cu reprezentanți ai misiunilor diplomatice occidentale și ziariști străini, au supărat profund forțele politice coalizate în jurul Partidului Comunist. Ca urmare, încălcând din nou legea – care, o dată cu înaintarea acuzațiilor Curții Marțiale, interzicea orice continuare, în timpul procesului, a activității anchetatorilor – asupra arestaților s-au făcut numeroase presiuni, încercări de intimidare și chiar preluarea ilegală a acestora din arestul Curții Marțiale. Pentru ca mutarea într-o altă închisoare să-i sperie, aceasta a fost făcută pe timp de noapte. Adriana Georgescu descrie scena: „Un băiat năvălește în încăperea strigând: – Repede, trebuie să ne baricadăm. Nicolski și toată echipa de la Siguranță vor fi aici într-o clipă. [...] – Nu spune prostii. Președintele i-a spus Adrianei că

Siguranța nu mai are nici o putere asupra noastră. [...] Patru băieți blochează ușa. Alți trei deschid fereastra dinspre stradă și le strigă trecătorilor: – Salvați-ne. Siguranța vrea să ne răpească. Aparținem Organizației «T» [...] În spatele ușii, Nicolski urlă: – Deschideți ușa, reacționari nemernici! Spun: – Nu vom deschide ușa decât procurorului militar. [...] Ușa e spartă. – Cu sau fără procuror militar, o să știm noi să vă omorâm [...]“⁵⁵.

Teama autorităților că nu se va ajunge la pedepse exemplare a făcut ca să fie schimbat completul de judecată de mai multe ori. La început a fost numit ca președinte generalul Ilie Crețulescu, comandant al trupelor de grăniceri, un apropiat al lui Petru Groza și membru al ARLUS (în al doilea Guvern Sănătescu, din 4 noiembrie 1944, fusese numit subsecretar de stat la Ministerul de Război, pentru Armata de Uscat). Generalul, vădit jenat de ipostaza în care era pus, se va retrage. Mircea Ștefanovici explică motivul retragerii: „Generalul Ilie Crețulescu și ceilalți magistrați militari, constatând că procesul reprezintă o înscenare murdară, se retrage strategic, cerând să fie înlocuiți din completul de judecată“⁵⁶. La ședința din 10 septembrie 1945, întregul complet de judecată a fost schimbat; generalul american Schuyler nota, în jurnalul său, că schimbarea s-a făcut „probabil din cauza atitudinii relativ îngăduitoare față de acuzați adoptată de Tribunal în prima sa ședință“⁵⁷. Noul complet era format din: colonel magistrat Alexandru Petrescu, președinte; locotenent colonel magistrat Dumitru Gicoveanu, locotenent colonel magistrat Alexandru Olteanu, membri; maior magistrat Iorgu Popescu, procuror instructor militar⁵⁸. În ședința de a doua zi, 11 septembrie, s-a produs o nouă schimbare – în locul locotenent colonelului magistrat Dumitru Gicoveanu a fost numit locotenent colonel magistrat Virgil Tașcău⁵⁹.

Generalul Schuyler aprecia că „Cel puțin doi din membrii actualului complet de judecată sunt persoane cu un trecut pătat, președintele fiind un fost inspector al penitenciarelor, pe vremea lui Antonescu”⁶⁰. Și reprezentanții diplomatici ai Marii Britanii la București aveau păreri critice despre membrii completului de judecată. O notă a Direcției Generale a Poliției, din 15 septembrie 1945, menționa faptul că la Misiunea Britanică „Cu privire la completul de judecată s-au făcut cele mai aspre critici, în special atunci când a fost vizat Iorgu Popescu, ales astăzi reprezentant al Ministerului Public, după ce în trecut fusese cea mai odioasă unealtă a lui Almăjeanu și agentul Serviciului Secret Român. Scăpat de sub inculparea Tribunalului Poporului, Iorgu Popescu s-a pus în slujba Guvernului pentru a-și salva viața. Pe de altă parte, comentariile făcute cu privire la persoana colonelului Alexandru Petrescu sunt tot atât de nefavorabile. Acesta este învinuit pentru activitatea sa desfășurată sub regimul antonescian, când în calitate de director al închisorilor, a schingiuit pe deținuți, astfel că locul său este la ocnă și nu la Curtea Marțială. Dar acest procedeu, declară cercurile britanice, de a se servi de oameni pătați, este un procedeu tipic utilizat de U.R.S.S. și aplicat în România de P.C.R. Acest sistem va fi demascăt lumii întregi”⁶¹. „Economist”, din Londra, menționând faptul că noul președinte al completului de judecată, Alexandru Petrescu, fusese director al penitenciarelor, iar acum era membru al ARLUS, credea că „Noua misiune, de a conduce dezbaterile procesului, i-a fost dată spre a se «reabilita»”⁶².

Maiorul Iorgu Popescu fusese, înainte de 23 august 1944, la Serviciul Special de Informații al Președinției Consiliului de Miniștri, ca procuror instructor militar; se credea că a fost autorul asasinării studentului Dan Lazarovici. Va fi condamnat pentru crime de război (dosar

nr. 414/1953 al Tribunalului Capitalei, Colegiul I Penal și dosar nr. 2661/1953).

Și unul dintre anchetatori, Gheorghe Bulz, va avea o soartă vitregă. Anchetat într-un proces, în 1950, va fi acuzat că a fost legionar și condamnat pentru crime de război (dosar nr. 947/1950 al Tribunalului Capitalei). Cel care a condus anchetele privindu-i pe Iorgu Popescu și Gheorghe Bulz a fost chiar colaboratorul lor și șeful anchetei din 1945, privind Organizația „Tinerimea Liberă” și Organizația „T” – generalul de securitate Alexandru Nicolski.

La cererea apărării, au fost audiați foarte mulți martori⁶³, deși completul de judecată a încercat, în repetate rânduri să limiteze numărul acestora. În ședința din 10 septembrie, mulți martori fiind absenți (aproximativ 80 la sută), apărarea a cerut amânarea procesului până când aceștia vor putea veni. Nu se aprobă⁶⁴; printre motivele invocate pentru respingerea solicitării era faptul că „apărarea nu arată ce vrea să dovedească” prin martorii noi; totodată se lansa deschis acuzația că se dorește tergiversarea procesului⁶⁵.

Concomitent cu stenograma oficială, a grefierului, în sală au fost înregistrate – pe scurt – dezbaterile și de către un agent al S.S.I. Compararea celor două documente întrește imaginea generală. Stenograma-raport a S.S.I. a redat mai complet argumentările avocaților apărării pentru cererea lor de audiere a tuturor martorilor: „Trebuie stabilit – susțineau avocații – dacă faptele ce se impută inculpaților există sau nu există și aceasta nu se poate face decât numai pe baza depozițiilor inculpaților. Nu există nici măcar depoziții scrise date de martorii absenți în cursul instrucției, astfel că apărarea nu poate renunța la ei. Cu atât mai mult cu cât din însuși referatul introductiv al acuzării se recunoaște că cercetările în această chestiune

sunt incomplete și urmează, deci, a fi completate în decursul dezbaterilor prin depozitiile martorilor. Este surprinzător, deci, că acuzarea vine acum și declară că vrea să se judece fără martori, deși tot prin referatul introductiv pusese concluzii ca dosarul să se restituie Siguranței pentru cercetări; lucrul nu s-a făcut, iar acum renunță și la martori⁶⁶.

Martorii audiați începând cu 12 septembrie fuseseră aleși astfel încât să poată demonstra netemeinicia capetelor de acuzare. Fiind acuzați de antisemitism, inculpații au adus ca martori mai mulți evrei: Blumenfeld Zeilic, medic; Marcovici Sami, bijutier; Bercovitz Asra, ziarist; Goldenberg Reghina, profesoară; David Spiner, comerciant; Iosub Leiba, comerciant; Edgard Polak, funcționar; Nacht Charlota, casnică; Tukmen Paul, dentist; Suter Constantin, inspector; Robert Rohan, avocat. Dintre aceștia, unii erau chiar comuniști. O altă categorie o reprezentau personalitățile cunoscute, care ar fi putut impune completului de judecată doar prin numele lor: Constantin Zilișteanu, ziarist; Petre Livezeanu, avocat; Ghiță Pop, ziarist și membru al conducerii Partidului Național Țărănesc; Petre Topa, medic și urmașul lui Nicolae Iorga la conducerea Partidului Naționalist Democrat; Gheorghe Negrescu, general pensionar; Istrate Micescu, profesor universitar, jurist, membru în conducerea Partidului Național Liberal; Ioan Gigurtu, inginer, mare industriaș, fost prim-ministru; Constantin Brătianu, „agricultor“ (după cum se recomanda), secretar general al Partidului Național Liberal; Daniel Danielopol, medic, profesor universitar și membru al conducerii Partidului Național Liberal; Puiu Anghelescu, ziarist, liberal; George Fotino, jurist, istoric, profesor universitar, membru al conducerii Partidului Național Liberal; Mihail Romniceanu, avocat, și el în conducerea liberală; Nicolae Șerbănescu, consilier la Curtea

Supremă de Justiție; Ion Zamfirescu, filosof, profesor universitar (fost profesor și al Regelui Mihai); Horia Căciulescu, artist dramatic; Ion Masoff, ziarist; Vintilă V. Brătianu, inginer, liberal; Constantin Hagea, ziarist. Printre cei solicitați ca martori era și Iuliu Maniu. O notă a S.S.I. consemna: „Pentru ziua de 12 septembrie, ora 17, a fost invitat ca martor în procesul Organizației «T» dl Maniu, care urmează să depună în acest proces. Pentru această oră, membrii Partidului Național Țărănesc au fost chemați la Curtea Marțială din Uranus, pentru a manifesta în favoarea d-lui Maniu“⁶⁷.

Foarte mulți martori au iritat completul de judecată prin depozițiile lor favorabile inculpaților și acuzaatoare la adresa Guvernului. Ghiță Pop arăta că Victor Isac „este un element foarte prețios al partidului, câștigat la democrație, pe care o iubește sincer“⁶⁸. Istrate Micescu menționa: „Nu m-am gândit că vreunul din cei ce se găsesc pe banca acuzării ar nutri sentimente subversive. Noi cunoaștem sufletul studenților noștri și m-ar surprinde ca domniile lor să nutrească sentimente teroriste. Dorința lor de libertate nu poate fi socotită ca o dorință de răzvrătire, ca atare discuțiile lor nu pot avea un caracter clandestin“⁶⁹. Într-o notă a S.S.I. se menționa că depoziția lui Istrate Micescu a durat două ore, iar Adriana Georgescu o descria pe larg⁷⁰, laudând-o; de partea cealaltă, presa guvernamentală se arăta foarte indignată, „România Liberă“ scriind: „Istrate Micescu își apără discipolii. [...] Servitorul fidel, supus al reacțiunii, avocatul epurat Istrate Micescu se prezintă în susținerea cauzei inculpaților. Prezența lui Micescu, în calitate de apărător, agravează însă situația acuzaților“⁷¹. Martorul Constantin (Bebe) Brătianu declara: „Ca secretar general al partidului n-am avut nici o cunoștință de această mișcare. Am vorbit adesea cu dl Teohari Georgescu de atitudinea Partidului Liberal, că

n-are nevoie de clandestinitate. Partidul Liberal se bazează pe mase, care vorbesc pentru el – partidele slabe au nevoie de violență și clandestinitate. Partidul Liberal are cea mai mare mișcare tinerească – această pleiadă de tineri de-o concepție generoasă, provoacă invidia altora; au luptat contra legii marțiale și au suferit din cauza aceasta, fiind schingiuiți; sunt fala noastră, căci sunt avangarda noastră. Am atras atenția d-lui Teohari Georgescu că acest tineret al nostru a crescut în concepție de libertate și nu a fost recrutat în fața lagărelor de concentrare. Tinerii îmi spuneau mereu că sunt urmăriți, arestați, nu sunt lăsați să manifesteze, nu pot manifesta pentru Regele Țării. Chiar în fața mea au fost arestați tineri de la sediu, sub cuvânt că se caută legionari; deși am protestat, au fost mulți arestați și urmăriți alții chiar la vetrele lor. Am asigurat că Partidul Liberal nu urmărește nici un fel de clandestinitate. [...] Am luptat și am promis d-lui Teohari Georgescu că mă zbat pentru destinderea dintre partide. Partidul N[ațional] L[iberal] și-a făcut toată datoria⁷². Doctorul Danielopol afirma și el că acuzații „sunt elemente de toată valoarea morală și intelectuală și buni români. [...] Mi-au lăsat toți o impresie foarte bună și nu-i cred capabili de acte teroriste⁷³. George Fotino nega existența unei acțiuni teroriste sau a uneia clandestine; grefierul nota: „La întrebarea dacă critica adusă unor acte sau unor oameni din Guvern este o acțiune subversivă, martorul declară că o atare critică n-ar putea fi socotită ca o acțiune subversivă nici măcar într-un regim de dictatură și încă mai puțin într-un regim care își spune de libertate și de democrație. Cât în ce privește aceste corpuri delictive, tipografia pe care o văd aici, nu văd cum ar putea fi periculoasă pentru ordinea statului“. Pe unii dintre foștii săi elevi, acum acuzați, ca Adriana Georgescu, Lucian Popescu, Cernavodeanu, Maltezeanu, Țețu îi știa din acțiunea de rezistență

împotriva regimului Antonescu⁷⁴. Vintilă V. Brătianu, ca și ceilalți fruntași liberali, afirma că nu știe nimic despre Organizația „T”⁷⁵. Pe 12 septembrie 1945, a pledat ca martor – în special în favoarea lui Dan Paul Cernavodeanu – și Dinu Brătianu⁷⁶. Într-o notă a S.S.I. se menționa hotărârea lui Iuliu Maniu de a accepta invitația de a depune ca martor; totuși, nu s-a prezentat la Tribunal; cauza o redă Adriana Georgescu: „Maniu, Brătianu [Dinu] și Titel Petrescu nu au putut veni să depună mărturie, deoarece camioane cu echipe de șoc au blocat ușile caselor lor”⁷⁷. (Încă un argument pentru necesitatea coroborării memoriilor cu arhivele: Dinu Brătianu a fost la proces și se păstrează depoziția sa.)

Peste 70 de avocați s-au oferit sau au fost solicitați să-i apere pe acuzați; cei mai mulți erau liberali. Printre aceștia: colonel Dumitru T. Lungescu, I. Metapadof, colonel Părăianu, Adrian Grigoropol, Ilie Mateescu, Radu Gheorghinescu, Corneliu Popa, Ștefan Demetriad, colonel Mircea Demetrescu, Grigore Grecu, colonel Bardescu, profesor Virgil Veniamin, Ioan Ștefanovici, Victoria Vasilescu, Mircea Sion, Stelian Ionescu, Gheorghe Proficiu, Eduard Conia, Mihai Bârcă, Toma Popescu, Vladimir Corbasca, Dumitru Constantin, M. Popovici, Aristotel Alexandrescu, I. Marinescu, Alexandru Georgescu. Cei mai mulți au avut o prestație deosebită, punând adesea în încurcătură completul de judecată și stârnind comentarii favorabile. Stenograma consemna momente când, în fața argumentelor pertinente ale apărării, completul nu mai putea să răspundă decât prin violență verbală. Și stenograma-raport întocmită de agentul S.S.I. pe 11 septembrie înregistra un astfel de răspuns: „Având cuvântul, Parchetul relevă tăios tendința apărării de a tergiversa”⁷⁸. Aceeași acuzație era aruncată și ca răspuns la una dintre cererile de amânare a procesului. Și din afara sălii de

judecată avocații erau blamați pentru dârzenia lor. „Scânteia“ scria: „Apărarea îi încurajează pe acuzați, le dă sfaturi, le citește articole de legi, indicându-le ce trebuie să răspundă“. Apărarea folosește „chițibușuri ce ascund realitatea“ și „încearcă a transforma pe organizatorii și instigatorii la crimă și anarhie în îngeri nevinovați“. Oficiosul Partidului Comunist sugera, chiar, ca acceptând teza avocaților – a nevinovăției acuzaților – inițiatorii din umbră, cei care i-au manevrat pe inculpați, șefii partidelor istorice „să primescă ei pedeapsa cea mare“⁷⁹.

Avocații vor reuși, în final, să modifice intențiile evidente ale Curții de a accepta cererea procurorului pentru pedepse aspre; vor obține, în majoritatea cazurilor, pedepse minime, prin schimbarea încadrării juridice.

Se pare că cea mai apreciată pledoarie (în cercurile Opoziției) a fost aceea a profesorului Virgil Veniamin. Într-o notă a Direcției Generale a Poliției, din 19 septembrie 1945, se menționa: „În cercurile politice reacționare din București se comentează cu multă pasiune pledoaria profesorului universitar Virgil Veniamin, de la Facultatea de Drept, rostită în cursul procesului Organizației «T». [...] Într-adevăr, această pledoarie a căutat să devină un rechizitoriu împotriva regimului de la 6 martie și mai ales împotriva Ministerului de Interne“. Un alt avocat al Partidului Național Țărănesc comenta: „Veniamin a obținut o ședință secretă, pledoaria lui a făcut să se simtă în sală că acuzații erau cei din Completul de judecată și nu cei din boxă“. În acel moment, Virgil Veniamin avea și o activitate politică intensă: era secretar general adjunct al Partidului Național Țărănesc; nota D.G.P. îl incrimina pentru că ar fi fost colaborator apropiat al lui Mihai Antonescu, dar profitase și de faptul că fusese coleg de școală cu Lucrețiu Pătrășcanu, cu ajutorul căruia a ajuns, în 1945, profesor universitar⁸⁰.

Pornind de la negarea, de către toți învinuiții, a declarațiilor pe care le dăduseră în timpul anchetei, avocații au cerut achitarea. Însă, cel mai important element de susținere a cererii a fost neconstituționalitatea Legii nr. 80/1941, pe care o invocase procurorul: data din perioada antonesciană, când Constituția era suspendată, avea elemente rasiale și antidemocratice. După repunerea în vigoare a Constituției din 1923 (31 august 1944), Legea nr. 80/1941 nu mai putea fi producătoare de efecte juridice, necorespunzând principiilor de ordin constituțional. Generalul C. V. R. Schuyler menționa în jurnalul său, că Instanța „a reușit cu greu să justifice continuarea procesului“.

Presiunea asupra completului de judecată se făcea în două sensuri. Pe de o parte, în favoarea acuzaților, contribuind în acest plan martorii, avocații și publicul din sala de judecată; pe de alta, împotriva celor inculpați, contribuind în această direcție presa comunistă și satelită, și grupurile de presiune aduse din când în când să manifesteze în fața sălii de ședințe. Același general american, Schuyler, remarcă, încă la începutul procesului, că Guvernul dorea să dea o amploare deosebită acestuia, pentru a lovi în partidele istorice, la ordinul sovieticilor; ecoul dezbaterilor a fost, însă, predominant negativ pentru autorități. Sala Tribunalului era permanent ticsită de simpatizanți ai acuzaților, atmosfera antiguvernamentală fiind evidentă. Mai mult, „Un imens val de indignare împotriva întregului proces a cuprins Bucureștii și se pare acum că Guvernul însuși ar putea încerca să mai renunțe la o parte din intențiile sale anterioare, ca urmare a nemulțumirii crescânde a maselor. [...] Ar fi posibil ca, în majoritatea cazurilor, să se dea doar pedepse ușoare, îndeosebi pentru ca Guvernul să iasă cu fața curată“⁸¹. Atmosfera din sala Tribunalului, favorabilă arestaților,

era prezentată și în stenograma-raport a agentului S.S.I.: „Fiind întrebat Țețu dacă Boissnard a făcut parte din «T», acesta răspunde «Nu putea face parte dintr-o organizație care nu există». Răspuns primit cu râsete satisfăcute de public (format din rude și prieteni). De altfel și astăzi, ca și ieri, Țețu, Ștefanovici și Adriana [Georgescu] se complac în situația de vedete și sunt obiecte de interes pentru public”⁸². Pentru a răspunde atmosferei din sala de judecată, au fost montate manifestații ostile acuzaților în fața Tribunalului. Ședința din după-amiaza zilei de 11 septembrie va începe în vacarmul provocat, afară, de manifestația comuniștilor: „Din stradă ne parvin vociferări «Moarte teroriștilor, moarte lui Țețu, moarte Adrianei Georgescu, moarte lui Antim Boghia, moarte...»”⁸³. Manifestația se va relua pe 13 septembrie, pentru a influența sentința.

Sub evidenta presiune a opiniei publice, completul de judecată a făcut pași înapoi. Autoritățile încercau să reducă ecoul negativ al procesului. Pe 12 septembrie, în momentul când s-a dat ultimul cuvânt apărătorilor, însuși președintele Curții Marțiale le-a cerut ca „în concluziile ce vor pune să atingă și chestiunea unei eventuale schimbări de calificare”, propunând apelul la art. 209 Cod Penal, art. 3 Decret Lege nr. 124/1940 și art. 314 din Codul Justiției Militare. Așadar, în principal se recunoaștea neconstituționalitatea Legii nr. 80/1941; numai procurorul militar rămânea în continuare ferm pe poziția de la început, opunându-se propunerii președintelui Curții⁸⁴. În schimb, avocații au insistat și mai mult pe ideea neconstituționalității, obținând promisiunea unei „eventuale schimbări de calificare”, pentru momentul când Curtea „va delibera asupra culpabilității”, așadar la sfârșitul procesului⁸⁵.

Completul de judecată a găsit o portiță de scăpare în fața insistenței avocaților asupra neconstituționalității

Decretului Lege pe baza căruia fuseseră făcute acuzele: „Instanța reține, din depozițiile martorilor faptul că toți sunt unanimi în a afirma că inculpații n-au fost niciodată legionari sau de extremă dreaptă și, ca atare, urmează a constata că Legea nr. 80/1941 nu este aplicabilă în speță, în acord de altminteri cu apărarea făcută inculpaților de apărătorii lor, încadrarea în dreptul comun“. Noua încadrare era făcută la art. 209, partea a II-a, lit. a și b Cod Penal, ceea ce presupunea pedepse mult mai blânde⁸⁶.

Cu toate acestea, pedepse trebuiau să existe. Ele erau cerute de la Moscova, pentru a fi prezentate aliaților, în Conferința de la Londra, în încercarea de a obține sistarea susținerii de către aceștia a „grevei regale“. Pedepsirea acuzaților era necesară și Guvernului Petru Groza, din rațiuni de luptă politică internă. De aceea, Curtea Marțială a grăbit finalizarea procesului, având chiar două ședințe de noapte. Deși în dimineața lui 13 septembrie, apărătorii mai cereau încă audierea unor martori și efectuarea unor expertize, chiar în seara acelei zile, la ora 20,45 (după 12 ore de dezbateri)⁸⁷, sentința a fost prezentată pentru 33 de inculpați.

Instanța reținea ca principale învinuiri: participarea la constituirea de asociații politice interzise; nedenunțarea unei activități oprite prin lege; deținerea de muniții fără autorizație; sprijinirea materială de asociații politice interzise; tipărirea și colportarea de materiale interzise; deținerea de materiale de propagandă interzise. Se remarcă schimbarea principalei învinuiri, din „uneltire contra ordinii sociale“, în „participare la constituirea de asociații cu caracter politic interzis“. De data aceasta, se menționau ca fiind încălcate Decretul Lege nr. 236/1941, ordinele nr. 9/1943 și nr. 18/1944 ale Comandamentului Militar al Capitalei și diverse articole din Codul Penal. Cu excepția

acestui din urmă, toate celelalte acte normative erau date în absența Constituției și în stare de război, așadar nu puteau constitui baza unui proces în septembrie 1945.

Pedepsele au variat de la o lună la șapte ani de închisoare, membrii „Tinerimii Libere“ fiind tratați mult mai blând decât cei ai „T“. Mircea Ștefanovici a primit un an de închisoare; socialiștii dizidenți (Ion Flueraș, Lazăr Măglașu, Antim Boghia) câte trei luni; cel mai aspru a fost condamnat, dintre membrii „Tinerimii Libere“, Victor Isac, la cinci ani de închisoare (în mod evident, apartenența la Partidul Național Țărănesc i-a îngreunat situația). Dintre membrii Organizației „T“, Remus Țețu a primit șapte ani de închisoare, Adriana Georgescu patru și Mircea Pătârlăgeanu trei: ceilalți sub un an. Au fost achitați Alexandru Negrescu, Radu Vasiliu, Radu Tănase. Pentru Toma Lucian, Dan Paul Cernavodeanu, Radu Maltezeanu, Florin Popescu, Nadejda Marinescu, sentința a fost amânată, în vederea efectuării unor noi cercetări⁸⁸.

*

Arestarea membrilor organizațiilor „Tinerimea Liberă“ și „T“ a produs o vie agitație în interiorul Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc. Se știa – cel puțin la nivelul conducerilor celor două partide – că o parte dintre cei arestați erau liberali și țărâniști; în plus, puteau ieși la iveală contactele avute de reprezentanți ai partidelor istorice cu șefii organizațiilor respective. Ambele aspecte, într-un stat cu adevărat democratic, nu ar fi putut duce la nici o învinuire la adresa partidelor politice. România anului 1945 nu era, însă, în această situație. În Partidul Național Liberal, prima măsură luată, după aflarea arestărilor, a fost alcătuirea unui dosar cu numele liberalilor reținuți și antrenarea partidului în pro-

cesul judiciar, pentru apărarea acestora. Profesorul George Fotino era însărcinat cu intervențiile pentru eliberare. Faptul că în partid liberalii arestați erau cunoscuți sub numele de „Grupul Rădescu“ indica atât cunoașterea relațiilor lor cu generalul, cât și acceptarea ideii că Remus Țețu ar fi fost doar un șef de suprafață. Cum nota informatorul S.S.I. infiltrat în sfera conducerii Partidului Național Liberal, privind această primă reacție, data din 6 august 1945, înainte ca organele de anchetă să lase să transpire conținutul declarațiilor lui Țețu, cunoașterea implicării generalului Rădescu o puteau avea liderii liberali doar dacă fuseseră ținuti la curent pe parcursul stabilirii legăturilor fostului prim-ministru cu cele două organizații. Există două posibilități: 1. Fie Partidul Național Liberal *a dirijat* apropierea dintre general, Organizația „Tinerimea Liberă“ și Organizația „T“, dorind ca acesta să imprime celor două o notă de seriozitate și fermitate, eliminând acțiunile hazardate. Înlăturarea Guvernului procomunist, în condițiile anului 1945, era imposibilă de atins dacă nu s-ar fi folosit și metode care ușor ar fi putut fi catalogate ca ilegale și, prin urmare, oferind pretext autorităților pentru reprimare. De aceea, s-ar fi preferat varianta acțiunii prin intermediul unor organizații ad-hoc, puse sub comanda unei persoane experimentate și cu autoritate. 2. Fie acțiunile celor două organizații pe lângă general au fost aduse la cunoștința conducerii Partidului Național Liberal pe măsura realizării lor, fără a primi o aprobare expresă. În acest al doilea caz, neîntreruperea legăturilor ar putea indica o aprobare a lor din partea partidului, tot datorită motivației din prima variantă. Informatorul S.S.I. afirma că „Dinu Brătianu nu este mulțumit de aceste legături cu fostul premier și a făcut aspre reproșuri, spunând că tinerii nu erau autorizați să trateze liber, fără consimțământul său“, mențiune care nu

excluse cunoașterea acestor legături și nici tolerarea lor tacită⁸⁹. În orice caz, supărarea lui Dinu Brătianu nu s-a tradus în practică printr-o părăsire a tinerilor arestați. Mai mult, acțiunea în favoarea acestora a fost corelată cu aceea a Patidului Național Țărănesc. Documentele S.S.I. înregistrau sistematic activitatea pe această linie a celor două partide.

Nota S.S.I. din 29 august 1945 consemna faptul că Iuliu Maniu și Dinu Brătianu „au stabilit în cursul zilei de marți întocmirea unor memorii în legătură cu arestarea unor membri ai tineretului partidelor Liberal și Național Țărănesc și implicarea lor într-o organizație teroristă. Memoriile vor fi prezentate Justiției militare. În același timp, s-a adus la cunoștință, în cursul zilei de marți, misiunilor engleză și americană, printr-un memoriu al domnilor Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, menținerea sub stare de arest, fără cercetarea Justiției, timp de peste șapte săptămâni, a numeroși cetățeni, fiindcă fac parte din cele două partide. Un memoriu în aceeași chestiune a fost trimis anglo-americanilor și de către domnul general Rădescu, încă săptămâna trecută”⁹⁰.

Pe marginea arestărilor, a acțiunii lui Remus Țețu și a declarațiilor sale în fața anchetatorilor (excesiv de largi), în Partidul Național Liberal au izbucnit anumite controverse. Agentul S.S.I. consemna, la 31 august 1945, conturarea a două tabere „în ceea ce privește acțiunea lui Țețu și a celorlalți. Cei mai mulți, care nu sunt în anturajul lui Bebe Brătianu, sunt pentru o declarație care să fie difuzată și în străinătate și în care să se arate că Partidul Național Liberal se desolidarizează de acțiunea conspirativă a lui Țețu, deoarece grupul acestuia nu a fost verificat ca organizație statutară și nici încadrat în vreo secție a partidului”⁹¹. Analizând documentul constatăm că cei care doreau desolidarizarea nu erau în anturajul lui Bebe

Brătianu, deci a conducerii liberale; concluzia este că aceia care se aflau în preajma conducerii, știind mai multe despre inițiatorii Organizației „T” și legăturile lor, nu puteau să o dezavueze.

Grupul ostil lui Remus Țețu a produs și un document – o cerere către președintele Dinu Brătianu, semnată în numele tinerilor liberali din Sectorul I Galben al Capitalei, sector unde era președinte Țețu, de demitere a acestuia; indicau și motivul: „Suntem informați că un număr restrâns de tineri grupați în jurul lui Țețu și chiar dumnealui personal, dețin mai multe însărcinări simultane, ca șefi de cabinete, avocați în contenciosul statului, consilieri controlori, îndrumători ai statului pe lângă firme străine etc., atribuțiuni foarte bine remunerate, cumul de funcții care prejudiciază pe ceilalți colegi tot așa de merituoși ca și ei, mult mai lipsiți de mijloace, dar din păcate cu mai puține legături în lumea celor cu puteri de a delega și numi. Pentru demnitatea noastră, la care ținem nelimitat și pentru armonia și bunul mers al organizației de sub conducerea domniei voastre, vă rugăm, domnule președinte, a lua măsurile ce veți crede de cuviință, dar care să fie legale și în interesul nostru al tuturor”⁹². O notă a S.S.I., din 31 august 1945, venită din partea unui informator, menționa formarea unui curent împotriva lui Remus Țețu, căruia i se reproșează că „a băgat la apă” mulți tineri nevinovați și a dus o acțiune separată, fără vreo eficiență vizibilă. Mai mult, cei care-l criticau pe Țețu aduceau învinuiri și conducerii partidului, pentru că nu ia măsura excluderii; „În fruntea lor stă Radu Câmpeanu, șeful studenților liberali, care a reproșat totdeauna acțiunile similare. Radu Câmpeanu a declarat ieri că ar sta bucuros la închisoare pentru o acțiune ordonată de domnul Dinu Brătianu, dar pentru o copilărie gen «Țețu», nu”. În schimb, „cei bătrâni dau permanent

sfaturi de ascultare și răbdare“. În încheiere, agentul S.S.I. nota: „Mulți i-au promis o bătaie serioasă lui Țețu la ieșire“⁹³. Având în vedere existența dovedită a multor agenți S.S.I. în partidele istorice, este posibilă și montarea de către aceștia a curentului de dezavuare; dar, conducerea liberală nu a acționat în sensul cerut de membrii curentului.

Din aceleași surse S.S.I., aflăm că pe 31 august 1945 s-au întrunit frunțașii Partidului Național Liberal, inclusiv Dinu Brătianu, și au discutat atitudinea partidului în raport cu Organizația „T“. Mihai Romniceanu și George Fotino au susținut cu căldură solidarizarea cu acțiunea tinerilor liberali, „adăugând că declarațiile lui Țețu sunt apocrife sau smulse prin schingiuri. De altfel, ei sunt informați că anchetatorii s-au purtat sălbatic cu Țețu, în special forțându-l prin teroare și schingiuri să dea cunoscutele declarații“. Din cercetările făcute de către conducerea liberală a rezultat că „nu s-a auzit și nici nu s-a citit să se fi petrecut ceva mai sălbatic ca în cazul lui Țețu“⁹⁴. Despre aceeași problemă, a violențelor în timpul anchetei, și în nota S.S.I. din 10 noiembrie 1945 care venea „din cercuri liberale și național-țărăniști“: conducerile Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc au dat dispoziții verbale oamenilor lor din sectoarele Capitalei să răspândească cât mai mult în public ideea că declarațiile lui Țețu și ale celorlalți inculpați au fost smulse „prin bătăi și chinuri îngrozitoare“. Lui Țețu i s-au făcut înțepături sub unghii, i s-au introdus obiecte străine în stomac, a fost bătut la testicule etc. Numai în felul acesta a dat declarațiile știute. În fapt, tot procesul e o invenție a Guvernului“. Cele două partide au obținut un certificat al medicului închisorii – refuzat de Curtea Marțială, după cum se știe, în ședința din 11 septembrie – „prin care se constată că inculpații au

fost bătuți și femeile siluite. Acest certificat a fost trimis și misiunilor anglo-americane și în străinătate“. Se hotăra, de asemenea, să se multiplice certificatul medical și să fie răspândit în public, în sala de judecată⁹⁵. Concluzia informatorului S.S.I. (autorul notei din 31 august), că cei mai mulți tineri liberali erau ostili Organizației „T“ va fi infirmată într-o altă notă a aceluiași (indicativ C.T. – P.), din 6 septembrie 1945: „Tineretul național-liberal (Dinu Brătianu) a ținut marți 4 septembrie, ora 6 după-amiaza, ședința la sediul partidului din strada C. A. Rosetti. S-a hotărât ca numai avocații să ia parte la dezbaterile procesului tinerilor liberali arestați. *Tinerii voiau să ia parte în masă* [subl. n.] și atunci li s-a spus să se ferească de această demonstrație ca să nu angajeze partidul“⁹⁶.

Pe marginea procesului, pe măsura desfășurării lui, spiritele erau tot mai agitate în Partidul Național Liberal. Meticulosul informator S.S.I. nota, la 7 septembrie 1945 (notele sale deveniseră zilnice sau chiar mai multe într-o singură zi), faptul că a produs consternare transferarea întregului lot al arestaților, în noaptea de 5 spre 6 septembrie, de la Închisoarea Curții Marțiale într-o destinație necunoscută. Părinții celor închiși au făcut intervenții la Parchet și apoi la partidele istorice. „Avocații Partidului Național Liberal spun că procesul nu se poate desfășura în condiții optime și nici cum ar dori Guvernul, deoarece lipsesc probe materiale și instrucția nu este legal făcută“. Circulă ideea ca părinții acuzaților să meargă în audiență la Rege⁹⁷. Un observator neutru, generalul Schuyler, aprecia și el „imensul val de indignare împotriva întregii proceduri“⁹⁸.

La 12 septembrie 1945, Direcția Generală a Poliției emitea un document confidențial – pentru uzul conducerii Ministerului de Interne și, așadar, al Guvernului – intitulat

Starea de spirit în cercurile liberale în jurul procesului celor două organizații, „Tinerimea Liberă” și Organizația „T”. Se constata că fruntașii Partidului Liberal erau foarte nemulțumiți de felul cum se desfășura procesul, apreciind că „întreg completul a fost format din ofițeri ai Diviziei de Panduri «Tudor Vladimirescu» și că mulți sunt împiedicați să asiste la proces, pentru a nu face o atmosferă favorabilă inculpaților“. Se intenționa efectuarea unei anchete a liberalilor: declarații luate de la fiecare din cei arestați asupra maltratărilor pe care le-au suferit în timpul arestului; acestea, împreună cu certificatele medicale, urmau să fie înaintate anglo-americanilor. „Se crede totuși – consemna documentul – că, contra eforturilor ce se fac pentru a pune aceste organizații într-o lumină cât mai nefavorabilă, atât în fața țării, cât și a străinătății, nu se va reuși decât a mări starea de spirit nefavorabilă Guvernului în toate straturile sociale, în special în rândurile partidelor de opoziție“⁹⁹.

Conducerea liberală devenea tot mai critică la adresa autorităților, lărgind și sfera celor în fața cărora își arăta nemulțumirea, chiar dacă știa că, expuse într-un cerc mai larg, ideile sale vor ajunge mai repede la cunoștința celor criticați. S-ar putea ca o asemenea atitudine dârză să se fi crezut că va îmbunătăți situația arestaților și va duce la pedepse mai ușoare. Conform unui raport al Direcției Generale a Poliției din 13 septembrie 1945, cu titlul *Expunerea domnului Bebe Brătianu asupra procesului Organizației „T”*, pe 12 septembrie avusese loc o întrunire la Clubul Liberal din Capitală. Secretarul general al Partidului Național Liberal declarase că în procesul în curs de desfășurare „s-au dezvăluit metodele de teroare pe care le-a folosit Guvernul în lupta sa contra Opoziției“. Astfel, se identifica pe deplin lupta antiguvernamentală a partidelor istorice cu lupta celor două organizații

incriminate la Curtea Marțială. Expresia lui Bebe Brătianu putea fi o recunoaștere a faptului că Remus Țețu acționase din îndemnul și sub conducerea partidului său. În fața liberalilor strânși la Club se afirma că acuzații au fost schingiuiți, femeile au fost maltratate și violate; Guvernul a schimbat trei complete de judecată, „pentru a ajunge la un juriu care să prezinte oarecare siguranță din punctul său de vedere. [...] Guvernul a încercat [...] să creeze un instrument de care să se poată servi Londra, arătând că opoziția este fascistă și că se pregătea să atace noua ordine democratică. El a condus astfel lucrurile, încât ziaristii și observatorii englezi și americani, care au urmărit cu cel mai mare interes acest proces, și-au putut da lesne seama de înscenarea pusă la cale, de mijloacele întrebuintate și de poziția Guvernului de a menține teroarea și de scopurile ce se urmăreau prin acest proces”¹⁰⁰.

S.S.I și D.G.P., la fel de meticuloși, au inclus în rapoartele lor și reacțiile Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc față de sentința pronunțată în procesul celor două organizații. În rândul conducerii celor două partide se aprecia că „sentința a provocat o enormă enervare”. De la țărăniști, cel mai vehement a fost Ion Mihalache, care, menționând siluirile și maltratarile, afirma că acestea „formează un act din cele mai grave al Guvernului actual”. Liberalii și țărăniștii vor revizui, când vor ajunge la putere, procesul, și vor sancționa pe calea Justiției pe cei vinovați de schingiuiuri și violuri. Ion Mihalache, care în general era ponderat în expresii, „s-a declarat foarte revoltat”, comparând acțiunile autorităților cu cele ale legionarilor¹⁰¹. Direcția Generală a Poliției aprecia, pe 15 septembrie 1945, cu satisfacție evidentă: „Sentința Justiției în procesul Organizației «T» a avut un efect de intimidare pentru elementele național-liberale de dreapta” și a surprins prin mărimea pedepselor¹⁰².

În timpul anchetei s-a încercat să se stabilească drept cap de acuzare și relațiile membrilor organizațiilor „Tinerimea Liberă” și „T” cu misiunile Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii la București. Deși anchetatorii au insistat, în majoritatea declarațiilor obținute de la cei arestați elementele privitoare la relațiile celor două organizații cu misiunile diplomatice occidentale erau minore și neconcludente. Cu toate acestea, în referatul de înaintare a dosarelor către Curtea Marțială, din 24 august 1945, aceste presupuse relații erau consemnate aparte: „O legătură, care s-a stabilit prin oarecare indicii, legătură care a fost confirmată [...] este legătura cu misiunile străine. Aceste indicii constau din anumite cărți de vizită care aparțineau unor membri ai Misiunii Britanice, găsite la percheziția făcută numitului Măglașu Lazăr și numitului Florin Popescu”¹⁰³. Referatul nu reținea, însă, și explicația dată de cei arestați, în timpul anchetei: cu ocazia victoriei în război, făcuseră o vizită de felicitare la Misiunea Marii Britanii și semnaseră, cum se obișnuia, într-un registru; tot conform obiceiului, toți aceia care semnau în registrul Misiunii primeau câte o carte de vizită, în semn de mulțumire. Trecând peste această explicație banală, anchetatorul a dorit ca legătura cu misiunile occidentale să fie considerată ca atentat la adresa regimului politic din România. De aceea, în referatul către Curtea Marțială se menționa: „Declarațiile conducătorului Organizației, avocatul Remus Țețu și ale numiților Pătărlăgeanu Mircea, Nicu Georgescu și Stelorian Alexandru, membri ai Organizației, arată că s-au bazat pe existența acestor legături, căutând să legitimeze creațiunea și ființa Organizației pe cauzalitatea misiunilor străine”. Însă, chiar în referatul respectiv se nota: „Veridicitatea afirmațiilor lor

nu a putut fi dovedită cu nimic¹⁰⁴. Așadar, deși din declarații au rezultat doar „oarecare indicii” și „veridicitatea afirmațiilor” nu era dovedită, se păstra drept unul din capetele de acuzare presupusele legături subterane cu diplomații occidentali. Fără să mai vorbim de faptul că, într-un stat democratic legăturile cu diplomații străini nu sunt interzise, dacă se respectă legile țării.

Interesul Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii pentru proces a fost maxim, informațiile pe care le aveau având ca sursă fie documentarea directă, a reprezentanților misiunilor țărilor respective, fie relatările ziariștilor occidentali; se adăugau memoriile transmise de Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc. Acestea din urmă erau consecvent urmărite și înregistrate de organele Ministerului de Interne de la București, fiind prezentate în toate sintezele informative din epocă și chiar din anii următori. Ultima reluare a problemei, la 15 februarie 1950, în sinteza făcută de Direcția a III-a a Securității: era consemnat faptul că la 2 septembrie 1945, întreg dosarul organizațiilor conduse de Mircea Ștefanovici și Remus Țețu „a fost înaintat de Nicolae Penescu [secretar general al Partidului Național Țărănesc], prin intermediul lui Manicaticide, Misiunii Americane”¹⁰⁵.

Reprezentanți ai misiunilor occidentale la București s-au aflat permanent în sala de ședințe a Curții Marțiale¹⁰⁶. La fel făceau și corespondenții presei occidentale, ale căror articole erau foarte critice la adresa felului cum se desfășura procesul. Cel mai acid se arăta corespondentul ziarului „Economist” din Londra, ceea ce a făcut S.S.I.-ul să-i conspecteze meticulos articolele. Într-un raport din 20 septembrie 1945 se menționa: „Ziarul «Economist» constatând situația din sud-estul Europei scrie: «Situația politică nu este clară. În România și Bulgaria comuniștii, care nu reprezintă decât un grup mic de oameni, încearcă

să preia, cu orice preț, conducerea țării, acuzând pe toți ceilalți, care nu fac parte din grupul lor, că sunt fasciști și reacționari». Prin urmare, noile regimuri din sud-estul Europei n-au făcut în realitate decât să înlocuiască vechile regimuri politice neliberale și corupte. Rusia a instaurat guverne comuniste, dându-le tot sprijinul ei“. Larga rubrică de informații a ziarului londonez, privind procesul de la București, era tradusă și trecută în totalitate în raportul S.S.I.: „La cererea apărării, procesul organizațiilor «Tinerimea Liberă» și «T» a fost amânat pentru luni 10 septembrie. Trecându-se peste normele legale, inculpații au fost transportați de la Curtea Marțială la Închisoarea Serviciului Secret, pentru un «supliment de cercetări». De la Închisoarea Malmaison ne sosește un amănunt senzațional, pe care îl redăm mai jos, cu toată gravitatea faptelor. Inculpații au fost amenințați cu moartea de către comisarii care îi anchetau, dacă în Instanță, luni, cei acuzați de «crimă împotriva statului», vor mărturisi torturile la care au fost supuși spre a se putea înscena zgomotosul proces împotriva reacționarilor. Reamintim pentru cei care nu cunosc și cei care nu-și pot închipui sistemele de tortură la care au fost supuși acești tineri, următoarele amănunte: în zorii zilei, inculpații erau scoși și se înscena o execuție la zid, care se amâna pentru noaptea următoare. Inculpatele și inculpații erau supuși la diferite torturi barbare, ca strivirea vârfurilor sânilor sau a testiculelor. Inculpații sunt ținuți pe scaune între agenți. Când ațipesc, agenții îi lovesc și îi trezesc. Li se permite să doarmă pe un pat, dacă dau anumite declarațiuni. Un alt sistem de anchetare este legarea mâinilor și picioarelor în cârlige de metal, răstignirea și întinderea. Au fost bătuți cu varga de fier și de bambus, lovituri alternative, care provoacă chinuri îngrozitoare. Zilnic au fost bătuți în coaste și mușchi. Inculpata Nadeja Marinescu a fost mușcată de un sălbatic

anchetator, iar inculpatul Cernavodeanu (fost coleg de clasă cu M.S. Regele) era ținut nemișcat, cu ochii deschiși în fața luminii unui puternic bec electric. După informațiuni, comisarul Bulz, care a condus cercetările, a fost arestat de organele Siguranței, iar cei doi avocați ai apărării au fost chemați la Serviciul Special al Președinției [Consiliul de Miniștri]. [...] Avocații apărării au cerut zadarnic autorizația de a sta de vorbă cu clienții lor. Spre a nu permite avocaților ca, după uzanțele clasice ale Justiției, să ia contact cu cei arestați, aceștia au fost reluați în primire de Siguranță. Acuzata Nadeja Marinescu, în urma regimului de detenție și în urma torturilor la care a fost supusă, se află grav bolnavă. Avocatul său a cerut să fie internată în Spitalul Militar¹⁰⁷. (Comparând știrile ziarului britanic cu celelalte surse, rezultă și unele afirmații fără temei; mai ales ideea arestării anchetatorului principal.)

Generalul C. V. R. Schuyler, reprezentant al Statelor Unite ale Americii în Comisia Aliată de Control de la București, s-a aplecat cu mare atenție asupra procesului, relatările sale coincidând cu cele prezentate în dosarele procesului; faptele uneori erau completate. Poziția americană favorabilă arestațiilor este evidentă, deși generalul considera că aceștia „au fost imprudenți și impulsivi“. De mai multe ori, generalul insistă asupra torturilor la care au fost supuși în timpul anchetei, „pentru a li se smulge mărturisiri cu privire la alți membri ai organizației și la scopul final al așa-numitului «complot fascist». Trei tinere din acest grup au fost atacate și se spune că cel puțin una este gravidă. Se pare că bărbaților li s-au smuls unghiile de la mâini, au fost bătuți la tălpi, li s-au pus bețe de chibrit aprinse la subsuori și au fost supuși și altor metode de obținere a mărturiilor false“¹⁰⁸. Diplomații americani aflați în sala procesului constatau și ei neconstituționalitatea

legii în virtutea căreia se desfășura procesul, lege din timpul regimului Antonescu, care prevedea pedepse duble pentru cei care nu erau de naționalitate română – așadar era o lege rasistă. Schuyler i-a scris chiar lui Susaikov, reprezentantul U.R.S.S. în Comisia Aliată de Control, asupra acestui aspect, neprimind răspuns¹⁰⁹. Și memorialistul american constata legătura între procesul Organizației „T” și dorința Guvernului Petru Groza de a dovedi – în timpul convorbirilor din cadrul Consiliului miniștrilor Marilor Puteri de la Londra, începută pe 11 septembrie 1945 – că Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc sunt organizații periculoase și că va trebui să fie desființate. Astfel, se putea declanșa un al doilea proces, în care acuzați să fie și Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, generalul Rădescu; și asta, fără ca Marile Puteri occidentale să mai intervină¹¹⁰.

Nota S.S.I. din 14 septembrie 1945 consemna faptul că „Sentința în procesul tinerilor liberali și național-țărăniști acuzați de activități subversive nu a provocat surprindere în cercurile americane”. Se menționa și faptul că ședința secretă, în timpul căreia s-a dezvăluit tortura din timpul anchetei, violurile, a fost prezentată într-un amplu raport făcut de Misiunea Americană către Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii, raport ce urma să fie trimis cu avionul la Washington, pe 15 septembrie. Aflăm, din aceeași sursă, că implicarea misiunilor a cuprins și o atenționare a conducătorilor Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc: „În cursul serii de joi, cercurile americane au anunțat pe unii fruntași liberali și național-țărăniști că dețin informațiuni din cercuri militare românești, după care ar urma să se efectueze noi arestări din rândurile tineretului liberal și național-țărănesc, în special a celor care au pledat în proces și au avut atitudine ostilă fruntașilor comuniști citați

în proces. Noile arestări ar urma să se facă în vederea unui nou proces¹¹¹. Pe 15 septembrie, un alt document, de data aceasta al D.G.P., avea ca titlu *La Misiunea Britanică se fac comentarii în legătură cu sentința dată în procesul Organizației „T”*; englezii considerau că se încearcă să se lovească în tineretul democrat care simpatizează puterile occidentale. La fel ca diplomații americani, și cei britanici transmisese concluziile lor Guvernului care-i trimisese la București¹¹².

Cu tot acest interes mare al occidentalilor, speranța acuzaților, a partidelor istorice, precum și a opiniei publice democrate românești, că procesele ca cel intentat organizațiilor „Tinerimea Liberă” și „T” vor înceta în urma unor presiuni occidentale, s-au dovedit a fi iluzii. Vestul își vedea doar propriile interese și, în acel moment, nu dorea să supere Rusia. De aceea, după atenționarea de către C. V. R. Schuyler a reprezentantului sovietic în Comisia Aliată de Control, Susaikov, asupra neconstituționalității legii după care avea loc procesul, generalul american va primi dispoziții de la Washington să se oprească. Vizibil jenat că nu-i mai poate ajuta pe români, Schuyler consemna în jurnalul său: „I-am spus lui Johnny [Ioanițiu, secretarul particular al Regelui Mihai] și de actualele instrucțiuni primite, de a nu face nimic care ar putea îngreuna misiunea miniștrilor de externe la Londra, atunci când se va ajunge la discutarea problemei românești. Ținând cont de aceste instrucțiuni i-am spus că am ezitat să mai ridic – la acest nivel – chestiunea acțiunilor brutale și nedemocratice ale Guvernului Groza. I-am spus totuși că voi prezenta Washingtonului toată problema, împreună cu cererea ca, dacă este posibil, să fiu autorizat să discut chestiunea cu generalul Susaikov”¹¹³. Este aceeași atitudine avută constant, în acei ani, de diplomații anglo-americani față de români: promisiuni de sprijin date

forțelor democrate, încurajarea de a rezista și, în final, părăsirea acestora în urma unor înțelegeri cu Rusia sau doar a dorinței de a nu o supăra pe aceasta.

*

Majoritatea celor condamnați au făcut recurs, corelându-și acțiunile. În linii mari, motivele invocate pentru casarea sentinței din 13 septembrie 1945 erau aceleași – uneori, înseși frazele folosite fiind identice – ceea ce demonstra acțiunea unitară a avocaților. Avocatul lui Remus Țețu, Stelian Ionescu, cerea casarea pentru „Violarea și greșita aplicare a art. 209, p. II, pct. a și b. Omisiunea de a constata elementele constitutive ale infracțiunii. Nemotivare. Nulitatea din art. 474, p. I, pct. 5 și 6 și p. II, pct. 1 și 2 pr. pen. comb. cu art. 393, pct. 3 și 6 C.J.M.“. În cererea lui Nicolae Georgescu, prin avocatul Grigore Grecul, expunerea era identică. La fel și în alte cereri. Se constata că Instanța reținuse, ca faptă incriminantă, constituirea unei asociații clandestine și tipărirea de ziare și manifeste cu scopul de a discredita și răsturna Guvernul. Dar, art. 209, partea a II-a, alineatele a și b, invocate, incriminau constituirea sau organizarea de asociații secrete în scopul de a lucra pentru răsturnarea ordinii sociale. Iar, lupta contra unui anumit guvern, acceptată în toată lumea democratică, nu poate fi confundată cu lupta împotriva ordinii sociale; critica la adresa guvernului, pentru a-l răsturna, nu înseamnă uneltire contra ordinii sociale existente. În Sentință se păstra contradicția: după ce se arăta că scopul asocierii era defăimarea și răsturnarea Guvernului, condamnarea se făcea, în schimb, pentru „propagandă vizând răsturnarea în mod violent a ordinii sociale existente în stat“. Instanța omisese, de asemenea, să constate elementele constitutive ale infracțiunii. În plus, Sen-

tința conținea o serie de afirmații nemotivate. În cererea lui Remus Țețu se menționa și violarea art. 25 din Constituția din 1923, repusă în vigoare prin Decretul regal din 31 august 1944. Art. 25 garanta libertatea de a comunica și publica ideile și opiniile prin grai, scris și presă; se interzicea înființarea cenzurii sau a oricăror altor măsuri preventive pentru apariția, vinderea sau distribuirea oricăror publicații; nu era nevoie de nici o autorizație prealabilă, a nici unei autorități, pentru apariția unei publicații. Din momentul repunerii în vigoare a Constituției, toate legile și decretele contrare acesteia erau implicit abrogate; așadar, și Decretul Lege nr. 494 din 19 februarie 1940, care introducea regimul cenzurii, cel invocat în Sentință: „Potrivit regimului juridic în vigoare la data apariției ziarului «Văpaia» – scria avocatul în numele lui Remus Țețu – găsindu-se sub regimul Constituțiunii de la 1923, nu aveau obligația legală de a obține autorizațiunea Cenzurii pentru a scrie și răspândi ziarul. Deci, mi s-a aplicat o pedeapsă în afară de cazurile prevăzute de lege”¹¹⁴.

Mult mai dezvoltate erau motivele de recurs înaintat Curții de Casație și Justiție Militară, în numele lui Ion Flueraș, de către avocatul său Alexandru Metopadov. La punctul I se afirma chiar „Inexistența Instanței de judecată sub raportul prevederilor legale”¹¹⁵.

Curtea Militară de Casare și Justiție, prin Decizia nr. 406 din 16 martie 1946 (în urma ședinței din 11 și 12 martie) se pronunță asupra cererilor de recurs formulate de Ștefanovici Mircea, Biosnard Marcel, Crăciunescu Petre, Georgescu Nicolae, Stelorian Alexandru, Mănculescu Dinu, Măglașu Lazăr, Flueraș Ion, Boldei Alexandru, Strat Gheorghe, Teodorescu Ion, Ispas Traian, Drăgoi Constantin, Adriana Georgescu, Alexandru Oprea, Isac Victor, Remus Țețu, Pătărlăgeanu Mircea, Boghea Antim,

comandor Bătrânu Nicolae, Pascu Nicolae, Mateescu Aristide, Plopeanu Dan, Dron Andrei, Enacovici Vladimir, Toma Lucian – în total 26 – contra sentințelor 12 și 19 din 1945, pronunțate de Curtea Marțială a Corpului 2 Armată, Secția a IV-a. Curtea aprecia că „motivele de recurs sunt neîntemeiate și urmează a fi respinse ca atare”. Violarea art. 25 din Constituție, privind libertatea presei, invocată de Remus Țețu, era infirmată prin recurgera la aceeași interpretare greșită ca și în ședința procesului din 13 septembrie 1945: art. 25 nu admitea ideile subversive contrare ordinii sociale în stat; instanța considera că discreditarea Guvernului Groza este același lucru cu atacarea ordinii sociale în stat. Pe rând erau infirmate toate celelalte motive invocate în cererile de recurs. Și, ca urmare, recursurile au fost respinse ca nemotivate pentru majoritatea celor condamnați; erau admise doar cele ale lui Boghia Antim și Oprea Alexandru, cu trimiterea pentru o nouă judecare la Curtea Marțială a Corpului 2 Armată, altă secție¹¹⁶.

Remus Țețu va înainta o nouă cerere de recurs (27 martie 1946) contra Sentinței nr. 12 și a Deciziei nr. 406, către ultima instanță, Înalta Curte de Casare și Justiție, Secția a II-a (dosar nr. 772/1946). La 18 iulie 1946, aceasta va da Decizia nr. 1614/1946, respingând motivul de casare. Totodată, trimetea la Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casare și Justiție motivul al doilea al cererii – cel privind neconstituționalitatea¹¹⁷. Noul dosar, nr. 18/1947 la Secțiile Unite¹¹⁸ va fi soluționat târziu, abia prin Decizia nr. 9 din 1 aprilie 1948. Se consemna: „S-a luat în cercetare recursul făcut de Remus Țețu contra Sentinței nr. 12 din 13 septembrie 1945 a Curții Marțiale a Corpului 2 de Armată, Secția a IV-a și a Deciziei nr. 406 din 16 martie 1946 a Curții Marțiale de Casare și Justiție, recurs trimis în fața Secțiunilor Unite pentru cercetarea criticilor de necon-

stituționalitate. În lipsa recurentului. Procedură completă. S-a citit darea de seamă făcută în cauză. S-a ascultat dl procuror general I. Dobrescu în concluziuni pentru respingerea recursului. Curtea, în virtutea Legii, respinge recursul¹¹⁸.

Unii învinuiți în procesul din septembrie 1945 vor mai fi judecați și în 1949. Tribunalul Militar București, Secția I, la 1 martie 1949 delibera asupra cazului lui Cernavodeanu Dan Paul, Oprea Alexandru, Boghea Antim, Marinescu Nadeja, învinuiți de „participare la asociere politică interzisă“, „nedenunțarea unei acțiuni oprite de lege“, „deținerea de munițiuni fără autorizație legală“, „sprijinirea materială a unei organizații interzise“. Deși schimba majoritatea încadrărilor, menținea pedepsele cu închisoarea; pentru Cernavodeanu Dan Paul și Boghea Antim se dădea ca nou termen de judecată 7 aprilie 1949¹¹⁹. Pentru Nadeja Marinescu o nouă sentință, cu pedeapsă redusă, la 11 aprilie 1949¹²⁰.

În toți acești ani, o parte a celor inculpați în procesul Organizației „T“ vor evada din închisori și vor ajunge în Occident. Cea mai spectaculoasă evadare va fi a lui Remus Țețu. Mircea Ștefanovici descrie acțiunea într-unul din multele sale dosare prin care și-a obținut reabilitarea. *„Răpit de necunoscuți, Remus Țețu a evadat din Penitenciarul Văcărești și a ajuns în aceeași zi la Paris. Victor Isac, integrat sufletește noii orânduiri, nu acceptă invitația făcută de a-l urma, încrezător că i se va face dreptate“*. Sub acest titlu, Ștefanovici reproducea un extras dintr-o declarație a lui Victor Isac, din 21 martie 1974: „După un an de detenție, am rămas singur în închisoare, din tot lotul de condamnați ai procesului. Exceptând pe Remus Țețu, cei care au avut condamnări peste un an au fost grațiați. Personal, am refuzat să fac cerere de grațiere, pretinzând să fiu rejudecat, convins de nevinovăția mea.

Remus Țețu, prin aranjamente pe care nu le cunosc, a reușit între timp să fugă din țară. Simțindu-se vinovat față de mine, pentru neadevărurile debitate pe seama mea în anchetă, a căutat să se revanșeze, aranjând fuga pentru amândoi. N-am fost de acord. [...] N-am vrut să părăsesc țara, n-am regretat niciodată și nici nu regret acest lucru. Până la sfârșitul vieții voi face tot ce-mi va sta în putință pentru înflorirea patriei noastre socialiste sub conducerea P.C.R., ceea ce reprezintă idealul în care am crezut o viață întreagă, începând din anii tinereții“. Ultima frază trebuie percepută, evident, în contextul anului 1974. Mircea Ștefanovici adăuga: „În urma comportării avute în acest proces de mare scandal, Remus Țețu, acuzând în continuare P.C.R. și Guvernul prezidat de dr. Petru Groza, și-a atras simpatia și sprijinul reacțiunii românești și internaționale, aranjându-i-se evadarea. Astfel, în primăvara lui 1947, printr-o acțiune civilă, intentată de formă, a fost citat la Tribunalul Ilfov, [...] unde a fost escortat de doi gardieni ai Penitenciarului Văcărești unde era încarcerat și își executa pedeapsa. A fost transportat cu tramvaiul. [...] Necunoscuți, probabil la o stație, l-au răpit, omorând pe loc unul din gardieni, iar celălalt rănit mortal a căzut jos, în timp ce Remus Țețu, suit într-un autoturism a fost luat și seara a vorbit la unul din posturile de radio imperialiste, emisiunea în limba română, rugând autoritățile să nu-l mai caute fiindcă a ajuns cu bine la Paris“¹²¹.

Președintele celeilalte organizații, „Tinerimea Liberă“, Mircea Ștefanovici, a fost grațiat în 1947, în cadrul unui decret mai larg¹²². Va deveni un foarte devotat membru al Partidului Comunist, reabilitat de Tribunalul Militar București prin Sentința nr. 889 din 16 iunie 1954¹²³.

Adriana Georgescu fiind bolnavă, i se va aproba de mai multe ori întreruperea efectuării pedepsei. Prin adresa nr. 115839 din 1 iulie 1946, Parchetul Curții Marțiale a

Comandamentului Militar al Capitalei înștiința Penitenciarul Văcărești că prin Ordinul nr. 4960/28 iunie 1946 al Ministrului de Justiție (Lucrețiu Pătrășcanu) „s-a aprobat întreruperea executării pedepsei ce execută deținuta Adriana Georgescu. [...] Suspendarea executării pedepsei începe în ziua de 2 iulie 1946 iar în ziua de 1 octombrie 1946, sus-numita se va prezenta pentru continuarea executării pedepsei ce are de executat”¹²⁴. O nouă adresă, nr. 113649/28 septembrie 1946, de la același emitent către Penitenciarul Văcărești, anunța o prelungire a suspendării executării pedepsei cu trei luni, deținuta urmând să se prezinte la închisoare pe 1 ianuarie 1947¹²⁵. O nouă suspendare, până la 1 iulie 1947, era anunțată prin adresa nr. 116743/3 ianuarie 1947¹²⁶. În volumul său de memorii, Adriana Georgescu nu consemnează aceste suspendări; în schimb, menționează faptul că în aprilie 1947 a fost grațiată de Rege¹²⁷. Cum grațierile se făceau numai cu recomandarea ministrului de Justiție, înseamnă că însuși Lucrețiu Pătrășcanu intervenise pentru ea. Ulterior, autoritățile au încercat să o implice în înscenata fugă în străinătate a șefilor Partidului Național Liberal, în august 1947. Deși nu s-a lăsat atrasă în cursă, Adriana Georgescu va fi totuși arestată. În septembrie 1947 i se facilitează evadarea din închisoare de către un înalt funcționar al Ministerului de Interne, rămas din timpul generalului Rădescu. După un an – timp în care a stat ascunsă în diverse locuri din țară – a reușit să fugă la Viena, august 1948¹²⁸.

O parte a inculpaților în procesul din septembrie 1945 – dintre cei rămași în țară – își vor obține reabilitarea juridică în 1954, 1970 și 1976. Primul a fost Mircea Ștefanovici, devenit un înfocat susținător al regimului comunist. Pentru a-și demonstra nevinovăția și, mai ales, atașamentul său față de comunism, va întocmi cinci volume masive (intitulate *Studiu autobiografic*), având în total

1766 file și patru planșe grafice. Va fi achitat prin Sentința nr. 899/16 iunie 1954. Grupul de condamnați format din Boisdard Marcel, Ispas Traian, Strat Gheorghe, Teodorescu Ion, Măglașu Lazăr a făcut recurs extraordinar în 1970, obținând Decizia nr. 70 din 7 aprilie 1970. Au fost achitați, iar Organizația „Tinerimea Liberă” declarată ca avînd un caracter democratic. În motivația Deciziei se aprecia că atât organele de cercetare, cât și instanțele de judecată din 1945 și 1946 au făcut confuzie între Organizația „Tinerimea Liberă” și Organizația „T”, care era singura subversivă¹²⁹. Tot Mircea Ștefanovici îl va îndemna și pe Boldei Alexandru, Dron Andrei, Isac Victor să ceară revizuirea în 1976. Ca urmare, Direcția Procuraturilor Militare solici-ta Tribunalului Militar București dosarele din 1945¹³⁰. Foarte repede erau puse concluziile (la 21 septembrie), termenul de judecată fiind fixat pe 12 octombrie. Grupul solicitorilor s-a lărgit cu Drăgoi Constantin, Enacovici Vladimir și Flueraș Ion – ajungând la șase¹³¹. La 12 octombrie, Tribunalul Militar București a admis cererea de revizuire¹³². Prin Sentința nr. 643 din 15 noiembrie 1976 se hotăra anularea Sentinței nr. 12 din 13 septembrie 1945 a Curții Marțiale a Corpului 2 Armată și Decizia nr. 406 din 16 martie 1946 a Curții Militare de Casare și Justiție, achitând pe cei șase. (Între timp, doi dintre ei muriseră – Ion Flueraș și Vladimir Enacovici.)¹³³.

În Sentința nr. 899/1954 se preciza că se anulează Sentința nr. 12/1945 „în ceea ce privește pe Mircea Ștefanovici”¹³⁴. Iar Sentința nr. 70/1970 casează Sentința nr. 12/1945 „numai în părțile privitoare la inculpații Boisdard Marcel, Ispas Traian, Strat Gheorghe, Teodorescu Ion, Măglașu Lazăr”¹³⁵. Așadar, ceilalți inculpați rămă-neau cu condamnarea. În schimb, Sentința nr. 643/1976 poate fi interpretată mai larg: „Tribunalul, în numele Legii, hotărăște: Cu unanimitate de voturi [...] anulează

Sentința nr. 12 din 13 septembrie 1945 a fostei Curți Marțiale a Corpului 2 Armată și Decizia nr. 406 din 16 martie 1946 a Curții Militare de Casare și Justiție și [...] achită pe condamnații Boldei Alexandru, [...] Isac Victor, [...] Dron Andrei, [...] Drăgoi Constantin, [...] Enacovici Vladimir, [...] Flueraș Ion, [...]”¹³⁶. Deși îi menționa doar pe cei șase, nu se mai face precizarea că Sentința nr. 12 este anulată doar în ce-i privește pe aceștia; așadar, poate fi interpretată ca o anulare de ansamblu.

NOTE

1. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 6 și dosar nr. 4, f. 4, 18–19.
2. Idem, dosar nr. 10, f. 251.
3. Idem, dosar nr. 4, f. 18.
4. Idem, dosar nr. 1, f. 8.
5. Idem, f. 10–11.
6. Idem, f. 19.
7. Adriana Georgescu, *La început a fost sfârșitul. Dictatura roșie la București*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 74.
8. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 127.
9. Idem, vol. 1, f. 2–3.
10. Idem, f. 6–26.
11. Idem, f. 31–32.
12. Idem, f. 35.
13. Și „Scânteia” din 1 septembrie 1945 dădea largi extrase din declarațiile lui Remus Țețu, sub titlul *Cum activa Organizația „I”*.
14. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 33.
15. Idem, vol. 17, f. 376. Mircea Ștefanovici, în dosarele întocmite pentru a fi reabilitat în 1954 și în cele de după 1970, titra unul dintre capitole *Campania de presă dezlănțuită de Bulz Gheorghe și Mișa Levin, înainte de începerea procesului, în*

scopul de a dezinforma organele de partid, justiția și opinia publică și de a crea o atmosferă ostilă în jurul nostru și a ne intimida ca să recunoaștem în fața Instanței de judecată declarațiile mincinoase date sub presiune la Siguranță și fără să arătăm că ne-au fost smulse prin amenințări și acte de violență.

16. „Scânteia“ din 30 august 1945.

17. Având în vedere protestul procurorului Iorgu Popescu, față de apariția în presă a conținutului dosarelor anchetei, rămâne ca singur posibil autor al dezvăluirilor chiar comisarul șef Bulz.

18. „Scânteia“ din 30 august 1945 includea și o caricatură titrată *Călăul Rădescu în conferință cu „băieții“* – Rădescu spunea: „Băieți, faceți treabă bună ca să mai arătăm o dată poporului ce-i aia democrație“.

19. Numărul din 30 august 1945.

20. În dosarele întocmite de el, Mircea Ștefanovici comenta: „Reportajul din «România Liberă» l-a întrecut cu mult în fantezie pe cel din «Scânteia»“. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 17, f. 398; se face o trecere în revistă a materialelor pe tema procesului apărute în toate ziarele centrale.

21. „România Liberă“ din 31 august 1945 scria, ca de obicei, mai colorat, începând cu titlul: *De la Legiune la „T“*. *Ce este „Tinerimea Liberă“? Rolul provocatorului Ștefanovici. Țețu, valetul lui Ică. Reapar „echipele morții“*. *Cine sunt vinovații?*

22. Materialele apăreau sub titlul: *Declarațiile teroristului Remus Țețu. Originala Organizație „T“*. *Rădescu demascat de complicități* lui. Printre altele, se afirma că „uneltirile întunecate“ ale lui Rădescu ținteau asasinarea „conducătorilor tinerei democrații românești“ și „reinstaurarea domniei pistolului“.

23. „Scânteia“ din 1 septembrie 1945. În numărul următor, din 2 septembrie, „Scânteia“ se arăta deplin incredințată că țara se află în fața unui „complot pregătit de Rădescu și complicități săi împotriva democrației românești“.

24. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 105.

25. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 38.

26. Ion Flueraș îi propunea ca martori pe Grigorovici, Eftimie Gherman, Constantin Diamandi, Ion Bozga, Stavri Cunescu – toți membri marcanti ai mișcării social-democrate din România – și pe Petre Topa, doctor, urmașul lui Nicolae Iorga la conducerea Partidului Naționalist Democrat – Idem, vol. 1, f. 121. Într-o notă a Direcției Generale a Poliției, din 7 septembrie (din „sursă serioasă”) se afirma că fruntașii liberali George Fotino și dr. Daniel Danielopol „sunt de părere că amânarea procesului Organizației «T» și Organizației «Tinerimea Liberă», pentru data de 10 septembrie, este o dovadă de slăbiciune a Guvernului, interpretând că acesta așteaptă și el clarificări politice interne, urmând ca numai după aceasta să fie judecați vinovații din cele două organizații“. – Idem, vol. 9, f. 250.

27. Idem, vol. 1, f. 208. În aceeași zi, 7 septembrie 1945, președintele Curții Marțiale nota pe cerere: „Grefa va pune permanent dosarul la dispoziția apărării și inculpaților“. Printr-o notă, pe aceeași cerere, se răspundea: „Eu știu că dosarul a fost tot timpul la Grefă și la dispoziția domnilor apărători“.

28. Idem, vol. 2, f. 298.

29. Idem, vol. 10, f. 275. Mutarea, pe timp de noapte, la altă închisoare, s-a făcut sub conducerea directă a lui Alexandru Nicolski; toți inculpații s-au opus. – cf. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 110.

30. Arh. S.R.I., dosar nr. 23637, vol. 1, f. 204; semnau Remus Țețu, Mircea Ștefanovici, Pătărlăgeanu, Dan Ploeanu, Alexandru Stolerian, Dinu Mănciulescu, Nicolae Bătrănu, Dan Paul Cernavodeanu, Victor Isac ș.a.

31. Idem, f. 217; se aproba cererea de internare la Spitalul Militar „Regina Elisabeta“, „sub pază“ Curtea Marțială a hotărât, în ședința din 10 septembrie 1945, ca Nadeja Marinescu Gully și Pașcu Nicolae, fiind bolnavi, să fie judecați separat de ceilalți. – Idem, vol. 2, f. 295. În nota-raport a agentului S.S.I. din sala de judecată se menționa intervenția, în timpul procesului, a mamei Nadejei Marinescu: „Tot în cadrul atmosferei ce se face, am omis ieri să menționez că s-a prezentat în incintă mama Nadejei, jeluindu-se că «i-a fost luată fata de la

închisoare moartă într-un taxi, că au dus-o pe brațe și acum nu o pot vizita la spital». A fost nevoie de tot tactul președintelui [Completului de judecată] ca s-o poată scoată din incintă“. – Idem, vol. 10, f. 284.

32. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 116–118. Idem, p. 74–94, Adriana Georgescu prezintă pe larg felul cum a fost anchetată. O declarație șoc a lui Remus Țețu, în aceeași ședință a procesului: „Organizația «T» nu există și nu a existat niciodată“. – Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 10, f. 282.

33. „Scânteia“ din 12 septembrie 1945.

34. Idem din 13 septembrie 1945.

35. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 10, f. 281–282.

36. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 113–114. În timpul procesului, acuzația privind legăturile cu misiunile occidentale a fost estompată, pentru a nu le irita pe acestea. Apărarea a atras atenția Curții că „stăruința și sublinierea vizitelor la Legațiunea Britanică ar putea da loc la anumite suspiciuni. Președintele: Acestea nu constituie un cap de acuzare. Curtea refuză să discute chestiunea aceasta“. – Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 10, f. 280.

37. Idem, f. 282.

38. Idem, vol. 2, f. 300–301. Mircea Ștefanovici afirma, în 1974, că ședința secretă a avut loc la cererea unora dintre inculpați, „în scopul de arăta concret urmele violențelor provocate de Gheorghe Bulz la anchetă. [...] Reacțiunea ar fi dorit să fie dezvăluite cele mai sus într-o ședință publică, pentru a compromite Guvernul de la 6 martie 1945“. Presa nefiind de față, despre ședința secretă în ziare nu s-a consemnat decât „Scânteia“, care nu a dat amănunte. – Idem, vol. 17, f. 569. În opoziție cu afirmația lui Mircea Ștefanovici, conform căreia avocatul său a reușit să obțină ședința secretă, în stenograma procesului nu se reține decât cererea pentru ședință secretă a celor trei inculpați.

39. Idem, vol. 2, f. 301.

40. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 125. Prezența permanentă în sală a reprezentanților misiunilor occidentale i-a încurajat pe inculpați. În raportul S.S.I. se consemna: „Atunci când discuția ajunge la chestiuni privind legături eventuale cu Legația Marii Britanii și cu Legația S.U.A., în special Adriana și Țețu caută să vadă atitudinea reprezentanților englezi sau americani, care astăzi sunt în număr de patru, apărând încă doi (un englez și un american), afară de cei de ieri, care iau loc pe banca apărării în primele rânduri“. – Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 10, f. 280.

41. Idem, vol. 2, f. 304 și vol. 12, f. 21. În timpul anchetei s-a încercat să se impună arestațiilor, prin amenințări, să nu prezinte la proces felul în care au decurs cercetările. Adrianei Georgescu i s-a spus: „Dacă începi să povestești tot soiul de lucruri la proces, ai să vii din nou aici. Ai să fi îngrijită și mai bine“. – Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 89. Cea amenințată a prezentat cazul președintelui Curții Marțiale: „Domnule președinte, domnul Nicolski, de la Siguranță, care în timpul anchetei a uzat și abuzat de amenințările cele mai diverse, m-a convocat acum circa o oră în biroul comandantului Curții Marțiale, ca să-mi spună textual: Un singur cuvânt de prisos și ți-ai semnat sentința. Dacă vorbești o să te omorâm“. – Idem, p. 108. Episodul nu este semnalat în stenograma procesului și nici în raportul agentului S.S.I. aflat în sală.

42. Arh. S.R.I., fond. P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 251.

43. C. V. R. Schuyler, *Misiune dificilă. Jurnal (28 ianuarie 1945 – 20 septembrie 1946)*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 197. Generalul american revenea în nota din 13 septembrie 1945: Acuzații au relatat „în detaliu cum le-au fost smulse mărturiile prin tortură, amenințări și orice altă formă de constrângere posibilă. Una dintre fete a povestit cum a fost violată, iar câțiva bărbați și-au scos hainele, dând la iveală arsuri, tăieturi, vânătăi și multe alte dovezi ale unui tratament plin de cruzime“. – Idem, p. 200.

44. „Dreptatea Nouă“ din 13 septembrie 1945.

45. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 83–84. Adriana Georgescu nu va semna textul ce i s-a prezentat; dar, într-o altă

confruntare cu anchetatorul, după ce i s-a injectat un drog, a semnat o declarație în care recunoștea apartenența sa la Organizația „T” și instructajul făcut de Remus Țețu. – Idem, p. 86.

46. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 16, f. 16. Stenograma procesului consemnează faptul că Remus Țețu și Adriana Georgescu nu recunosc nimic din ceea ce au declarat în timpul anchetei. – Idem, vol. 2, f. 311.

47. Idem, vol. 16, f. 73. Mircea Ștefanovici: „Am spus la anchetă tot ce mi s-a cerut”. Idem, vol. 2, p. 308.

48. Idem, vol. 16, f. 96.

49. Idem, f. 96–105.

50. Idem, vol. 3, f. 25, 27.

51. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 85–86.

52. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 290–291.

53. Idem, vol. 10, f. 278–282.

54. Idem, vol. 2, f. 311.

55. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 109–110.

56. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 17, f. 483.

57. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 197.

58. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 295.

59. Idem, f. 299. Și avocații apărării au încercat să modifice completul de judecată. Pe 11 septembrie 1945, Grigore Grecu a susținut că Instanța este rău constituită, deoarece, conform art. 67 din Codul Justiției Militare, Curtea trebuie să fie prezidată de un general. Cererea va fi respinsă. – Idem, f. 300. De menționat faptul că Alexandru Petrescu, dovedindu-se bun executant al indicațiilor noii puteri din România, va fi numit președinte și al Completului de judecată în procesul intentat conducerii Partidului Național Țărănesc, în 1947.

60. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 197.

61. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 266.

62. Idem, f. 271.

63. Idem, vol. 12, f. 24 și vol. 2, f. 304. În ultima zi a procesului se anunța că au fost audiați 103 martori.

64. Idem, vol. 12, f. 11. Și în ultima zi a procesului, pe 13 septembrie 1945, apărarea a cerut o amânare, pentru că o parte dintre martori nu se prezentaseră. – Idem, f. 24.

65. Ibidem.

66. Idem, vol. 10, f. 274. O frază din stenograma-raport indică apartenența politică a agentului care a alcătuit-o: „Era de la sine înțeles că nu a fost cruțată în mărturiile acuzaților nici Siguranța, *nici noi* [subl. n.]“. – Idem, f. 282. „Noi“ erau, evident, membrii Partidului Comunist.

67. Idem, f. 251. În dosarul cu declarațiile martorilor nu apare și aceea a lui Iuliu Maniu, care fusese solicitat de Alexandru Negrescu și Victor Isac. – Idem, vol. 12, f. 9, 11. Printre martorii solicitați, dar care nu s-au prezentat, figurează și Aurel Leucuția, Felix Aderca, Georgescu Cocos (fost redactor șef al ziarului lui Nicolae Iorga, „Neamul Românesc“), Grigorovici, Dimitrie Gusti, Mihail Ralea, Vlădescu Răcoasa, Tudor Vianu, Constantin Franasovici, Ion Mihalache, Dumitru Alimănișteanu, Anton Dimitriu, Ștefan Voitec. – Idem, f. 9–11. Comparând depozițiile martorilor, „Scânteia“ trăgea concluzia: „Acești martori se aseamănă ca o placă de gramofon pe care o pun la nesfârșit să gâfâie același cântec neconvingător“ (nr. din 14 septembrie 1945).

68. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr 23637, vol. 12, f. 37.

69. Idem, vol. 2, f. 130. Într-o notă informativă a unuia dintre agenții S.S.I. infiltrați în conducerea Partidului Național Țărănesc, din 13 septembrie 1945, se afirma că „În cercurile din apropierea domnului Maniu se comentează foarte favorabil depoziția pe care a făcut-o domnul Istrate Micescu în procesul Organizației «T». Domnul Micescu ar fi declarat în acest proces că însuși Guvernul ar trebui să stea pe banca acuzaților“. – Idem, vol. 10, f. 251. Stenograma procesului nu reține un asemenea fapt, Istrate Micescu menținându-se doar în postura de apărător al celor acuzați. Într-o altă notă, de data aceasta a Direcției Generale a Poliției, din 19 septembrie 1945, se consemna: „Trebuie să remarcăm depozițiile martorilor Istrate Micescu, profesor universitar, George Fotino, fost ministru, care atunci când au fost ascultați au răspuns prin adevărate pledoarii în care

atacau regimul. În jurul profesorului George Fotino sunt în permanență profesorii Leon Gruia și Strat cunoscuți prin activitatea lor reacționară. Dacă ținem seamă că o mare parte din membrii Organizației «T» sunt studenți ai Facultății de Drept și dacă adăugăm [la] aceste constatări activitatea reacționară a celor mai mulți profesori din această facultate, se desprinde în mod categoric atmosfera care stăpânește întreaga viață a acestui important așezământ universitar“. – Idem, vol. 9, f. 267–268. În memoriile sale, Adriana Georgescu prezintă întrevederea avută, în închisoare, cu Istrate Micescu: „Ieri a venit să mă vadă Istrate Micescu. E unul dintre marii noștri avocați, jurisconsult eminent, o somitate a baroului [...] – Șaptezeci și trei de avocați s-au înscris să vă apere. Voi fi al șaptezeci și patrulea. Voi fi martor. Îmi spune că și Maniu, Brătianu și Titel Petrescu au înțeles perfect această afacere. Arestându-i pe membrii tineri ai partidelor lor, comuniștii vor să arate opiniei publice internaționale că aceste partide îi învață pe membrii lor metodele fasciste și astfel să le discrediteze. [...] E un proces înscenat pentru uzul străinătății“. – Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 100.

70. Prima parte a declarației era destinată criticii la adresa Guvernului; președintele atrage atenția martorului că a venit doar pentru a depune mărturie în procesul unei organizații teroriste. Istrate Micescu replică: „Domnule președinte, văd reuniți în boxă tineri dintre care majoritatea mi-au fost studenți la Drept. Există însă o mare deosebire între acești tineri și adunătura de derbedei care urlă pe stradă cerându-le moartea. Cred că adevărații teroriști sunt pe stradă“. Președintele nu-l mai întrerupe și suspendă ședința imediat ce Istrate Micescu termină. Unul dintre acuzați exclamă: „Micescu i-a nimicuit pur și simplu“. – Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 119–120.

71. „România Liberă“ din 14 septembrie 1945.

72. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 133.

73. Idem, f. 134.

74. Idem, f. 137.

75. Idem, f. 185 și vol. 10, f. 282–283.

76. Idem, vol. 12, f. 10.

77. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 119.

78. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 10, f. 277.
79. „Scânteia“ din 12 septembrie 1945.
80. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol.9, f. 268.
81. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 198–201. Vezi și Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 12, p. 22–23.
82. Idem, vol. 10, f. 280.
83. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 115; manifestația ostilă se va repeta pe 13 septembrie 1945. – Idem, p. 126.
84. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol.12, f. 22, 24.
85. Idem, f. 24. Prin presa guvernamentală s-a încercat crearea unui curent larg de opinie publică ostil acuzaților. Se urmăreau, prin această campanie uneori de-a dreptul furibundă, două lucruri. Pe de o parte o „susținere populară“ a viitoarei sentințe; în „dorința maselor populare“ judecătorii putând găsi un argument pentru asprimea pedepselor. Pe de altă parte, un asemenea curent ostil acuzaților putea fi interpretat ca reflectând susținerea largă de care s-ar fi bucurat Guvernul Petru Groza și, derivând de aici, adversitatea acelorași mase populare față de Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc. În campanie s-au aruncat, în special, cele două principale ziare comuniste, „Scânteia“ și „România Liberă“, împreună cu ele fiind și „Dreptatea Nouă“, organ al Partidului Național Țărănesc (Alexandrescu). S-au alăturat ziarele care se considerau neutre; redând doar punctul de vedere al Guvernului, pentru a nu fi interzise de cenzură, și ele s-au încadrat deplin în acțiunea autorităților. Încă din primele relatări, „România Liberă“ își preciza – chiar din titlurile și subtitlurile articolelor – ceea ce voia să demonstreze prin campania în jurul procesului: „Numeroase arestări în rândurile tineretului manist și brătienist. Responsabilitatea politică a șefilor celor două partide istorice. Rolul generalului Rădescu“. Se afirma că cele două organizații intenționau suprimarea membrilor Guvernului și pe „conducătorii democrați“; „Văpaia“ era „organ de propagandă göbbelsiană“, se reluau caracterizările fiecărui arestat făcute de către anchetatori; se acorda o atenție specială social-democraților dizidenți, Ion Flueraș fiind considerat „provocator în masele muncitorești“. Comparând cele două organizații,

„România Liberă“ scria: „În timp ce Organizația «Tinerimea Liberă» căuta să se ascundă după un paravan legal, Organizația «T» avea reguli de activitate pur clandestină“. În același număr, un grup de relatări de la diverse activități politice era pus sub un titlu aparent în dezacord cu conținutul: *Unanimității democrației românești reacțiunea îi opune grupări teroriste după metoda fascistă*. Era prezentat discursul lui Gheorghe Tătărăscu privind poziția internațională a României – îmbunătățită datorită Guvernului Petru Groza; discursul generalului Susaikov, reprezentantul U.R.S.S. în Comisia Aliată de Control, cu ocazia punerii pietrei fundamentale la Monumentul Eroilor Sovietici; în același context erau prezentate și măsurile contra sabotajelor, luate de ministrul de Interne Teohari Georgescu. („România Liberă“ din 30 august 1945.) Așadar, cel care compara titlul grupajului de relatări, cu conținutul acestuia, trebuia să ajungă la concluzia că, în timp ce reacțiunea lucrează contra democrației, datorită activității Guvernului Petru Groza poziția internațională a României se consolidează; dacă în interior situația economică era atât de grea, faptul se datorează sabotajelor dirijați de liberali și țărăniști, sabotori care sunt și vor fi aspru pedepsiți; în plus, Guvernul avea sprijinul total al U.R.S.S., care, în practică, stăpânea țara. Urmau amănuntele, precizarea conexiunilor, explicarea pericolului social reprezentat de cele două organizații – pentru ca cititorii să nu mai aibă nici o îndoială în necesitatea blamării acestora, precum și pe aceia care stau în spatele lor. Titlul articolului din 31 august 1945 era foarte clar: *De la Legiune la „T“*. „Reapar echipele morții“ – scria alarmat reporterul care semna cu inițialele M.G. și care afirma că primise chiar el telefoane de amenințare; foarte curajos, însă, nu se lăsa intimidat, cerând ca „Întreg păienjenişul să fie cercetat și nimicit grabnic și sigur. Echipele morții se ascund astăzi după paravanul celor două formațiuni politice manisto-brătieniste. E bine să fie demascată adevărata lor față, a sprijinitorilor și complicilor lor, trinității criminale a dușmanilor poporului român: Rădescu-Maniu-Brătianu“. Nicolae Bellu, în editorialul din 1 septembrie 1945, găsește originea celor două organizații – gărzile „Iuliu Maniu“ –, preconizate de liderul țărănist, cu accepțiunea lui Ion

Antonescu, încă din 1943: „De la gărzile reactivate, prin înțelegerea între «șefi» și «mareșal», până la tipul de Organizație «T», urmărim o evoluție logică, o perfectă continuitate“. Inițiala Organizației – „T“ – seamănă cu o spânzurătoare, autorul editorialului sugerând folosirea acesteia pentru cei doi lideri politici, liberal și țărănist; „«T» înseamnă teroare. Și reacțiunea care recurge astăzi la «T» și-a semnat simbolic cadrul propriei descompuneri, calea propriei dispariții politice“. („România Liberă“ din 1 septembrie 1945.) Același ziar, pe 2 septembrie se concentra asupra surselor de finanțare a organizațiilor clandestine; concluzia era că banii veneau de la Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc. În aceeași zi va fi publicat (și în „Scânteia“) *Comunicatul Comitetului Central al Tineretului Progresist* – organizație creată sub conducerea Partidului Comunist și unind organizațiile de tineret ale forțelor politice guvernamentale. În „România Liberă“, Comunicatul apărea sub titlul *Tineretul românesc se desolidarizează de teroriștii din Organizația „T“*. Cele două organizații erau considerate „bande“ care „vor să ucidă din nou tinerețea în măceluri“ și „să suprimе libertățile“. Anunța că „Tineretul din România n-are nimic comun cu acești trădători nemernici. Adevăratul tineret este acela care se încadrează în rândurile forțelor progresiste, luptătoare pentru libertate și progres cu eroism în fabrici, pe ogoare și în școli, pentru reconstrucția țării“. Tineretul Progresist face un apel „la toți tinerii care își iubesc patria liberă, ca strânși uniți în jurul elementelor progresiste, să lupte alături de întregul popor pentru nimicirea rămășițelor teroarei fasciste“, deoarece „Drumul către un viitor luminat și fericit este [...] alături de Guvernul poporului care ne garantează libertăți, drepturi și o educație patriotică, națională și progresistă“. În „România Liberă“ din 14 septembrie, scriind pe marginea procesului, Al. C. Constantinescu identifica pe deplin Guvernul Petru Groza cu țara și poporul; de aceea, „Cine se ridică contra regimului instaurat de popor la 6 martie se ridică contra poporului însuși“; cei din Organizația „T“ „au vrut să înfrunte voința poporului și să o îngenuncheze intereselor unei minorități exploatare“.

86. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 12, f. 39-40. Presa guvernamentală a rămas, însă, să-și continue campania furibundă la aceeași intensitate. Pledoariile avocaților provoacă „României Libere“ din 12 septembrie 1945 o reacție dură sub titlul *Apărarea caută să tergiverseze*: lucrurile erau clare, vinovățiile pe deplin dovedite și, ca urmare, sentința trebuia să fie aspră și rapidă; „Pentru prima dată, judecând un proces politic, Curtea Marțială are în fața sa adevărați vinovați. Pentru prima dată stau în fața ei dușmani periculoși și perfizi ai poporului. Pentru prima dată – în acord cu poporul – s-ar cuveni să judece aspru și fără milă, drept dar categoric, așa cum poporul știe și trebuie să-și judece dușmanii. [...] În procesul acesta nu sunt multe socoteli de făcut. Vinovățiile sunt stabilite – ele pot fi cu ușurință și repeziciune verificate. [...] Se judecă mai mult decât cei strânși în boxa acuzaților. Se judecă acolo toți dușmanii poporului, toată reacțiunea. [...] Față de atitudinea ostentativă a apărării, nu este de mirare că vinovații din boxă au manifestări impertinente“. În final, „reacțiunea“ era anunțată că va primi „răspunsul prompt al judecății și al opiniei publice“. Pe aceeași linie și „Dreptatea Nouă“ din 12 septembrie 1945. Vezi și Idem, din 7 septembrie 1945, cu expresia editorialistului Bucur Varlam: „De bună seamă că aceste zvârcoliri reacționare sunt reflexul neputinței, sunt furiile în fața realizărilor Guvernului de concentrare democratică“.

87. Idem, din 15 septembrie 1945.

88. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 12, f. 1-44. Completul de judecată prezidat de colonel Alexandru Petrescu – în care mai intrau căpitanul Ștefan Mănescu și maior Iorgu Popescu – îi va judeca (între 19-21 septembrie 1945) pe aceia care se ceruse în sentința din 13 septembrie o cercetare suplimentară: Popescu Florin, Maltezeanu Radu, Lucian Toma. Capetele de acuzație erau aceleași ca pentru ceilalți membri ai Organizației „Tinerimea Liberă“ și Organizației „T“. Primii doi (membri ai „Tinerimii Libere“) au fost achitați, iar al treilea (membru al Organizației „T“) a fost condamnat la o lună închisoare. – Idem, vol. 6, f. 242-244. Era evident faptul că, pe 21 septembrie 1945

autoritățile nu mai erau interesate de noi condamnări severe; Conferința de la Londra trecuse.

89. Idem, vol. 12, f. 53. Pe nota informativă a S.S.I. se află rezoluția: „Dl. procuror Grigoriu va lua cunoștință“. S.S.I. urmărea insistent activitatea Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc, având mai mulți agenți informatori chiar în apropierea conducerilor celor două partide. Pe baza informațiilor primite, S.S.I. transmitea conducerii Ministerului de Interne referate de sinteză în fiecare săptămână. În legătură strictă cu implicarea Partidului Național Liberal și a Partidului Național Țărănesc în activitatea organizațiilor „Tinerimea Liberă“ și „T“, sunt mai multe astfel de referate, alcătuite, dacă avem în vedere expresiile foarte politizate, de oamenii noi introduși de Partidul Comunist în instituția respectivă; în acest plan, edificator este începutul referatului-sinteză din 7 august 1945: „În urma zvârcolirilor politice de la 6 martie 1945, reacțiunea deși învinsă a căutat să găsească cât mai multe formule și mijloace prin care să frâneze cât mai mult destinul normal al neamului. Văzând că prin mijloacele așa-zis obișnuite de propagandă murdară împotriva Guvernului nu reușește nimic, s-a gândit să întemeieze o organizație care să înlăture pur și simplu regimul actual și să instaureze un alt regim. Astfel apare în mocirla zvârcolirilor meschine Organizația «T»“. – Idem, f. 54–57. Următorul referat al S.S.I. pe aceeași temă, la 11 august 1945. – Idem, f. 58–65.

90. Idem, vol. 9, f. 236. Într-o prezentare a cazului Mircea Ștefanovici, făcută la 15 februarie 1950, Securitatea consemna: „La 2 septembrie 1945, se arată că dosarul grupului său și al lui Remus Țețu a fost înaintat de N. Penescu, prin intermediul lui Manicatide, Misiunii Americane“. – Idem, vol. 11, f. 87.

91. Idem, vol. 9, f. 244.

92. Idem, vol. 12, f. 78–79. Cererea se păstrează în copia făcută de către unul din informatorii S.S.I. Existența acestor informatori era cunoscută de conducerile liberală și țărănistă. Răspunzând unui lider țărănist, care, aflând că un coleg de partid era informator al S.S.I., cerea ca acesta să fie

dat afară, Iuliu Maniu ar fi răspuns: „Nu! Pe acesta îl știm. Dacă-l dăm afară, ne vor trimite altul pe care nu-l cunoaștem“. În nota S.S.I. din 10 septembrie 1945 apare, cu privire la unul dintre agenții informatori, o mențiune hilară: „Informatorul nostru Victor a fost solicitat să se înscrie printre cei circa 70 apărători ai procesului lui Țețu. Nu poate refuza această cerere și el nu va vorbi nimic la apărare. Va figura numai printre cei înscriși. Victor mi-a cerut aprobarea și i-am dat-o“. – Idem, vol. 9, f. 251–252. La începutul lui septembrie 1945, conducerea țărănistă a aflat și cine a transmis informația care a dus la arestarea membrilor organizațiilor „Tinerimea Liberă“ și „T“. Coleta Bruteanu, fostă secretară la ziarul „Dreptatea“, pe care Iuliu Maniu o considera agentă a Siguranței. Într-o notă a S.S.I. se afirma, la 13 septembrie 1945, că „Fruntașii partidului au fost sfătuiți ca să se ferească de ea. În special i s-a atras atenția inginerului V. Serdici, căruia i-a servit ca secretară un timp“. – Idem, vol. 10, f. 251.

93. Idem, vol. 9, f. 245. Aceleași idei menționate și în nota S.S.I. din 10 septembrie 1945. – Idem, f. 253.

94. Idem, vol. 12, f. 81.

95. Idem, vol. 9, f. 251.

96. Idem, f. 247.

97. Idem, f. 248. Pe 7 septembrie 1945, dimineața, părinții celor arestați depuseseră deja o plângere la misiunile britanică și americană. Se menționa și onorariul avocaților – 6.000.000 lei. Prin canale diverse, Regele era, însă, în temă cu evoluția anchetei și a procesului. Pe 17 septembrie 1945, C. V. R. Schuyler intitula, în jurnalul său, un capitol: *Regele Mihai își exprimă punctul de vedere în privința procesului membrilor Organizației „T“*. Ioanițiu, secretarul particular al Regelui, îl vizitase pe general; îi spusese că „Regele este foarte preocupat de tratamentul aplicat acuzaților din procesul «T» și de prăbușirea aparent generală a Justiției militare pe întreg cuprinsul țării. Regele a primit dovezi clare că acuzații «T» au fost crunt torturați“. – C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 203.

98. Idem, p. 200.

99. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 256.

100. Idem, f. 259.
101. Idem, f. 264.
102. Idem, f. 265.
103. Idem, vol. 1, f. 21 și vol. 8, f. 17.
104. Ibidem. În fața completului de judecată, unul dintre acuzați declara: „Nu înțeleg pentru ce domnii anchetatori voiau să scoată de la mine legături cu Anglia, cu colonelul Porter etc., parcă eu aș fi fost spion și noi am fi în conflict cu Anglia“. – Idem, vol. 16, f. 96.
105. Idem, vol. 11, f. 68.
106. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 197.
107. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 271.
108. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 197. Asupra condițiilor de detenție în închisorile românești, Schuyler insistă în mai multe rânduri. Un fost deținut i-a mărturisit că lângă celula lui, în august 1945, se afla o alta unde era deținută o fată; celula acesteia avea „circa un metru pătrat, în care nu putea sta nici așezată, nici să-și ridice mâinile. A fost tratată în acest fel pentru a obține de la ea numele anumitor persoane implicate în tipărirea a ceea ce Guvernul numea literatură subversivă“. Se aprecia că se folosesc metodele Ghestapoului german. – Idem, p. 185.
109. Idem, p. 201.
110. Idem, p. 199.
111. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 263. Alertate de iminența unor noi procese, conducerile Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc au încercat să-și ferească tineretul de a pica în diversele capcane întinse de autorități. În momentul când studenții de la Drept au vrut să organizeze o manifestație antiguvernamentală, pe 14 octombrie ora 18, Nicolae Penescu, secretarul general al Partidului Național Țărănesc a cerut studenților și tineretului național-țărănesc să nu se ducă la această manifestație, „pe care o consideră ca o provocare“. – Idem, f. 270.
112. Idem, f. 266.
113. C. V. R. Schuyler, *op. cit.*, p. 203–204.

114. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 6, f. 12–14 și 24–27.

115. Idem, f. 57–64.

116. Idem, f. 89–95, 245.

117. Idem, f. 246.

118. Idem, vol. 4, f. 117. Idem, f. 121 – adresă a Secțiilor Unite (nr. 12130/22 septembrie 1947) către Siguranța Generală a Statului, solicitând dosarul nr. 10694/1945 (vol. IV), până la data de 1 octombrie 1947: „Dosarul este necesar Secțiunilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru soluționarea recursului făcut de Remus Țețu împotriva Sentinței Curții Marțiale a Corpului 2 Armată, Secția a IV-a, cu nr. 12/1945, Sentință dată în procesul Organizației „T“.

119. Idem, vol. 6, f. 247.

120. Idem, f. 248.

121. Idem, vol. 17, f. 682–684.

122. Idem, f. 683.

123. Idem, f. 694–704. Mai mult, Mircea Ștefanovici îi va turna la Securitate pe unii dintre foștii săi colegi din procesul din 1945. Într-unul din dosarele pe care le-a întocmit pentru a fi reabilitat, chiar un capitol special (nr. 9) era titrat: „Datorită unei întâmplări, aflând că Darius Teodosiu era pe punctul de a-și continua activitatea dușmănoasă sub noi forme, din devotament nemărginit față de Partidul Comunist Român și regimul democrat din patria noastră, am sesizat în scris chiar organele de partid și de stat în drept, făcându-mi astfel datoria față de conștiința mea comunistă“. Darius Teodosiu plănuise să fugă în străinătate, în 1949, și a făcut greșea de a-i destăinui planul lui Mircea Ștefanovici. – Idem, f. 684–685.

124. Idem, vol. 11, f. 91.

125. Idem, f. 92.

126. Idem, f. 96.

127. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 153. Coroborând cele două surse de informație – memoriile Adrianei Georgescu și documentele Parchetului – rezultă o neconcordanță. Parchetul a suspendat repetat executarea pedepsei în perioada 1 iulie 1946 – 1 iulie 1947, interval în care condamnată a fost liberă; în

memoriile acesteia, însă, la p. 154, se scrie: „Mă pregătesc să ies din spital și *din închisoare* [subl. n.]. Sunt liberă“. În realitate, în momentul când a fost grațiată, aprilie 1947, era liberă de aproape un an.

128. Adriana Georgescu, *op. cit.*, p. 158–159, 171–172, 223.

129. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 7, partea I, f. 491–492 și Idem, partea a II-a, f. 2–3.

130. Idem, f. 1.

131. Idem, f. 88–149 – un memoriu al lui Mircea Ștefanovici, de susținere a demersului celor șase.

132. Idem, f. 150.

133. Idem, f. 218–220.

134. Idem, vol. 7, partea I, f. 28.

135. Idem, f. 492.

136. Idem, vol. 7, partea a II-a, f. 220.

Încheiere

Procesul Organizației „Tinerimea Liberă” și al Organizației „T” din vara și toamna anului 1945 se înscrie – după cum subliniază documentele de arhivă scoase acum la lumină – în lupta politică dintre forțele grupate în jurul Partidului Comunist din România și cele ale Opoziției democratice reprezentată de Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc. (Formula „Opoziție democratică” este adecvată, având în vedere ideile și dezideratele forțelor menționate; nefiind la guvern, nu le putem judeca decât în conformitate cu intențiile anunțate. Celelalte forțe, procomuniste, se intitulau și ele democratice; în cazul lor, însă, analiza privind caracterul democrat sau nu trebuie să aibă în vedere atât ideile și programele enunțate, cât și actele de guvernare pe care le-au făcut. Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc nu puteau fi acuzate că nu-și traduc în practică ideile democratice; pe când Partidul Comunist și aliații săi, aflându-se în fruntea statului, aveau posibilitatea să demonstreze în practică valabilitatea afirmației că sunt democratice. Ori, prin procese ca cel intentat celor două organizații în 1945, alianța procomunistă a demonstrat faptul că formula „democrat” nu se potrivea Guvernului Petru Groza.)

Autoritățile au urmărit – în cazul acestui proces – două planuri. Primul era acela al diminuării puterii Opo-

ziției, scăderea prestigiului acesteia în perspectiva alegerilor parlamentare care erau cerute de Occident. Pentru autorități, învinuții în procesul din septembrie 1945 nu aveau nici o importanță; important era faptul că, prin ei, se putea lovi în partidele istorice, asupra cărora trebuia orientată represiunea și găsite pretexte pentru aceasta. De foarte multe ori, în documentele procesului ideea respectivă apare cu claritate. De asemenea, presa guvernamentală insista, în toate articolele dedicate procesului, asupra responsabilității politice a șefilor celor două partide istorice. Și, completând acest tablou, de menționat demonstrațiile de stradă, „spontane“, împotriva aceluiași șefi, demonstrații în timpul cărora s-a auzit chiar îndemnul la asasinat.

Într-un al doilea plan, se urmărea să se demonstreze marilor puteri apusene că în România aceluia moment mai existau forțe de extremă dreapta, fasciste și că acestea sunt grupate în jurul Partidului Național Liberal, Partidului Național Țărănesc și al Regelui; cu concluzia evidentă că susținerea în continuare de către Marea Britanie și Statele Unite ale Americii a partidelor istorice și a lui Mihai ar putea fi interpretată ca o acțiune nedemocratică. Totul trebuie privit și prin prisma notelor occidentale către conducerea României din august 1945 și a „grevei regale“ declanșată în aceeași lună în legătură cu notele menționate. Precipitarea procesului s-a făcut, la indicațiile Moscovei, și pentru că la Londra, chiar în septembrie 1945, avea loc o conferință a reprezentanților U.R.S.S., Marii Britanii, Franței și Statelor Unite – prilej foarte nimerit pentru a-l prezenta ca o dovadă a existenței forțelor profasciste în România, justificând acțiunea Guvernului Petru Groza împotriva partidelor istorice. (Pentru ca nu cumva reprezentanții puterilor occidentale să nu-și dea seama – din acest proces – că forțele democratice din România sunt

doar cele din jurul Guvernului, presa guvernamentală (cea a Opoziției era interzisă) nu înceta să sublinieze ideea. „Dreptatea Nouă”¹¹ scria despre „zvârcolirile reacționare”¹¹ care sunt „reflexul neputinței, sunt furiile în fața realizărilor Guvernului de concentrare democratică”¹¹. „România Liberă”¹¹ anunța că Guvernului Petru Groza e „sprijinit de întregul popor”¹¹; de aceea, „este hotărât să rămână neclintit la postul său”¹¹, împofida acțiunilor grupărilor politice antidemocratice ale lui Maniu și Brătianu².

Atât reprezentanții Partidului Național Liberal și ai Partidului Național Țărănesc, cât și reprezentanții Occidentului în România (diplomați, militari, ziariști) au identificat cele două planuri și le-au expus public sau în diferite rapoarte și articole.

Cum opinia publică occidentală avea un cuvânt greu de spus în orientarea politicii externe a statelor occidentale, s-a încercat contracararea influenței asupra acestei opinii publice a relațiilor emisarilor Apusului la București. Rolul principal, în această direcție, l-a avut Radio Moscova, care și-a consacrat, în septembrie 1945, o mare parte a emisiunilor - atât cea în limba română, cât și cele în franceză și engleză - procesului Organizației „T”; alături de incriminarea celor acuzați, în evidentă opoziție cu „fărădelegile”¹¹ acestora, erau prezentate „realizările”¹¹ Guvernului Petru Groza. (Toate aceste materiale erau imediat publicate în presa de la București.) Reprezentanții U.R.S.S. au ajuns chiar la amenințări la adresa Opoziției din România și a Regelui. Susaikov, membru al Comisiei Aliate de Control din partea Rusiei, declara: „Nu vom permite să fie expusă loviturilor marea operă a prietenei noastre România”¹¹³. Iar la începutul lui septembrie 1945, pentru a demonstra susținerea totală față de Guvernul Petru Groza, a fost **invitata la Moscova** o delegație condusa chiar de către primul ministru – vizita prezentată în presa ca

adevărat triumf⁴. În „România Liberă” din 15 septembrie 1945, înșăși punerea în pagină se dorea a fi o lovitură decisivă dată Opoziției: în cea mai mare parte, în pagina I se relatea „marele succes al Delegației României la Moscova”, în mod evident succesul datorându-se caracterului democratic al guvernării; în contrast, pe aceeași pagină, jos, se prezenta Sentința în procesul Organizației „T”, document care trebuia să demonstreze definitiv caracterul reacționar al forțelor care se opun unui guvern atât de apreciat la Moscova.

În ceea ce privește atitudinea Marilor Puteri occidentale față de regimul din România, față de agresiunea la care erau supuse forțele Opoziției și față de dictatura sovietică instaurată aici, nu poate fi apreciată decât ca una duplicitară, oportunistă. Cu toate că știau ce se întâmplă în realitate – nu doar în cazul procesul Organizației „T”, ci în ansamblu în România acelei vremi – Marea Britanie și Statele Unite ale Americii hotărâseră demult, tacit, să nu intervină, deși pentru uzul opiniei publice se arătau în continuare adeptele instaurării la București a unui regim democrat. Nerealiste, conducerile Partidului Național Liberal și Partidului Național Țărănesc se amăgeau tot așteptând ajutorul occidental. În timpul întrevederii cu Ion Flueraș, 11 iunie 1945, Dinu Brătianu își arăta credința că evenimentele se vor precipita: „Anglo-americanii nu au jertfit milioane din fiii lor și nu au risipit miliarde de lire și dolari apărând libertatea popoarelor, ca să lase pe altul să întroneze altă dictatură. Vă pot spune că în curând vom răsufla liber și că – asta este mai important –, nimeni, dar absolut nimeni, nu va avea curajul să se pună în calea înțelegerii și mai ales în a independenței statelor care au luptat pentru independență și între aceste state suntem și noi. Vom suferi, dar cred că voi trăi să văd țara liberă”⁵. Viitorul va demonstra că era o iluzie. De altfel,

parcurgerea atentă a declarațiilor reprezentanților Marilor Puteri occidentale nu oferea suport pentru ideea intervenției salutare a acestora. Ministrul de Externe al Marii Britanii, Ernest Bevin, declara în Camera Comunelor: „Ceea ce trebuie să facem este a elimina intenția de a intra în război. Trebuie să controlăm sau să nimicim în fașă această tendință”. (Declarația era imediat reluată, ca un avertisment, de ziarele din România, 26 august 1945.)

Așadar, activitatea organizațiilor „Tinerimea Liberă” și „T”, cât și procesul acestora se plasează într-un context net defavorabil democrației, atât în plan intern, cât și internațional. De aceea, lichidarea celor două și pedepsirea membrilor lor era de neevitat. Se poate pune întrebarea dacă, având în vedere contextul anului 1945, nu ar fi fost preferabil ca astfel de organizații să nu se înființeze și însăși o mișcare națională de rezistență să nu existe, pentru a elimina suferințele datorate represiunii. Răspunsul, evident, este negativ. Pentru un ideal pozitiv sau pe care-l consideri pozitiv trebuie să lupți indiferent de consecințe. Un popor nu se impune conștiinței lumii prin oportuniste, ci prin acte de demnitate. Activitatea Organizației „Tinerimea Liberă” și a Organizației „T” reprezintă un astfel de act de demnitate.

Petre ȚURLEA

Ploiești, 12 august 1999

P.S. După finalizarea monogafiei de față, a apărut – în revista „Lumea Românească”, nr. 44, august 1999 – un material sub titlul *Una dintre primele mișcări de rezistență anticomunistă din România, neglijată de istoricii totalitarismului: Organizația „T”*. Reprezintă amintirile – foarte vii și precis prezentate – ale unuia dintre principalii membri ai Organizației „T” – Dan Cernavodeanu. Deși nu

folosește documentele de arhivă, sunt doar mici contradicții cu acestea (de exemplu, consemnează 32 de avocați ai apărării, iar în documentele procesului apar 73). Este un câștig pentru istoriografia românească, pentru cunoașterea cât mai bună a evenimentelor zbuciumatei perioade de instaurare a regimului comunist în România, astfel de prezentări ca aceea a lui Dan Cernavodeanu. Ele nu elimină necesitatea studierii documentelor de arhivă, dar pot întregi informația păstrată în acestea. De aceea, publicarea amintirilor participanților direcți la evenimente se impune. Cu aprobarea lui Dan Cernavodeanu, în finalul cărții de față prezentăm articolul domniei sale din „Lumea Românească”.

P.Ț.

NOTE

1. „Dreptatea Nouă” din 7 septembrie 1945.
2. „România Liberă” din 5 septembrie 1945.
3. Idem din 30 august 1945.
4. Idem din 6 și 15 septembrie 1945.
5. Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 9, f. 180–181.

115 - anexa 2. Declarație a Adriană Gheorgescu dată în fața
magistratului de instrucție.

2 august 1945

DECLARAȚIE

Suscrisa: Adriană Gheorgescu, în vârstă de 25 de ani, de profesie avocat, domiciliată în București, Șosea
Văcărești 125, asupra celui încheiat deia:

Cunoscut pe numele Tetu din anul 1 de încredere,
prezenta noștră încheie **Anexe** încheiatului celui și dat
la 23 august 1944, în cadrul încheierii naționaliste.
Pe la sfârșitul lunii iunie 1945 încheind-mă cu el, m-a
putut să vin seara la el în via. Pe la Rădăuș pe 6. Mergând
acolo, Tetu mi-a spus că a organizat o asociație subversivă
numită „I”, având ca scop înfrângerea ordinii interne.
Mi-a dat să citesc un manifest cuprinzând cele 30 de
principii pe care la baza acestei organizații, apoi mi-a cerut
să încheiământul de a face parte din această organizație.

Am deținut încheiământul, apoi ne-am despărțit. Pe la
sfârșitul zilei, Tetu mi-a arătat o revistă clandestină numită
„Văpăz”, având ca Organizator „I”, rugându-mă să
încheiasesc o încheiere cu generalul Rădescu. Mi-a dat
totodată un exemplar din „Văpăz” pentru a-l da lui
generalul Rădescu. Am predat acest exemplar lui
generalul Rădescu, care l-a citit și nu a fost mulțumit de
forma în care se prezenta, făcând câteva adnotări
marginale pe ea. Am comunicat imediat acest lucru
telefonic lui Tetu, spunându-i să interzică din partea
Trăncăntându-se observațiile făcute de el generalul Ră-
descu, Tetu mi-a comunicat că nu mai poate opri difu-
zarea, deoarece a împrăștiat zeci de exemplare. Am rugat
pe el generalul Rădescu să primească anul la sfârșitul pe

1945, august 2. Declarație a Adrianei Georgescu dată în fața organelor de anchetă.

2 august 1945

DECLARAȚIE

Subsemnata Adriana Georgescu, în vârstă de 25 de ani, de profesiune avocată, domiciliată în București, b-dul Mărășești 125, asupra celor întrebate declar:

Cunosc pe Remus Țețu din anul I de facultate, prietenia noastră închegându-se în cursul anilor și mai ales după 23 august 1944, în cadrul tineretului național-liberal. Pe la sfârșitul lunii iunie 1945, întâlnindu-mă cu el, mi-a spus să vin acasă la el în str. Popa Rusu nr. 6. Mergând acolo, Țețu mi-a spus că a organizat o asociație subversivă intitulată „T“, având ca scop înlăturarea ordinei interne. Mi-a dat să citesc un manifest cuprinzând cele 30 de principii ce stau la baza acestei organizații, apoi mi-a cerut consimțământul de a face parte din această organizație.

Am depus jurământul, apoi ne-am despărțit. Peste câteva zile, Țețu mi-a arătat o revistă clandestină intitulată „Văpaia“, aparținând Organizației „T“, rugându-mă să-i înlesnesc o întrevvedere cu gen[eralul] Rădescu. Mi-a dat, totodată, un exemplar din „Văpaia“ pentru a-l da d-lui gen[eral] Rădescu. Am predat acest exemplar d-lui gen[eral] Rădescu, care l-a citit și nu a fost mulțumit de forma în care se prezenta, făcând anumite adnotări marginale pe ea. Am comunicat imediat acest lucru, telefonic, lui Țețu, spunându-i să întrerupă difuzarea. Transmițându-i observațiile făcute de dl gen[eral] Rădescu, Țețu mi-a comunicat că nu mai poate opri difuzarea, deoarece a împrăștiat toate exemplarele. Am rugat pe dl gen[eral] Rădescu să primească acasă la dânsul pe

Țețu. Țețu întovărășit de mine, a mers în ziua de 19 iulie 1945 acasă la dl gen[eral] Rădescu. Acolo Țețu a vorbit aproape tot timpul, dl general Rădescu păstrând o îndelungată tăcere.

La terminarea întrevederii, dl. general a promis că-l va chema. Cu această ocazie, Țețu s-a scuzat față de dl general Rădescu că a abuzat de numele său față de unele persoane care se arătau neîncrezătoare față de reușita Organizației „T”. Peste câteva zile, l-am trimis iarăși pe Țețu acasă la dl general Rădescu, dându-i, pentru a nu stârni bănuieli, ideea de a-i duce un pachetel cu articole de drogherie. Țețu s-a dus acasă la dl general Rădescu, însă nu știu ce s-a discutat deoarece eu nu am fost de față. Știu că la plecare, dl general Rădescu i-a restituit pachetelul cu articole de drogherie. Pot afirma cu precizie că dl general Rădescu nu s-a gândit să ia conducerea Organizației „T”. Pot preciza, însă, că dl general Rădescu se gândea să pună sau, mai exact, să recomande o persoană care să preia conducerea Organizației „T”. Nu știu cine este această persoană.

Av[ocat] Adriana Georgescu

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 97-98.

1945, august 3. Declarație a lui Dan Paul Cernavodeanu dată în fața organelor de anchetă.

3.VIII.1945

DECLARAȚIE

Subsemnatul Cernavodeanu Dan Paul, în vîrstă de 23 ani, licențiat în Drept și Litere, fiul lui Ion și al Ștefaniei, de fel din București, domiciliat în str. Orient 9, asupra celor întrebate declar următoarele:

În cursul lunii mai 1945, Remus Țețu m-a invitat la el acasă în str. Popa Rusu 6, pentru a-mi face comunicări. Cum pe Țețu îl cunoșteam din luna noiembrie 1944 când am fost amândoi la Ministerul Producției de Război, subsemnatul ca șef de cabinet la dl Bebe Brătianu, iar Țețu șef de cabinet la dl ministru Zamfirescu, m-am dus la dânsul; m-a primit într-un birou slab luminat. Întrebând de ce este vorba, mi-a spus că organizează o acțiune clandestină avînd ca scop răsturnarea ordinei interne. Mi-a citit cele 30 de principii ce stau la baza acestei organizații, după care mi-am dat consimțămîntul de a face parte din această organizație și am depus jurămîntul de intrare.

Precizez că din momentul citirii celor 30 de principii, mi-am dat seama că această organizație denumită „T” are un caracter subversiv. Am atras însă atențiunea lui Țețu, înainte de inițiere, că nu înțeleg să fac parte din o organizațiune teroristă, displicându-mi mijloacele brutale. Din această cauză, în momentul în care Țețu a citit lista obligațiunilor membrilor organizației, între care obligațiuni era ca fiecare membru să-și procure un pistol, m-a scutit, la cererea mea, de această obligație.

La începutul lunii iunie 1945, am fost chemat telefonic de Țețu la o consfătuire a membrilor acestei organi-

zații la Facultatea de Drept. M-am dus la această întrunire prezidată de Țețu, întâlnire la care au luat parte 19 membri. Cu această ocazie mi-am dat seama că la această consfătuire au fost chemați membrii oarecum mai principali ai Organizației „T“. Discuția s-a purtat asupra manifestului pe care urma să-l scoată Organizația. S-a discutat, de asemenea, în chip sumar, de o eventuală retragere a membrilor Organizației în Munții Făgărașului, urmând a alcătui acolo, la semnalul lui Țețu, un centru de rezistență.

Țin să precizez, de asemenea, că în conversația avută cu Țețu la intrarea mea în Organizație, l-am întrebat cine conduce această Organizație. Dânsul mi-a spus că Organizația „T“ face parte dintr-o organizațiune mai mare, care are în fruntea ei un focar de conducere. Văzând că numitul nu înțelege să dea mai multe precizii, nu am mai insistat. Tot cu acea ocazie, l-am întrebat dacă mișcarea are sorți de reușită. La aceasta, dânsul mi-a comunicat că din Organizație fac parte și militari și că Organizația are la dispoziție depozite de arme. Am dedus din aceasta că militarii reprezintă oarecum garanția tehnică, pe când civilii spiritul doctrinar. Întrucât s-a discutat posibilitatea creării unui centru de rezistență în munți, cred că rolul principal în această acțiune îl aveau militarii, ca unii ce cunosc foarte bine metodele de luptă. Centrele de rezistență urmau să ia ființă în eventualitatea unui conflict armat între ruși și anglo-americi. Pe plan intern, activitatea Organizației „T“ urmărea schimbarea regimului actual și crearea unui guvern care să fie recunoscut și de către anglo-americi. În acest sens, Organizația a editat ziarul de buzunar „Văpaia“.

Din partea d-lui Țețu am primit în două rânduri câte 20 de exemplare din „Văpaia“, pe care le-am dat spre distribuire cercurilor mele de cunoștințe, rude, prieteni și

foști colegi de Facultate. Refuz să fac cunoscut numele persoanelor care mi-au făcut acest serviciu. Din partea d-lui Țețu am primit misiunea de a informa de existența Organizației pe d-nii Bebe Brătianu și Mircea Ioanițiu, misiune care a fost dusă la îndeplinire. Ambii au deza-probat în totul această acțiune.

Aceasta este declarația mea pe care o susțin și semnez.

Dan Paul Cernavodeanu

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 290-291.
Declarația este scrisă la mașină și nesemnată.

1945, august 3. Declarație a lui Radu C. Tănase dată în fața organelor de anchetă.

3.VII.1945

DECLARAȚIE

Subsemnatul Tănase C. Radu, avocat, născut în București la 6 febr. 1920, din părinții Constantin și Virginia, căsătorit, serviciul militar în curs de satisfacere la Școala Ofițeri Tehnici Auto București, cu ultimul domiciliu în București, str. Puțul cu Plopi nr. 4, la întrebările puse declar următoarele:

Îl cunosc pe dl Țețu din noiembrie 1943, de la Școala Militară de Ofițeri Tehnici Auto, unde am satisfăcut timp de două luni stagiul militar. L-am mai văzut fugitiv tot în cadrul acestei școli în luna martie, când era căutat de Siguranță. A dispărut după o ședere de 6-7 zile și nu l-am mai văzut decât în luna mai, când m-a chemat telefonic în Popa Rusu nr. 6.

Am fost primit misterios, într-o cameră semiobscură, ascunzându-mi persoana care fusese la el înaintea mea. Mi-a spus că pune la punct o organizație clandestină intitulată „T“, având ca scop trezirea conștiinței publice față de modul de comportare al regimului actual. Mi-a dat să citesc cele 30 de puncte programatice ce stau la baza acestei Organizații subversive. A urmat apoi citirea în comun a jurământului, după care mi-a dat să citesc obligațiile membrilor acestei Organizații. Precizez că am primit destul de sceptic reușita acestei Organizații și am fost fericit când am văzut [că] se admit și demisii, aceasta cu atât mai mult cu cât am văzut că această Organizație, prin obligarea membrilor de a avea pistoale și eventual a rezista la vreun moment oportun în mod armat, îmi dis-

plăcea și îmi arăta că Organizația avea un scop terorist, ceea ce nu era în vederile mele.

Ulterior mi-a telefonat dl Țețu (aproximativ la trei săptămâni) dându-mi întâlnire la Facultatea de Drept, unde am fost surprins văzând multe persoane adunate. Am recunoscut printre cei prezenți pe următorii: Țețu Remus, Nadeja Marinescu, Negrescu Zizi, Toma Lucian, Cernavodeanu Dan Paul, Georgescu Micu, Condruș Grigore, Sergiu Deleanu, Traian Vărășteanu. De asemeni un locotenent îmbrăcat în cachi, nu pot preciza arma și nici cum îl chema.

S-a discutat: chestiunea scoaterii unei gazete de buzunar clandestine; chestiunea retragerii și rezistenței Organizațiunii în Munții Făgăraș (chestiune cu care nu eram de acord, prezentând un caracter vădit subversiv și terorist); chestiunea înființării unui post de radio clandestin ce urma să fie folosit de Organizație. Din ce s-a discutat, mi-am făcut convingerea că Organizația „T” face parte dintr-o organizație mai mare, și că în spatele lui Țețu sunt alte persoane care trag sforile din umbră.

În altă ordine de idei, arăt că ulterior, pe când mă aflam din curiozitate și pentru prima oară la o întrunire a tineretului liberal sub președinția d-lui Dinu Brătianu, am văzut 3-4 grupuri citind „Văpaia”, gazeta de buzunar a Organizației „T”, pe care am văzut-o pentru prima oară și pe care am citit-o peste umărul unui domn dintr-un grup.

A doua zi am primit un telefon de la d-na Nadeja Marinescu, pe care n-o cunoșteam și care mă chema acasă la dânsa în str. Vasile Lascăr, pentru a[-mi] comunica ceva. M-am dus la ea și mi-a dat din partea lui Țețu un sul conținând aproximativ 30 exemplare din „Văpaia”, spre a le difuza. Deoarece intenționam să-l caut pe Țețu și să-mi dau cât mai urgent demisia, deoarece nu mă împăcam cu caracterul subversiv, terorist al Organizației, mai ales după

întrunirea de la Facultatea de Drept, am ars acasă la mine, în aceeași zi, toate exemplarele primite de la d-na Marinescu spre difuzare.

Din cele văzute și discutate mi-a făcut impresia că în spatele Organizației „T” sunt partidele Național Liberal și Național Țărănesc, aceasta cu atât mai mult cu cât acțiunea Organizației „T” necesită cheltuieli importante și după cât știu eu, membrii ei nu cotizau nimic. Țețu mi-a dat să înțeleg, de asemeni, că Organizația „T” este susținută din afară de anumite cercuri, fără a-mi preciza care ar fi acelea. Până în prezent nu am avut posibilitatea de a lua legătura cu Țețu și a-i prezenta demisia mea.

Aceasta este declarația mea pe care o susțin și o semnez.

R. Tănase

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 261-262. Declarația este scrisă la mașină și nesemnată.

1945, august 5. Memoriu al generalului Gh. Negrescu către Rege.

București, 5 august 1945

Sire,

Cu cel mai profund respect, sunt nevoit să aduc la cunoștința Majestății Voastre următoarele fapte:

În dimineața zilei de 31 iulie a[nul] c[urent], ora 5,30, s-a prezentat la locuința mea din București, str. Dogarilor 19, un comisar, însoțit de doi agenți de la Siguranța Generală, cu un ordin necomplet, fără număr și fără ștampila Parchetului, pentru a face o percheziție fiului meu Negrescu Alexandru, student la Drept și membru în gruparea tineretului național-liberal. Percheziția urmărea să constate dacă se găsesc manifeste.

Deși agenții Siguranței nu aveau împlinite formele legale și aş fi putut interzice această percheziție, totuși, neavând nimic pe conștiință, am admis să se facă operația, care a dat un rezultat negativ.

La plecare, fiul meu a fost invitat de comisar la Siguranța Generală pentru a da o declarație. De atunci nu l-am mai văzut și nici nu știu exact unde se află arestat fiul meu. Văzând că până la prânz el nu apare, m-am interesat la Serviciul Detectivilor din Ministerul de Interne, de unde era plecat ordinul de percheziție. Directorul acestui Serviciu, comunicându-mi telefonic că are instrucțiuni de a nu primi pe nimeni, mi-a comunicat că nu mă pot adresa decât domnului general Constantin Popescu, directorul general al Siguranței Statului. Fiind primit în audiență de dl general Popescu, și cerându-i să-mi comunice unde se găsește arestat fiul meu și de ce este acuzat, d-sa mi-a răspuns că nu este în arestul de la Ministerul de Interne și a

declarat că „regretă că în România nu se găsește o Siberie, unde să fie trimiși toți cei zăpăciți, ca să le vină mintea la cap, dar se va înființa“. Văzând mentalitatea aceasta, am răspuns d-lui general Popescu că până atunci eu, ca părinte, am dreptul să știu unde se află fiul meu și de ce este acuzat, iar d-sa, ca director general al Siguranței, poate că e dator să-mi spună acest lucru. Pe un ton foarte ridicat, dl general Popescu îmi răspunde că nu vrea și nu-mi va spune niciodată acest lucru și m-a poftit afară. Răspunzând d-lui general Popescu că sunt general în Armata Română, mai bătrân ca el, și, deci, să aibă atitudine politicoasă, d-sa repetă de două ori expresia „pofțiți afară“ și mă amenință chiar cu trimiterea la închisoarea de jos de la Ministerul de Interne. Făcând toate eforturile spre a mă stăpâni să nu dau loc la un conflict, din care eu aș fi fost cel păgubit, am ripostat că nu mă tem de închisoarea d-sale și că va regreta vreodată această ieșire, după care am părăsit biroul.

De la 31 iulie și până astăzi, cu toate intervențiile ce am făcut, nu știu exact unde este fiul meu și de ce este acuzat. Știu că mare parte din gruparea tineretului național-liberal și aceea a național-tărăniștilor se află arestată în diferite închisori și supusă la un regim foarte riguros.

Supun cele de mai sus Majestății Voastre, pentru ca să afle care este mentalitatea și gândul celor de la Siguranța Generală a Statului față de membrii altor partide, și în același timp, cum sunt tratați foștii generali ce au muncit o viață întreagă pentru oștire, de un actual general activ din Armata Română.

Cu cel mai profund respect,

General de escadră în rezervă Gh. Negrescu

Majestății Sale Regelui Mihai I

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 127. Pe memoriu menționea: „La dos. cauzei. [...]

1945, august 7. Declarație a lui Alexandru C. Stelorian dată în fața organelor de anchetă.

7 august 1945

DECLARAȚIE

Subsemnatul Stelorian C. Alexandru de ani 23, fiu al lui Olimpiu și al Mariei, de fel din București, student la Școala Politehnică București, domiciliat în București, str. Precupeții Vechi nr. 5, asupra celor întrebate declar următoarele:

În luna mai 1945 am fost chemat telefonic de Remus Țețu, pe care îl cunosc de mai mult timp, invitat acasă la dânsul în str. Popa Rusu nr. 6. În aceeași seară, m-am dus la el acasă, unde m-a primit misterios într-o odaie slab luminată. Întrebându-l de ce este vorba, mi-a spus că la cererea Intelligence Service a înființat o organizație clandestină intitulată „T”. Mi-a spus că e o chestiune serioasă, Organizația fiind sprijinită din toate punctele de vedere atât de Intelligence Service, cât și de unele personalități marcante din partidele istorice de la noi. Mi-a dat să citesc cele 30 de principii ce stau la baza Organizației, din a căror citire mi-am dat seama că această Organizație are ca scop principal înlăturarea prin orice mijloace a regimului actual. Mi-a cerut toată discreția, spunându-mi că mă va chema peste câteva zile ca să-i dau răspunsul dacă vreau să intru în Organizație. Mi-a spus, de asemenea, că în cazul în care accept să intru, am ca principală îndatorire aceea de a recruta la rândul meu membri în Organizație.

Am uitat să arăt că Țețu, cu ocazia acelei vizite, mi-a spus că Organizația „T” și-a propus ca în cel mai scurt timp să asasineze miniștrii comuniști din actualul

Guvern, precum și membrii Comitetului Central al Partidului Comunist din România.

După câteva zile de meditație, am fost chemat din nou la telefon de Țețu, căruia i-am comunicat că accept să intru în organizație. Țețu mi-a luat jurământul, după care ne-am despărțit, urmând ca să-mi comunice ulterior dispozițiile lui.

Într-o dimineață de duminică din luna iulie 1945, pe când mă afluam pe terenul de sport de la Facultatea de Drept, m-am întâlnit pe una din alei cu Țețu, care mi-a spus să mă sui cu dânsul la etajul II, în sala Asociației Sportive „Dreptul“, unde urma să aibă loc o întrunire a membrilor mai importanți ai Organizației „T“. M-am dus cu dânsul în sala indicată, unde am găsit prezenți circa 20 persoane, între care am recunoscut pe următorii: Sergiu Deleanu, Grigore Condruș, Toma Lucian, Radu Tănase, Zenovianu Bujor, N. Bătrânu, Nadeja Marinescu, Zizi Negrescu, Cernavodeanu Dan Paul, Petre Crăciunescu, Nicu Georgescu, Pătărlăgeanu Mircea, Dan Plopeanu, Puiu Pascu, zis Maramoiu str. Brezoianu nr. 11, și alții pe care nu-i cunosc. După aceasta s-a făcut apelul pe birouri de către Remus Țețu, după care s-au luat în discuție următoarele probleme: 1) Editarea unui ziar de buzunar, oficios al Organizației. 2) Crearea unui post de radio emisie și recepție. 3) Crearea unor centre de rezistență în munți și înarmare.

În afară de scopul terorist, Organizația urmărea să ție într-o agitație perpetuă spiritul maselor largi ale poporului pe linia naționalistă. Pentru aceasta s-a simțit nevoia creării unui ziar de buzunar, după tipul ziarelor comuniste „Scânteia“ și „România Liberă“ ce apăreau în ilegalitate. Acest ziar de buzunar a fost intitulat „Văpaia“, simbol al flăcării pe care trebuia să o menținem aprinsă în conștiința poporului. „T“ de pe prima pagină este prima

literă din cuvântul teroare. Tot cu această ocazie, s-au discutat și posibilitățile lansării ziarului folosindu-se drept reclamă afișe mari și mici cu un T mare, precum și o altă reclamă în legătură cu o cremă T. Planul a fost părăsit, însă, trecându-se direct la editarea ziarului. Fondurile necesare editării și procurării de materiale pentru această operație – mașină de tipărit, literă, cerneală, hârtie etc. – Țețu le-a obținut de la conducerea partidelor Național Liberal și Național Țărănesc, precum și de la anglo-americiani. Nu știu unde s-a tipărit ziarul și nu știu cu concursul cui. Întrucât ziarul nu putea fi răspândit în tot cuprinsul țării și întrucât se punea problema comunicării în timpul operațiunii în legătură cu centrele de rezistență, s-a pus problema creării a unui post de radio emisie și recepție, care urma să fie instalat, după părerea lui Țețu, în București sau în Balta Dunării, iar după părerea lui Niki Bătrânul, în munți unde era mai greu de descoperit. Foarte multă pricepere și inițiativă a arătat a avea Niki Bătrânul, un perfect cunoscător al acestor probleme.

În București urmau să fie instalate două posturi, care să emită pe aceeași lungime de undă, la aceeași oră, cu intermitențe de 5 sau 10 minute. Postul de speaker urma să fie ocupat de d-na Nadeja Marinescu. Cele două aparate, Țețu le putea obține oricând, prin intermediul unei persoane de la anglo-americiani. Întrucât se punea problema unui conflict armat între ruși și anglo-americiani, Organizația trebuia să se retragă în munți, unde în contact cu alte organizații similare să creeze centre de rezistență împotriva sovieticilor. Armamentul necesar acestei acțiuni trebuia să fie capturat prin devastarea unor depozite militare, iar pe de altă parte din depozitele Organizației și de la ofițeri de Stat Major, membri sau sprijinitori direcți ai Organizației. Aprovizionarea în munți urma să fie făcută cu avioanele. În acest scop, lt. comandor Niki Bătrânul

urma să recruteze membrii din aviatori. Țețu și cu Bătrânul au avut discuții cu ofițeri de la Legația Engleză și Americană, precum și cu diferite personalități politice din partidele istorice. Organizația lucrează pe plan internațional, având ca sprijin direct conducerea patidelor istorice. Cu ocazia inițierii Țețu mi-a spus că nu există șefi în această Organizație, însă peste el sunt o serie întreagă de exponenți politici autohtoni și străini, pe care nu-i pot cunoaște. Din discuțiile cu unii membri ai Organizației, bănuiesc că printre aceștia ar fi Rădescu, probabil G. Brătianu și alții de talia acestora. Cei mai vizați dintre miniștrii comuniști pentru asasinare era, după spusele lui, Teohari Georgescu, Gheorghiu Dej, iar din oamenii politici, Ana Pauker, V. Luca etc.

Prezenta declarație am scris-o de bună voie, o susțin și sunt gata să o confirm sub stare de jurământ.

Alexandru Stelorian

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 3, f. 220–222.
Declarația este scrisă la mașină și nesemnată.

1945, august 24. Referat al comisarului șef Gheorghe Bulz.

24 august 1945

REFERAT

Direcțiunea Generală a Poliției, fiind informată că în ultimul timp în Capitală și în țară au luat ființă anumite organizațiuni politice care urmăresc prin acte de teroare schimbarea regimului democratic, a purces la urmărirea și contracararea lor efectivă.

După o prealabilă identificare a unora din elementele de legătură ale acestor organizații, a trecut la operațiuni directe, arestând în ziua de 24 iulie a.c., pe numitul Traian Ispas, de profesie student la Facultatea de Drept din București. Continuând investigațiile și cercetările, s-a ajuns la stabilirea existenței a două organizații politice, care în aparență au un caracter diferit, însă care lucrau în strânsă legătură. Prima, și cea mai veche, era condusă de studentul Mircea Ștefanovici, care dirija acțiunea Organizației politice intitulată „Tinerimea Liberă“, iar a doua de avocatul Țețu Remus, care conducea și dirija Organizația politică intitulată „T“. Cercetarea celor doi conducători de organizații a conturat existența, componența și scopurile acestor organizații, în felul următor, cronologic:

Studentul Mircea Ștefanovici, care a debutat în arena politică prin manifestări de extremă stângă, încă din perioada când această politică acționa în clandestinitate, își crease o platformă de stângă, a cărei dedesubturi nici azi nu se cunosc, întrucât conta și ca om al lui Ică Antonescu. Acesta ajunge ca la 23 august 1944 să reapară și să puie bazele așa-zisei organizații democratice intitulată „Tinerimea Liberă“. Prima manifestare a acestei organi-

zațiuni a fost manifestul-program adresat tineretului poporului românesc și popoarelor conlocuitoare, apărut în luna ianuarie 1945, manifest care cuprinde o parte din scopul de existență al menționatei organizații, scopuri și mijloace de realizare, care sunt de altfel mai amplu arătate în statutul grupării „Tinerimea Liberă” [...]. Analiza statutului fundament al Organizației „Tinerimea Liberă” a dus la concluzia că cel puțin din punct de vedere ideologic, politico-social, menționata organizație politică are un caracter democrat și că n-ar leza prin existența ei concepțiile democratice. La fel în aparență păstrează aceeași linie prin editarea a unei serii de broșuri și manifeste-apel, care toate la un loc ne pun doar întrebarea de unde a putut avea fonduri pentru asemenea cheltuieli destul de mari, întrucât Mircea Ștefanovici nu poate justifica existența cheltuielilor. Astfel, numitul student posedând o firmă politică denumită „Tinerimea Liberă”, face mai multe propuneri și legături, pentru așa-zisa activitate politică, cu aproape toate partidele, rămânând mai strâns legat de exponenții Partidului Național Liberal Laura Saulescu și Radu Câmpeanu, iar la Partidul Național Țărănesc, cu profesorul Victor Isac.

Perchezițiile efectuate la diferiți membri ai acestei organizații, printre care cităm ad-hoc, în afară de șeful Organizației Mircea Ștefanovici, pe Darius Teodosiu, student inginer, cu domiciliul în str. Intrarea Libertății nr. 8; pe Enacovici Vladimir și pe Dron Andrei [...] au avut drept rezultate găsirea unor piese-manifest, al căror conținut este departe de a fi democratic, conținând afirmații nu numai cu caracter tendențios, fascist și anti-democratic, dar lezând prin conținutul lor relațiile internaționale ale statului român, atentând astfel la siguranța statului, internă și externă. Cităm din manifestul intitulat *16 lozinci* [...], găsit la percheziția studentului Mircea

Ștefanovici: „Partidul Comunist din România a dezarmat armatele noastre din interiorul țării...”; „Democrația nu înseamnă bolșevism“. Citând din manifestul *Cetățeni și cetățene, frați români*, găsit de asemenea la percheziția lui Mircea Ștefanovici [...]: „Dușmanul acesta din lăuntru țării este Partidul Comunist și complicii săi“. În manifestul de mai sus găsim și îndemnul la răzmeriță: „Comitetul Libertate și Unire vă cheamă la luptă pentru salvarea patriei. Nu executați ordinele lor.. Luați atitudine de așteptare hotărâtă pentru ziua cea mare a libertății cetățenești și a libertății naționale, care nu poate întârzia prea mult“. În același manifest, aflat și la percheziția făcută studentului Darius Teodosiu¹ [...], făcând comentarii în legătură cu Tribunalul Poporului, zice: „Este Tribunalul Poporului ales de popor sau nu?“, iar vorbind de activitatea Guvernului, afirmă: „Țara noastră nu a fost nici ea cruțată de urgia acestei ultime dictaturi“. Din manifestul semnat „Comitetul Central de Acțiune Democrată a Muncitorilor, Țăranilor, Intelectualilor, Ostașilor, Femeilor și Tineretului din România“, cităm aceeași insinuare și îndemn la răzmeriță: „A curs destul de mult sânge pentru Democrație și va mai curge dacă va fi nevoie“. De asemenea, insinuări criminale la adresa Aliaților, când zice: „Vrem aplicarea cu scrupulozitate a condițiilor Armistițiului, din ambele părți“; și mai departe: „Să înceteze o dată și pentru totdeauna terorismul și metodele barbare ale lui Hitler, indiferent dacă ele se aplică de către oamenii zugravului sau de altcineva“. Manifestele cu conținutul lor de mai sus, identificate până în prezent, sunt în număr de patru și au ca autori, după cum se vede din dosar, când pe Mircea Ștefanovici, când Darius Teodosiu, când un fruntaș național-țărănist, profesorul Crăciun Andrei, care le-a dat prin prof. Isac Victor, pentru multiplicare.

Dar, în afară de activitatea lor proprie, în aceea de a fi autori ai unor manifeste clandestine, Organizația „Tinerimea Liberă” prin membrii ei, avea ca obiect principal de activitate și colportajul altor manifeste și broșuri, cu același conținut criminal, editate însă de alte organizații reacționare, după cum este cazul ziarului de buzunar „Văpaia”, oficiosul unei organizații cu caracter terorist, denumită „T”, asupra căreia vom reveni mai jos. Oficiul de colportaj se făcea de toți membrii Organizației. Gravitatea acestui colportaj, care dovedește totodată și legătura Organizației „Tinerimea Liberă” cu Organizația „T”, reiese din conținutul ziarului de buzunar intitulat „Văpaia” și care a fost găsit la mai mulți membri din Organizația „Tinerimea Liberă”. Cităm diverse știri tendențioase, prin care se aduc grave acuzații Aliatilor și se dă ca sigur războiul între cele trei Mari Puteri, urmând prin aceasta și provocarea unei acțiuni armate a poporului împotriva Aliatilor: „Dorim respectarea drepturilor noastre ca stat național și *independent*”. (Din „Văpaia”, la editorial.) „«T» nu dușmănește nici un *popor de aproape* sau de departe, atâta timp, însă, cât nu ni se calcă *independența externă și autonomia internă*”. „«T» nu recunoaște regimurile ajunse la putere *pe alte căi* decât votul universal și secret”. „«T» consideră decretul legi ale acestor regimuri ca neconstituționale... *Semnătura regală pe ele se interpretează ca fiind smulsă prin viciu de consimțământ*”. „În fundul sufletului, nu dorește nimeni război, doar că rușii vor o pace rusească”. „Bătrâna Europă, de mână cu tânăra Americă, așteaptă sigure de sine ca omenirea să se scuture de stânga așa cum s-a scuturat de dreapta”. „Iată câteva din considerentele care îndeamnă să dăm *ca foarte probabil conflictul între foștii Aliți*”. („Văpaia”, p. 4, articolul *Spre un nou război*.) „Independența statului, libertățile poporului, așezămintele

naționale sunt de fapt desființate. Dreptul de guvernare și *autonomia țării au fost vital încălcate*“. Vorbind despre guvernare, spune că s-a făcut anarhizarea administrației și oștirii „pentru a sabota Armistițiul și a păstra o porțiță deschisă intervenției străine“. Dar, în același timp, același ziar spune insinuând: „Piloții germani au început antrenamentul pe *Liberatoare*“. „Armata germană regulată și disciplinată mai numără astăzi – anunță Londra – 1.250.000 de oameni, comandați de trei generali de corp, puși sub ordinele colonelului comandant al Corpului VIII Britanic“. („Văpaia“, pag. 3 – Externe.) Vorbind despre evrei, se vede că organizațiile au și un caracter antisemit, răzbunător: „Doctorul Filderman să-și potolească consăngenii veniți peste noapte să conducă țara, altfel nu mai garantăm de cumsecădenia românească“. Toate aceste citate dovedesc, până la evidență, că menționatele organizații politice, inclusiv cea în speță „Tinerimea Liberă“, erau departe de linia trasată de statutele ei și de organizare și încearcă să distrugă liniștea internă, atentând la siguranța internă a statului și să creeze, pe bază de psihoză socială, conflicte între statul român și aliații lui firești, determinând astfel o stare de lucruri nepriitoare bunului mers al relațiilor internaționale, ceea ce se traduce ca un atentat la siguranța externă a statului.

Stabilindu-se astfel că Organizația „Tinerimea Liberă“ are un caracter cu totul altul decât acela arătat prin statute și constatându-se că activitatea ei este în felul acesta periculoasă ordinei și siguranței statului, internă și externă, cu intenții criminale, s-a pornit la identificări și la cercetarea celor indicați ca făcând parte din această organizație, stabilindu-se ca elemente componente următoarele persoane: 1. Mircea Ștefanovici [...] 2. Darius Teodosiu [...] 3. Marcel Boissard [...] 4. Florin Popescu [...] 5. Ispas Traian [...] 6. Drăgoiu Constantin [...] 7. Enacovici

Vladimir [...] 8. Teodorescu Ioan [...] 9. Boldei Alexandru [...] 10. Dron Andrei [...] 11. Strat Gheorghe [...] 12. Cetățeanu Stelian [...] 13. Moghină Niculae [...] 14. Popescu Vladimir [...] 15. Smeureanu Niculae [...] 16. Caragață Ștefan [...] 17. Popescu Ion [...] 18. Popescu Octavian [...] 19. Oprea Alexandru [...] 20. Nicu Carandino, național-țărănist, colportor al ziarului de buzunar „Văpaia“, indicat de doamna Colette Bruteanu. 21. Crăciun Andrei [...] 22. Flueraș Ion [...] 23. Măglașu Lazăr [...] 24. Boghea Antim [...].

Concomitent, după cum am arătat, activitatea Organizației „Tinerimea Liberă“ s-a conjugat cu aceea a Organizației de teroare „T“, condusă de avocatul Remus Țețu, cu ultim domiciliu în București, str. Popa Rusu nr. 6 și Vasile Lascăr nr. 111, asupra căreia relatăm următoarele: Organizația așa-numită „T“ a luat ființă în luna aprilie 1945, geneza ei constând – după declarațiile avocatului Țețu – în împrejurarea că atât tineretul liberal, cât și tineretul național-țărănesc prezenta o oarecare inerție în combaterea acțiunii poporului. „T“ simbolizează teroarea care trebuia să o dezlănțuiască asupra celor ce-i considera dușmani, recte Guvernul democratic și Marele nostru aliat U.R.S.S. etc., după cum rezultă din conținutul ziarului lor de buzunar „Văpaia“, analizat mai sus. De altfel, prima manifestare a acestei Organizații s-a concretizat în ziarul de buzunar „Văpaia“, redactat de avocatul Remus Țețu și adnotat de generalul Rădescu – vezi declarația Adrianei Georgescu și a avocatului Țețu ce ar putea fi confirmate de avocatul Traian Vărășteanu – care conțin, între altele, 30 de principii fundamentale și constituante ale statutului Organizației. Ziarul de mai sus a fost tipărit în 1.500–2.000 de exemplare, la o mașină „Boston“, în locuința conspirativă a avocatului Remus Țețu. După terminarea acestei operații, „Bostonul“ a fost împrumutat profesorului

Isac Victor, care a tipărit declarațiile lui Maniu făcute presei străine, și apoi ridicat de către organele polițienești.

Ca și la prima organizație, aceste 30 de principii au un caracter fals democratic, ea tinzând la înlăturarea regimului actual. În instrucțiunile pe care avocatul Remus Țețu le dădea membrilor, se prevedea ca fiecare să-și procure un pistol. Cercetările care au urmat au pus organele anchetatoare în fața unei Organizații cu totul specifice politicește, creată pe baze pur conspirative, cu principii de conducere conspirative, cu finalități care urmau să ajungă până la executarea de atentate împotriva diferitelor personalități democratice ale țării. Într-adevăr, elementul care era primit era supus unei solemnități, într-un cadru adecvat de mister, unde trebuia să depună următorul jurământ: „Jur să nu destăinuiesc nimănui existența Organizației și a membrilor pe care îi cunosc, jur să execut întocmai ordinele, jur pe Țară, Rege și Libertate, să apăr cu prețul vieții Țara, Regele și Libertatea, jur să declar în mod liber și nesilit de nimeni, că dacă îmi voi călca jurământul, să fiu considerat trădător și împușcat“. „Sancțiunea prevăzută de jurământul atâtat mai sus, pedepsa cu împușcarea, caracterizează în mod apodictic structura și nuanța conspirativă a Organizației așa-numită „T“. Deși nu s-au găsit probe doveditoare a existenței acestui jurământ, totuși recunoașterea șefului Organizației, care a indicat formula în declarația sa din 28 iulie 1945 și relatarea făcută de diferiți alți membri ai Organizației, în sensul că după ce li s-au făcut cunoscute punctele din program ale Organizației „T“, au depus jurământul, înseamnă că proba este suficient făcută. Caracterul terorist al Organizației, sau eventual terorist, întrucât până în prezent nu s-a trecut la nici o faptă care să dovedească acest caracter, îl confirmă instrucțiunile date de Țețu fiecărui membru, de a-și procura câte un pistol, evident

în executarea unor misiuni care necesitau acest lucru. Această dispoziție permanentă, de altfel, este confirmată în afară de recunoașterea avocatului Țețu [...] și de declarațiile numiților Pătârlăgeanu Mircea [...], Georgescu Niculae [...], Tănase C. Radu [...] și Cernavodeanu Dan Paul. Finalitățile acestei Organizații, rezultate din declarațiile date de avocatul Remus Țețu, conducătorul Organizației și Pătârlăgeanu Mircea, Stelorian Alexandru, membri în Organizație [...] constau în aceea că urma să se treacă la executări de atentate împotriva miniștrilor din Guvernul actual. Aceeași recunoaștere privitoare la preconizarea creării unor centre de rezistență în munți, în eventualitatea unui conflict anglo-americo-rus, centre de rezistență bineînțelese înarmate și îndreptate împotriva Armatei U.R.S.S. În legătură cu această din urmă finalitate, urma să se achiziționeze 1-2 aparate de radio-emisie pentru necesitățile acestor centre. Deși acest din urmă punct de program urma să ia ființă numai în eventualitatea unui conflict și deși până în prezent nu s-a trecut prin nici o faptă la punerea în aplicare a acestui plan, totuși faptul că figurează în planul de organizare și a făcut obiectul discuțiilor între membrii Organizației „T“, într-o ședință la Facultatea de Drept, faptul indică și mai mult caracterul Organizației.

Organle anchetatoare au stabilit mai departe, atât prin declarațiile avocatului Remus Țețu, cât și prin recunoașterile și confirmările făcute de către Adriana Georgescu, membră a Organizației „T“, că de existența acestei Organizații știa și generalul Rădescu, declarat ca șef față de unii membri. Vizitele lui Remus Țețu la generalul Rădescu sunt confirmate de cei de mai sus și cunoscute și de consilierul Ștefănescu [...] Din declarațiile avocatului Remus Țețu, rezultă cert că generalul Rădescu cunoaște scopul Organizației și că Organizația avea

asentimentul său [...] O altă legătură, care s-a stabilit prin oarecare indicii, legătură care a fost confirmată, dar de care s-a făcut mult caz, atât de către șeful Organizației, cât și de membrii Organizației „T“, este legătura cu misiunile străine. Aceste indicii constau din anumite cărți de vizită care aparțineau unor membri ai Misiunii Britanice, găsite la percheziția făcută numitului Măglașu Lazăr și numitului Florin Popescu. Declarațiile conducătorului Organizației, avocat Remus Țețu și ale numiților Pătârlăgeanu Mircea, Nicu Georgescu și Stelorian Alexandru, membri ai Organizației, arată că s-au bazat pe existența acestor legături, căutând să legitimizeze creațiunea și ființa Organizației pe cauzalitatea misiunilor străine. Deși veracitatea afirmațiilor lor nu a putut fi dovedită cu nimic, organele anchetatoare au interpretat că declarațiile ar putea fi date în această chestiune cu totul ad-hoc, pentru a se putea obține astfel din partea celor cercetați circumstanțe atenuante în fața Justiției.

Bazate pe aceste constatări primordiale, organele de anchetă au identificat, pe baza declarațiilor date de către avocatul Remus Țețu, conducătorul de fapt al Organizației, următoarele persoane ca elemente componente: 1. Țețu Remus [...] 2. Marinescu Nadeja [...] 3. Georgescu Adriana [...] 4. Pătârlăgeanu Mircea [...] 5. Selorian Alexandru [...] 6. Georgescu Nicu [...] 7. Crăciunescu Petre [...] 8. Mănciulescu Dinu [...] 9. Maltezeanu Radu [...] 10. Cernavodeanu Dan Paul [...] 11. Negrescu Alexandru [...] 12. Bătrânu Nicolae [...] 13. Tănase Radu [...] 14. Toma Lucian [...] 15. Mateescu Aristide [...] 16. Pascu Nicolae [...] 17. Isac Victor [...] 18. Vasiliu Grigore Radu [...] 19. Ion Diaconu [...] 20. Căpitan Iarca [...] 21. Trăchinoiu Mihail [...] 22. Constantin Costea [...] 23. Gherase Mitică [...] 24. Popescu Florin. 25. Tache. 26. Lahtanțiu Ispir, avocat. 27. Bărsan, avocat. 28. Arapu, căpitan. 29. Cârnoagă, căpi-

tan. 30. Grigore Condruș. 31. Sergiu Deleanu. 32. Vereșteanu Traian. 33. Furlungeanu, avocat. 34. Petruc și un locotenent de jandarmi, cunoscut de acesta din Timișoara. Din cercetări și din informații, mai reiese că sunt membri Dimitriu Corneliu, Vintilică Brătianu, Mircea Slade, Rodica Modoș, Tec Marvan, aviator Negrescu, fratele lui Zizi Negrescu, Jurescu și alții, până la numărul de 85 de membri, care ar fi după cum declară, depozitarul arhivei, Mateescu Aristide. De asemenea, mai cunoșteau existența și felurile organizațiilor, persoanele de mai jos, din care unele au și colportat manifestele incriminate, ziarul „Văpaia”: Constantin I. C. Brătianu, Bebe Brătianu, prof. Danielopol, Mihai Romniceanu, Ion Săbăreanu, Puiu Anghelescu, Radu Vâlsănescu, Nelu Săndulescu, Virgil Mănescu, dr. Sealăc Oneluș, Dinu Popescu, avocat V. V. Săndulescu, ing. Mateescu, Dimitriu Corneliu, Fălcăianu Nuți, C. Costea, Rissu, ing. Urman, Negulescu, Mirescu, Păsătoiu, Gh. Fotino, Gh. Brătianu, Mihail Fărcășanu, Laura Saulescu, Radu Câmpeanu, Valentin Săndulescu, Iuliu Maniu, Marinache, Ovidiu Răureanu, Teohari Nicodaș, Alexandru Bacaloglu, avocat, Constantin Popescu, licențiat în litere, d-ra Nina Dombrovschi, Vlad Scheleti, secretar de legăție, Teodor Trencu, Alex. Paleologu, Alex. Dragomirescu Baranga, lt. de marină Nicolae Coslinschi, prof. Traian Larionescu, Vasile Crăciunescu, licențiat în drept, Constantin Popescu, licențiat în drept, frații Nicolae și Alex. Negulescu și alții neidentificați.

Concluzii: În afară de cele mai sus expuse, în privința caracterului celor două organizații cercetate, ceea ce mai merită să fie subliniat în acest articol al lucrării, este legătura celor două organizațiuni, Organizația „Tinerimea Liberă” și Organizația „T”, este faptul că un membru fruntaș al Organizației „T.L.” și al Organizației „T”, anume profesorul Isac Victor, a fost cel ce a făcut permanent

legătura între Ștefanovici și Țețu, astfel, că prin aceasta, telurile Organizației „T” erau și ale Organizației „Tinerimea Liberă”, iar activitatea lor criminală, privitoare la manifeste și ziarul „Văpaia” se difuzau de toate elementele celor două organizații arătate. Accentuăm că la percheziții s-a găsit material legionar, la numiții Pătărlăgeanu Mircea, Toma Lucian, Radu Tănase, Lahtanțiu Ispir, Costea I. Constantin și Carandino Nicu.

Dar faptul important este că aceste organizații aveau numai în aparență șefii indicați, căci în fond sunt indicii serioase că, conducerea lor revenea generalului Rădescu, care nu numai că avea legături indirecte pentru fiecare din cele două organizații, anume prin Adriana Georgescu cu Organizația „T” și prin Darius Teodosiu cu Organizația „Tinerimea Liberă”. Cu prima Organizație a avut și legături directe, prin avocatul Remus Țețu, în prezența consilierului Șerbănescu și Adrianei Georgescu.

Față de cele de mai sus, vă rog să binevoiți a aprecia și dispune.

COMISAR ȘEF,
Bulz Gheorghe

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 8, f. 2–22. Pe referat mențiunea: „28.VIII.945. Dosarele împreună cu cei implicați în organizațiile interzise vor fi înaintate Parchetului C.M. București. Teohari Georgescu”.

NOTĂ

1. Pe margine, notat cu creionul: „Aiud. 20 ani m[uncă] s[ilnică]”. Mențiune făcută după 1949 când lui Darius Teodosiu i s-a intentat un proces pentru tentativă de fugă din țară; a fost turnat la Securitate de Mircea Ștefanovici.

1945, august 31. Memoriu al căpitanului Mihail Chirnoagă.

Nr. 123 din 31 aug[ust] 1945

Căpitan invalid Mihail Chirnoagă

către

M.R. DIRECȚIA COLEG[IILOR]
ȘI LICEELOR ARMATEI

Am onoare a raporta:

Citesc în ziarul „Scânteia“, nr. 315 din 1 septembrie 1945¹, articolul reportaj *Cum acționa Organizația „T“*, următoarele declarații puse pe seama lui Romulus Țețu, implicat principal în procesul acestei Organizații: „Precizez – spune declarația lui Romulus Țețu – că am fost de la început informat de către membrii militari ai Organizației, recte căpitanul Nichi Bîtrânu, căpitanul Arapu, căpitanul Chirnoagă și subl[ocotenent] de jandarmi din Banat al cărui nume nu-l pot preciza, că sunt fiecare în posesia unui stoc personal de armament, ca: pistol mitralieră, pușcă, revolver, grenadă“.

În anuarul Armatei nu exist decât eu cu gradul și numele indicat de ziarul „Scânteia“. De aceea, țin să afirm de la început că declarația din ziarul „Scânteia“ este de-a dreptul infamantă, deoarece subsemnatul n-a avut niciodată nici cea mai îndepărtată legătură cu vreo organizație teroristă. E probabil că se urmărește prin aceasta ridicarea libertății subsemnatului, pe simplul fapt că sunt fratele bănuțului criminal de război general Platon Chirnoagă și al fostului rector al Politehnicii din București, fost profesor universitar Eugen Chirnoagă.

Pentru apărarea subsemnatului, raportează că în afară de faptul că nu am avut nici o legătură cu vreo organizație teroristă și pe acela că niciodată nu am fost nici măcar

simpatizant legionar, convingerile mele politice personale și împărțășite în cadrul familial și prietenilor și niciodată în vreo împrejurare publică sau asemănătoare acesteia, mergând către liberalismul anglo-american. Nu-l cunosc nici nu l-am văzut vreodată pe Romulus [sic!] Țețu, de la care ziarul „Scânteia“ afirmă că posedă declarațiile. Nu posed decât revolverul personal, ca ofițer activ, sistem „Bereta“, calibrul 9 mm, cu 100 de cartușe.

Vă rog să binevoiți a înainta raportul de față locului în drept, pentru a se decide.

CĂPITAN,
Mihail Chirnoagă

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 192. Pe memoriu o indicație a primitorului: „B[irou] ofițeri In[feriori]. 31.VIII.[1]945. Se va înainta de urgență M[inisterului de] R[ăzboi], Cabinet, pentru cele legale. Gen[eral] Popescu“.

NOTĂ

1. Neconcordanța între data memoriului, 31 august, și data ziarului la care se referă memoriul, 1 septembrie, se explică prin practica vremii de apariție a ziarelor după-amiaza cu data de a doua zi.

1945, septembrie 1. Cerere a unui grup de acuzați în procesul Organizației „T“.

1 septembrie 1945

Domnule Prim-procuror,

Subsemnații, deținuți în cazul „T“, întrucât nu am primit răspuns la cererea noastră din 30 aug[ust], cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune efectuarea instrucției cazului nostru de către organele Parchetului Militar al C[urții] M[arțiale] a C[apitalei], cercetările de până acum fiind făcute *sub imperiul violențelor morale și fizice*, așa cum reiese chiar din certificatele medicale, eliberate de medicul închisorii C[urții] M[arțiale] a C[apitalei], deja înaintate domniei-voastră.

Cu deosebit respect,

R. Tețu, M. Sc. Pătărlăgeanu, Dan Plo-
peanu, Stelorian, Dinu Mănciulescu,
N. N. Bătrânu, R. Vasiliu, Nicolescu,
Dan Paul Cernavodeanu, Victor Isac,
Adriana Georgescu, M. C. Georgescu
[...]

Domniei-sale, Domnului Prim-procuror instructor al
Curții Marțiale a Capitalei.

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 207. Pe cerere se află două ștampile: 1. Parchetul Curții Marțiale a Comand. Militar al Capitalei. Intrare nr. 27629, 1 sept. 1945. 2. Închisoarea Militară. Intrare nr. 4398, 1945, luna septembrie. De asemenea, pe document mențiunea grefei tot din 1 septembrie 1945.

1945, septembrie 9. Cerere înaintată primului procuror de către Petruța Marinescu, mama acuzatei Nadeja Marinescu.

București, 9 septembrie 1945

Domnule Prim-procuror,

Subsemnata Petruța Marinescu, din București, strada Vasile Lascăr nr. 133, mama Nadejei Marinescu, inculpată, aflată deținută la Închisoarea Curții Marțiale, care fiind grav bolnavă în urma chinurilor suferite la Ministerul de Interne, în timpul instrucției de către organele Suguranței Statului, a fost în imposibilitate de a se prezenta la termenul din 5 sept[embrie] 1945 în ședință pentru a fi judecată. Dat fiind gravitatea bolii, deținuta a fost vizitată în ziua de 3 septembrie a[nul] c[urent] de două ori de către dl doctor colonel Mihăilescu și în ziua de 4 septembrie a[nul] c[urent] de către dl profesor dr. Danielopol, care au apreciat gravitatea cazului și au opinat pentru imediata internare a bolnavei într-un sanatoriu.

Totuși, în noaptea de 5/6 septembrie a[nul] c[urent] a fost ridicată de la Închisoarea Curții Marțiale și transportată la Închisoarea Cerc[ului] II Terit[orial] (Malmaison). Starea Nadejei Marinescu era așa de gravă, încât însuși directorul Închisorii a refuzat primirea deținutei și, cu toate acestea, a fost ținută două zile la Închisoarea Cercului II Teritorial, fără nici o îngrijire.

În ziua de 8 septembrie 1945, starea sănătății deținutei Nadeja Marinescu devenind mai mult decât gravă, a fost luată de o mașină a Siguranței și dusă la Spitalul de Urgență, unde, însă, a fost refuzată primirea și apoi a fost transportată la Sanatoriul Antoniu. Întrucât Sanatoriul Antoniu nu are posibilitatea de a o îngriji în așa fel încât să se poată ameliora starea sănătății, respectuos vă rog să

binevoîți a aproba și dispune transportarea imediată a Nadejei Marinescu la Spitalul Militar București, care spital are posibilități de a îngriji acest caz extrem de grav.

Petruța Marinescu

Domniei-sale, domnului Prim-procuror al Curții
Marțiale București.

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 1, f. 247.
Documentul are diverse indicații date de adresant: „9 sep. 1945. Secția IV, Curs legal“. „9.9.[1]945. Să fie internată, sub pază, la Spitalul Militar Regina Elisabeta. [...]“ „Comunicat Închi. Malmaison și C.M.C. cu nr. 10694/9.IX.945. Să se interneze sub pază la Spit. Milt. Reg. Elisabeta“.

1945, septembrie 11. Proces-verbal al depoziției, ca martor, a lui Ion Grigorovici.

REGATUL ROMÂNIEI CURTEA MARȚIALĂ

Proces-verbal

Astăzi anul 1945, luna septembrie, ziua 11 [...] Mă numesc Grigorovici Ion, de profesiune publicist, în vârstă de 74 de ani, domiciliat în Buc[urești]. [...] Asupra celor întrebate martorul a făcut următoarele declarațiuni: Cunosc pe dl Fueraș de aproape 30 de ani, și-l știu că are aceleași idei ca și mine. Suntem oameni ce nu înțelegem terorismul pe care l-am combătut întotdeauna. La fel Boghia și Măglașu. Partidul nostru refuză clandestinismul. Sunt membru în Partidul Social Democrat. Nu știu de vreo excludere a lui Flueraș, Boghia sau Măglașu. De dizidențe nu este vorba. Dl Flueraș mi-a vorbit de „Tinerimea Liberă” și am văzut și broșuri lucrate de ei, care ne pun în contact cu statele aliate. Noi toți suntem regaliști. Ion Grigorovici. Președinte [...]

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 132.

1945, septembrie 11. Proces-verbal al depoziției, ca martor, a lui Constantin (Bebe) Brătianu.

REGATUL ROMÂNIEI CURTEA MARȚIALĂ

Proces-verbal

Astăzi, anul 1945, luna septembrie, ziua 11 [...] Mă numesc Const. Brătianu, de profesiune agricultor, în vârstă de 57 de ani, domiciliat în Visarion 6 Buc[urești]. [...] Asupra celor întrebate martorul a făcut următoarele declarațiuni: Ca secretar gen[eral] al partidului n-am avut nici o cunoștință de această mișcare. Am vorbit adesea cu dl Teohari Georgescu de atitudinea Part[idului] Liberal, că n-are nevoie de clandestinitate. Part[idul] Liberal se bazează pe mase care vorbesc pentru el. Partidele slabe au nevoie de violență și clandestinitate. Partidul Liberal are cea mai mare mișcare tinerească – această pleiadă de tineri de o concepție generoasă provoacă invidia altora – au luptat contra legionarilor și au suferit din cauza acestora fiind schingiuiți. Ei sunt fala noastră, căci sunt avangarda noastră. Am tras atenția d-lui T. Georgescu că acest tineret al nostru a crescut în concepție de libertate și nu a fost recrutat în fața lagărelor de concentrare. Tinerii îmi spuneau mereu că sunt urmăriți, arestați, nu sunt lăsați să manifesteze, nu pot manifesta pentru Regele Țării. Chiar în fața mea au fost arestați tineri de la sediu sub cuvânt că, caută legionari și, deși am protestat, au fost mulți arestați și urmăriți alții chiar la vetrele lor. Am asigurat că Partidul Liberal nu urmărește nici un fel de clandestinitate și dacă se va afla ceva să fiu încunoștiințat. Totuși, acest dosar a [...] am cerut să nu existe nici un fel de clandestinitate. Am luptat și am promis d-lui T. Georgescu că mă zbat pentru

destinderea între partide. Part[idul] N[ățional] L[iberal] și-a făcut toată datoria. Se poate ca, totuși, câțiva din acești tineri să nu se mai fi stăpânit după patru luni de suferințe și să fi făcut ceva, asta însă fără știrea noastră. Tot astfel n-am auzit de acea revistă „Văpaia“ sau de Organiz[ăția], „T“. În orice țară cu minimum de libertate, o foaie ca „Văpaia“ ar trece ca o foaie anodină și s-ar trece ușor peste ea. Răsturnarea Guvernului e una și este ocupația Opoziției – dar spre deosebire de dărâmarea ordinii în stat. Nu mi s-a făcut cunoscut de un tineret de opoziție de nimeni. Cunosce pe d-ra Georgescu Adriana, care a făcut parte și face din tineretul liberal, având o atitudine folositoare și n-o văd în nici un caz capabilă de comploturi contra siguranței statului. Cunosce pe Cernavodeanu, Maltezeanu etc. – toți băieți buni. C. Brătianu. Președinte [...]

Arh. S.R.I., fond. P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 133.

1945, septembrie 11. Proces-verbal al depoziției, ca martor, a lui George Fotino.

REGATUL ROMÂNIEI CURTEA MARȚIALĂ

Proces-verbal

Astăzi, anul 1945, luna septembrie, ziua 11 [...] Mă numesc George Fotino, de profesie prof. universitar, în vârstă de 49 de ani, domiciliat în Bis[erica] Amzei 5 [...] Asupra celor întrebate martorul a făcut următoarele declarațiuni: Am aflat doar din ziare de faptele imputate inculpaților. La întrebarea dacă o acțiune clandestină ar fi fost admisă de partidul căruia martorul aparține, martorul arată că o atare acțiune nu ar fi fost îngăduită și nici n-a fost cu puțință. La întrebarea dacă critica adusă unor acte sau unor oameni din Guvern este o acțiune subversivă, martorul declară că o atare critică n-ar putea fi socotită ca o acțiune subversivă nici măcar într-un regim de dictatură și încă mai puțin într-un regim care își spune de libertate și democrație. Cât în ce privește aceste corpuri delictive, tipografia pe care o văd aici nu văd cum ar putea fi periculoasă pentru ordinea statului. Cunosc pe d-ra A. Georgescu, d-nii Lucian Popescu, Cernavodeanu, Meltezeanu, Țețu etc., foști elevi și pe care îi cunosc și din acțiunea de rezistență împotriva dictaturii antonesciene. Nu cunosc adunări la Facultatea de Drept, în afară de acelea ale sindicatelor și ale Tineretului Progresist și nu s-au îngăduit adunări subversive. Iar convorbiri între studenți, ocazionale, pe teme sociale, culturale, politice, nu le-aș putea considera ca subversive. George Fotino. Președinte [...]

Arh. S.R.I., fond. P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 137.

1945, septembrie 12. Proces-verbal al depoziției, ca martor, a lui Istrate Micescu.

REGATUL ROMÂNIEI CURTEA MARȚIALĂ

Proces-verbal

Astăzi, anul 1945, luna septembrie, ziua 12 [...] Mă numesc Istrate Micescu, prof. universitar, în vârstă de 65 de ani, domiciliat în Buc[urești]. [...] Asupra celor întrebate martorul a făcut următoarele declarațiuni: Cunosc dintre acuzați pe mulți din relațiile profesionale și didactice. Am fost mai apropiat de Radu Maltezeanu și am cunoscut bine și pe d-ra Georgescu, secretara d-lui Manolescu. De dl Maltezeanu mă leagă prietenia de tatăl său și i-am botezat lui un copil. Pe fratele socrului lui l-am ajutat pe când era internat în lagăr și amenințat să-și piardă averea, arătând prin memorii sacrificiile făcute de familia sa. Știu că Radu Maltezeanu a fost liberal și a luptat sprijinind răsturnarea dictaturii lui Antonescu. Pe d-ra Georgescu o știu ca studentă f[oarte] bună în facultate. A fost secretara d-lui Mircea Manolescu, cu activitate conștiincioasă, redactând toate actele de care era nevoie. A dat ajutor apărării ing[inerului] Malaxa, precum și în alte procese. În urmă am întâlnit-o ca secretară la dl gen. Rădescu, care a avut în ea un ajutor prețios. Nu m-am gândit că vreunul din cei ce au vorbit și din cei ce se găsesc pe banca acuzării ar nutri sentimente subversive. Noi cunoaștem sufletul studenților noștri și m-ar surprinde ca domniile lor să nutrească sentimente teroriste. Dorința lor de libertate nu poate fi socotită ca o dorință de răzvrătire, ca atare discuțiile lor nu pot avea un caracter clandestin. Istrate Micescu. Președinte [...]

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 2, f. 130.

1945, septembrie 13. Sentința în procesul Organizației „T”.

Dosar nr. 10694/1945

ROMÂNIA
CURTEA MARȚIALĂ A CORPULUI 2 ARMATĂ,
SECȚIA A IV-A
SENTINȚA Nr. 12

Prin grația lui Dumnezeu și voința Națională
REGE AL ROMÂNIEI
La toți de față și viitori sănătate

.....

ÎN NUMELE LEGII HOTĂRĂȘTE

Cu majoritate de voturi, constată că acțiunea penală privitoare pe învinuiții Toma Lucian, Cernavodanu Dan Paul, Maltezeanu Radu, Popescu Florin, Nadeja Marinescu, urmează a fi disjunsă conform art. 29 din proc. pen., în ceea ce îi privește urmând a se face de către Parchetul Militar cercetări suplimentare.

Cu majoritate de voturi declară culpabili pe învinuiții: 6) Ștefanovici Mircea, 7) Marcel Boisnard, 8) Ispas Traian, 9) Drăgoi Constantin, 10) Strat Gheorghe 11) Georgescu Adriana, 12) Pascu Nicolae, 13) locot. comandor Bătrânu Nicolae, 14) Teodorescu Ion, 15) Georgescu Nicolae, 16) Mănciulescu Dinu, 17) Boldei Alex., pentru faptul de uneltiri contra ordinii sociale p.p. de art. 209, pct. 2, al. a și b, C.P. prin schimbare de calificare din participare la constituire de asociațiuni cu caracter politic interzis p.p. de art. 5, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941, conform art. 314 C.J.M.

Cu majoritate de voturi declară că sunt circumstanțe atenuante în favoarea lor.

Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., schimbă calificarea în uneltire contra ordinii sociale p.p. de art. 209, pct. 2, al. a și b, C.P. și făcând aplicațiunea acestui articol combinat cu art. 157 C.P., cu art. 314 C.J.M., condamnă pe 6) Ștefanovici Mircea la 1 (un) an închisoare corecțională, scăzându-i prevenția de la 25 iulie 1945; 7) Boissard Marcel la 3 (trei) luni închisoare corecțională, scăzându-i prevenția de la 26 iulie 1945; 8) Ispas Traian la 3 (trei) luni închisoare corecțională, scăzându-i prevenția de la 24 iulie 1945; 9) Drăgoi Constantin la 1 (un) an închisoare corecțională, scăzându-i prevenția de la 26 iulie 1945; 10) Strat Gheorghe la 6 (șase) luni închisoare corecțională, scăzându-i prevenția de la 26 iulie 1945; 11) Pascu Nicolae la una lună închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la 9 august 1945; 12) locot. comandor Bătrânu Nicolae la una lună închisoare corecțională, cu scăderea prevenției de la 1 iulie 1945; 13) Teodorescu Ioan la 6 (șase) luni închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la 5 august 1945; 14) Georgescu Nicolae la 2 (doi) ani închisoare corecțională cu socotirea prevenției de la data de 31 iulie 1945; 15) Mănciulescu Dinu la 6 (șase) luni închisoare corecțională cu socotirea prevenției de la 29 iulie 1945; 16) Boldei Alexandru la 3 (trei) luni închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la 26 iulie 1945; 17) Georgescu Adriana, fără acordare de circumstanțe atenuante, la 4 (patru) ani închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la data de 31 iulie 1945.

Cu majoritate de voturi declară culpabili pe învinuiții: 18) Mateescu Aristide și 19) Plopeanu Dan, pentru infracțiunea prev. și pen. de art. 3 din D.L. nr. 124/1940, prin schimbarea de calificare conform art. 314

C.J.M., din crimă p.p. de art. 13 combinat cu art. 27 D.L. nr. 236/1941, și declară că sunt circumstanțe atenuante în favoarea lor. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., combinat cu art. 3 din D.L. nr. 124/1940, cu art. 157 C.P. și art. 488 C.J.M., condamnă cu majoritate de voturi pe 18) Mateescu Aristide și 19) Plopeanu Dan la câte una lună închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la 29 iulie 1945, pentru Mateescu și de la 30 iulie 1945 pentru Plopeanu Dan.

Cu majoritate de voturi declară culpabili pe 20) Enacovici Vladimir și 21) Dron Andrei, pentru faptul prevăzut și pen. de art. 3 din D.L. nr. 124/1940, prin schimbare de calificare din crimă p.p. de art. 5, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941 și că sunt circumstanțe atenuante în favoarea lor. Făcând aplicațiunea art. 3 din D.L. nr. 124/1940, combinat cu art. 314 C.J.M. și art. 157 C.P., art. 482 C.J.M., cu majoritate de voturi condamnă pe 20) Enacovici Vladimir și 21) Dron Andrei la câte 2 (două) luni închisoare corecțională, fiecare cu socotirea prevenției de la 27 iulie 1945, pentru Enacovici și de la 26 iulie 1945 pentru Dron.

Cu majoritate de voturi declară culpabili pe 22) Boghea Antim și 23) Crăciunescu Petre, pentru faptul de favorizare a infractorilor, prev. și pen. de art. 283 C.P., prin schimbare de calificare conform art. 314 C.J.M., din crimă prev. și pen. de art. 13, 27 din D.L. nr. 236/1941, și că sunt circumstanțe atenuante în favoarea învinutului Crăciunescu Petre. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., combinat cu art. 284 C.P. și 488 C.J.M., condamnă pe 22) Boghea Antim la 3 (trei) luni închisoare corecțională, cu socotirea prevenției de la 28 iulie 1945 până la 2 septembrie 1945 și 23) Crăciunescu Petre cu aplicarea art. 157 C.P., la una lună închisoare

corecțională, cu socotirea prevenției de la 1 august 1945 la 2 septembrie 1945.

Cu majoritate de voturi declară culpabil pe 24) Oprea Alexandru pentru favorizarea infractorilor, prev. și pen. de art. 13 D.L. nr. 236/1941, conf. art. 314 C.J.M. și pentru deținerea de muniții p.p. de art. 35, 37 din Legea portului și vânzării armelor, prin schimbarea calificării din crimă prev. de art. 1 din D.L. nr. 236/1941 și declară că sunt circumstanțe atenuante în favoarea lui. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., comb. cu art. 284 C.P., cu majoritate de voturi condamnă pe învinuitul Oprea Alexandru la 1 (un) an închisoare corecțională. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., comb. cu art. 35, 37 din Legea portului și vânzării armelor, condamnă cu majoritate de voturi pe Oprea Alexandru la 6 (șase) luni închisoare corecțională. Potrivit art. 101 C.P., va executa pedeapsa cea mai grea. Conform art. 488 C.J.M. i se socotește detențiunea preventivă de la data de 30 iulie 1945.

Cu majoritate de voturi, declară culpabili pe învinuiții: 25) Flueraș Ion și 26) Măglașu Lazăr, pentru faptul prev. și pen. de art. 209, al. 2 C.P., prin schimbarea calificării potrivit art. [...] C.J.M., din crimă prev. și pen. de art. 6, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941, declară neculpabili pentru faptul prev. și pen. de art. 13, 27 D.L. nr. 236/1941. De asemenea, că sunt circumstanțe atenuante în favoarea lor. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., combinat cu art. 209, pct. 2, al. a și b C.P. și cu art. 157 C.P. și cu art. 488 C.J.M., condamnă pe Flueraș Ion și Măglașu Lazăr la câte 3 (trei) luni închisoare corecțională fiecare, cu socotirea detenției preventive de la data de 26 iulie 1945, pentru ambii învinuiți. Făcând aplicațiunea art. 320 C.J.M., cu majoritate de voturi

achită pe Flueraș Ion și Măglașu Lazăr pentru faptul p. și p. de art. 13, 27 D.L. nr. 236/1941.

Cu majoritate de voturi declară culpabil pe 27) Stelorian Alexandru, pentru faptul p. și p. de art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., prin schimbarea calificării din art. 6, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941 și declară că sunt circumstanțe atenuante în favoarea sa. Cu majoritate de voturi îl declară neculpabil pentru faptul prev. și pen. de art. 1, 2 din Ord. nr. 19/1944 al C.M.C., comb. cu art. 1 D.L. nr. 236/1941. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., comb. cu art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., comb. cu art. 157 C.P. și art. 488 C.J.M., condamnă cu majoritate de voturi pe Stelorian Alexandru la 6 (șase) luni închisoare corecțională, socotindu-i și detenția preventivă de la data de 4 august 1945. Făcând aplicațiunea art. 320 C.J.M., îl achită de orice penalitate pentru faptul prev. și pen. de art. 1, 2 din Ord. nr. 18/1944 al C.M.C.

Cu majoritate de voturi declară culpabil pe învinuitul 28) Țețu Remus, pentru faptul p. și p. de art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., prin schimbarea calificării din art. 124/1940, prin schimbarea de calificare din art. 1 D.L. nr. 236/1941 și declară că nu sunt circumstanțe atenuante în favoarea sa. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., cu majoritate de voturi condamnă pe Remus Țețu la 7 (șapte) ani închisoare corecțională. Făcând aplicațiunea art. 3 din D.L. nr. 124/1940, combinat cu art. 314 C.J.M., cu majoritate de voturi condamnă pe Remus Țețu la 2 (doi) ani închisoare corecțională. Potrivit art. 101 C.P., va executa pedeapsa cea mai grea și i se socotește detenția preventivă conform art. 488 C.J.M., de la data de 27 iulie 1945.

Cu majoritate de voturi declară culpabil pe învinuitul 29) Pătârlăgeanu Mircea, pentru faptele prev.

și pen. de art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., prin schimbarea calificării potrivit art. 314 C.J.M., din crimă prev. și pen. de art. 6, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941, și-l declară neculpabil pentru faptele prev. și pen. de art. 398 C.P. și 19, 31 din Ord. nr. 9/1943 al C.M.C. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., condamnă pe Pătârlăgeanu Mircea la 3 (trei) ani închisoare corecțională cu socotirea detenției preventive, conform art. 488 C.J.M., de la data de 4 august 1945, și potrivit art. 320 C.J.M., achită de orice penalitate pentru celelalte fapte.

Cu majoritate de voturi declară culpabil pe înv. 30) Isac Victor, pentru faptul p. și p. de art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., prin schimbarea calificării potrivit art. 314 C.J.M., din crimă p. și p. de art. 5, 7, 27 din D.L. nr. 236/1941, idem pentru faptul p. și p. de art. 3 D.L. nr. 124/1940, prin schimbarea calificării din art. 1 D.L. nr. 236/1941, și neculpabil pentru infracțiunea p. și p. de art. 327 D.L. nr. 236/1941. Totodată declară că nu sunt circumstanțe atenuante în favoarea lui. Făcând aplicațiunea art. 314 C.J.M., art. 209, pct. 2, al. a și b C.P. și art. 3 D.L. nr. 124/1940, cu majoritate de voturi condamnă pe Isac Victor la 5 (cinci) ani închisoare corecțională, pentru art. 209, pct. 2, al. a și b C.P., la un an închisoare corecțională pentru faptul p. și p. de art. 3 D.L. nr. 124/1940; Hotărăște ca, potrivit art. 101 C.P., să execute pedeapsa cea mai grea și i se socotește conf. art. 488 C.J.M., detenția preventivă de la data de 22 iulie 1945, și conf. art. 320 C.J.M., îl achită de orice penalitate pentru faptul prev. și pen. de art. 13, 27 din D.L. nr. 236/1941.

Cu majoritate de voturi declară neculpabili pe învinuiții 31) Negrescu Alexandru, 32) Vasiliu Radu și 33) Tănase Radu, pentru faptul p. și p. de art. 5, 7, 27

D.L. nr. 236/1941, făcând aplicațiunea art. 320 C.J.M., cu majoritate de voturi îi achită de orice penalitate.

Potrivit art. 326, al. 2 C.J.M., confiscă în folosul statului corpurile delictive; dosarul se trimite la Parchet pentru cercetarea celorlalți vinovați.

Curtea reintrând apoi în ședință publică, președintele, conf. art. 321 C.J.M., a dat citire dispozițiunii de mai sus.

Data și citită în ședință publică astăzi 13 sept. 1945.

Se invită procurorul militar a însărcina pe grefier să citească în prezența sa, această sentință condamnaților și să-i încunoștiințeze că au drept de recurs conf. art. 472 C.J.M. la Curtea Marțială de Casare și Justiție.

Dăm putere și ordonăm tuturor agenților puterii publice de a executa această sentință, tuturor procurorilor pentru a ei aducere la îndeplinire, comandanților și ofițerilor forței publice de a da ajutorul legalmente cerut.

Spre credință sentința s-a semnat de noi.

PREȘEDINTE SECȚIA A IV-A,
Colonel magistrat [...]

MEMBRII [...]

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 6, f. 211–241 și vol. 2, f. 295–317.

1946, aprilie 6. Sintează a Siguranței privind Mișcarea Națională de Rezistență.

REFECTURA POLIȚIEI
CAPITALEI
BRIGADA I SIGURANȚĂ

D-lui Ministru
Teohari Georgescu
6 aprilie 1946

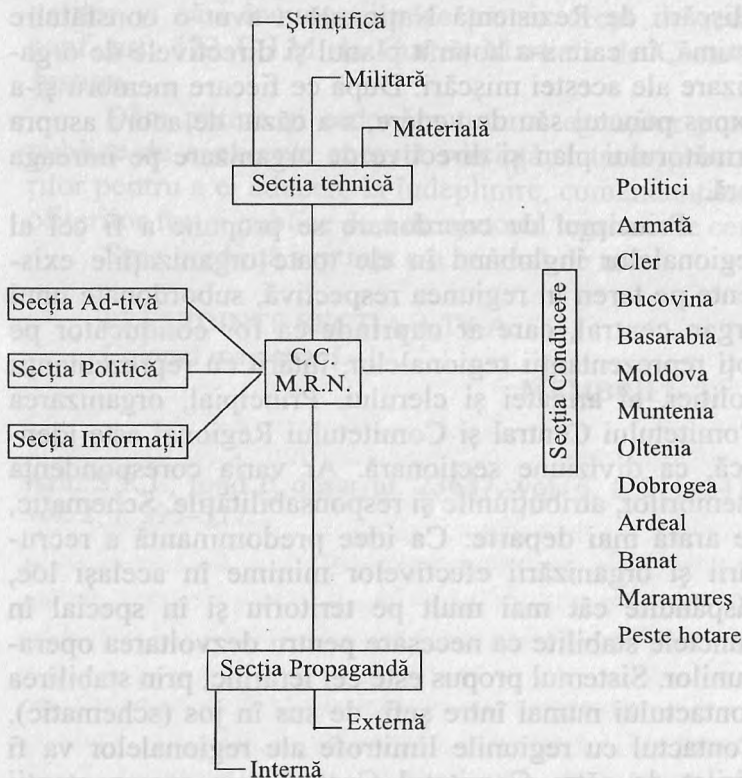
PLANUL ȘI DIRECTIVELE DE ORGANIZARE ALE MIȘCĂRII DE REZISTENȚĂ NAȚIONALĂ

În cursul lunii decembrie, Comitetul Central al Mișcării de Rezistență Națională a avut o consfătuire intimă, în care s-a hotărât planul și directivele de organizare ale acestei mișcări. După ce fiecare membru și-a expus punctul său de vedere, s-a căzut de acord asupra următorului plan și directive de organizare pe întreaga țară.

Principiul de coordonare se propune a fi cel al regionalelor înglobând în ele toate organizațiile existente pe teren în regiunea respectivă, subordonate unui organ central, care ar cuprinde ca for conducător pe toți reprezentanții regionalelor, întărit cu reprezentanții politici, ai armatei și clerului. Principial, organizarea Comitetului Central și Comitetului Regional este identică, ca diviziune secționară. Ar varia corespondența membrilor, atribuțiunile și responsabilitățile. Schematic, se arată mai departe: Ca idee predominantă a recrutării și organizării efectivelor minime în același loc, răspândite cât mai mult pe teritoriu și în special în punctele stabilite ca necesare pentru dezvoltarea operațiunilor. Sistemul propus este cel ierarhic, prin stabilirea contactului numai între șefi, de sus în jos (schematic). Contactul cu regiunile limitrofe ale regionalelor va fi dirijat de către Comitetul Central prin reprezentanții

respectivi ai Comitetului Regional. Problema Mișcării de Rezistență Basarabeană și a românilor de peste hotare rămâne în sarcina Comitetului Central al Mișcării de Rezistență Națională. Să nu se includă în regionale. În propagandă, nici crez politic și nici doctrină. Lupta activă, unirea tuturor, indiferent de ideologie politică, sub steagul Țării și al Regelui.

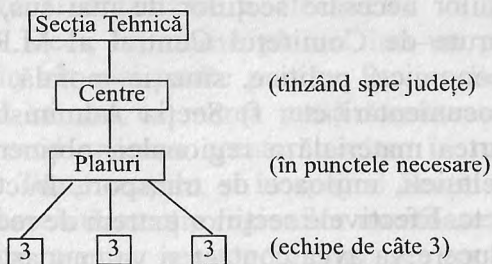
SCHEMA GRAFICĂ A ORGANIZAȚIEI SUBTERANE „MIȘCAREA DE REZISTENȚĂ NAȚIONALĂ“

Planul de organizare, de sus în jos, se prezintă astfel: Comitetul Central, cu următoarele secții: Secția Conducere, Secția Tehnică, Secția Administrativă, Secția Politică, Secția Informații, Secția Propagandă. Secția Conducere cu următoarele regionale și subsecții: Politici, Armată, Cler, Bucovina, Basarabia, Moldova, Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Ardeal, Banat, Maramureș și Românii de peste hotare. Secția Tehnică cu următoarele subsecții: Științifică, Militară, Materială. Secția Propagandă cu următoarele subsecții: Internă, Externă.

REGIONALELE

Idem. Adică același sistem de organizare ca și al C.C. al M.R.N. La Secția de Conducere – trei membri ai grupei principale plus cele afiliate. Aceleași secții – cu mai puțină importanță Secția Politică. Același principiu de legătură. Regionala coboară la teren.

Secția Tehnică va ține la dispoziția sa și o secție de conducere, 1–2 plaiuri necesare anumitor misiuni urgente și de absolută încredere. Vor fi din elementele cele mai bune și pregătite pentru orice jertfă.

Pentru Muntenia: Să se refacă Organizația Voinicilor (existentă în toamna și iarna anului 1944), după

următoarele criterii: 1. Un comitet Regional al Mișcării de Rezistență Națională, care va coordona activitatea tuturor grupurilor existente în Muntenia (și care treptat va trebui să se înglobeze în Voinicii), coordonare ce se va face după instrucțiunile și directivele generale ale Comandamentului Central al M.R.N. 2. Comitetul se va organiza astfel: a) Secția de conducere = 3 inși din Voinicii (ulterior, plus câte unul din grupările existente și cu care se va lua între timp legătura). b) Secția Tehnică (organizarea efectivelor, plasarea la teren, instrucția la teren, materiale, medicamente, armament etc.). O secțiune privind în special zona muntoasă este strict necesară. Instrucțiuni precise de la Comitetul Central M.R.N. c) Secția Propagandă. Menținerea rezistenței morale în masele largi ale Munteniei. Ziare, manifeste. d) Secția Politică. Legătura cu oamenii politici proeminenți, din partidele care ideologic se găsesc alături. Menționat – legătură, nu politică. e) Secția Informativă. Extinsă în toată regiunea, pentru obținerea informațiilor necesare secțiilor de mai sus, precum și celor cerute de Comitetul Central al M.R.N. Informații economice, politice, situația morală, mișcări de trupe, documentări etc. f) Secția Administrativă. Privește partea materială a regionalei, obținerea de fonduri, cheltuieli, mijloace de transport, fructificarea de fonduri etc. Efectivele secțiilor extrem de reduse. Secția de Conducere va avea contact și va cunoaște numai pe șefii de secții. Grupările afiliate și care nu se vor contopi au obligațiunea morală și datoria de a se supune hotărârilor Comitetului Regional, prin reprezentantul atașat Secției de Conducere, în interesul superior al coordonării acțiunii, peste ambițiile personale și de grupare, care trebuie să înceteze. Regionala va destina un reprezentant care va face parte din Secția de

Conducere a Comitetului Central al M.R.N. Acesta va trebui să fie perfect documentat asupra posibilităților și nevoilor regionale, în orice moment. Numai prin el regionala va primi instrucțiuni, ordine, directive de la Comitetul Central al M.R.N. și va transmite acestuia rapoartele sale. 3. Pentru organizarea efectivelor la țărani, Secția Tehnică a regionalei va avea în vedere următoarele: a) Împărțirea regionalei în centre (multiplicate în timp, până se ajunge la Centrul Județean). b) Contactul între Secția Tehnică și teren – numai prin șefii de centre. c) În interiorul centrelor, efectivele vor fi organizate astfel: Plaiuri de câte 9. Fiecare plai a câte 3 echipe de câte 3 fiecare. Șeful primei echipe este și șeful plaiului. d) Comandantul (șeful) de centru se cunoaște și va lucra numai prin comandanții de plai, după ordinele Secției Tehnice. Comandantul de plai va cunoaște numai pe comandanții de echipe. Comandanții de echipe se vor cunoaște între ei, dar nu vor cunoaște decât pe cei doi oameni de sub comandă. Principiul de recrutare și organizare a efectivelor va fi cel al nucleelor. Deci, nu multe plaiuri într-un punct, ci câte unul în cât mai multe puncte. Revine Secției de Propagandă sarcina ca marea masă românească să se ralieze în mod spontan acestor nuclee, în momentul oportun. 4. Toate secțiile, și în special Secția Tehnică, vor da o deosebită atenție regiunilor muntoase. Instrucțiuni precise asupra acestor regiuni se vor da prin reprezentantul regionalei în Secția de Conducere C.C. al M.R.N. În acest scop, Voinicii își vor începe activitatea de organizare în această regiune. Elementele deja existente pe teren vor fi predate de către C.C. al M.R.N. (de care depind în momentul de față), Organizației Voinicii. 5. Principiile de bază, scopul, tendințele M.R.N.-ului vor fi expuse ulterior pe larg.

REZUMATIV: Lupta pentru ființa Neamului, în hotarele lui firești. Lupta împotriva străinilor cotropitori, cotropire înfățișată sub diferite aspecte: economic, teritorial, politic. Eliberarea Țării de sub actuala tiranie. Totul sub steagul Țării și al M.S. Regele. Deci, tot ce-i român, indiferent de ideologia politică de care este animat, trebuie să se încadreze în această mișcare de luptă activă împotriva dușmanilor Neamului. Între noi, discuțiile politice, adversitățile ideologice nu au ce căuta. Strângem rândurile ca români, în fața primejdiei de desființare a Neamului. C.C. al M.R.N.

ȘEFUL BRIGĂZII I SIGURANȚĂ,
Chestor V. Andruța

COMISAR,
I. Rădulescu

INFORMATOR MIHAIL RODARU

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 8, f. 58–63. Pe prima filă mențiunea: „La dosarul Mișcării de Rezistență“.

1946, iunie 15. Sintează a Siguranței privind Mișcarea Națională de Rezistență

15.VI.1946

MIȘCAREA NAȚIONALĂ DE REZISTENȚĂ

Prefacerile de ordin politic și social prin care a trecut Țara după data de 23 august 1944 și, mai ales, după 6 martie 1945, au creat o stare de alarmă pentru reacțiune, care a căutat să-și mobilizeze membrii spre a rezista forțelor democratice. Înainte de 6 martie 1945, reacțiunea a încercat, prin reprezentanții pe care i-a avut în guvernele de după 23 august 1944, să împiedice, pe orice cale, formarea unui Guvern care să reprezinte aspirațiile unanime ale maselor muncitoare.

O dată cu instalarea Guvernului de largă concentrare democratică prezidat de dl dr. Petru Groza, reacțiunea n-a dezarmat și a început să-și strângă rândurile în cadrul partidelor istorice, adoptând tactica ilegală și organizând acțiuni teroriste. Astfel, în vara lui 1945 organele polițienești de siguranță au descoperit Organizația subversivă denumită „T“, inițiala cuvântului teroare, de sub conducerea avocatului Remus Țețu. Această Organizație își recrutase majoritatea membrilor din partidele Național Țărănesc – Maniu și Național Liberal – Brătianu. Principiile fundamentale ale Organizației au fost inserate în ziarul „Văpaia“, oficiosul clandestin al Organizației „T“. Deși principiile politice enunțate de „Văpaia“ aveau oarecare aparență democratică, comentariile și „știrile“ interne și externe publicate în acest ziar erau ostile și vătămau profund relațiile României cu U.R.S.S. Organizația „T“ a activat paralel cu altă Organizație ilegală, denumită „Tinerimea

Liberă“, cu caracter anticomunist și antisovietic, condusă de studentul Ștefanovici Mircea, legătura între cele două organizații făcând-o prof. Victor Isac, membru al Partidului Național Țărănesc – Maniu.

Încă din vara anului 1945, organele polițienești au fost de asemeni informate de existența unei Organizațiuni cu ramificații în principalele centre din Țară, care grupa în cadrul mișcării de rezistență a reacțiunii mai multe organizațiuni ilegale, care apăreau sub diferite denumiri, ca „Haiducii lui Avram Iancu“, „Divizia Sumanelor Negre“, „Glasul Sângelui“, „Divizia Crucilor“ etc. Astfel, în iulie 1945 a fost lansat un manifest clandestin, în care se menționa că este redactat „la mormântul lui Avram Iancu“. Din citirea acestui manifest și a celor apărute ulterior și semnate când „Haiducii lui Avram Iancu“, când „Divizia Sumanelor Negre“, rezultă că acțiunea acestor organizațiuni se întemeia pe speculațiunea diferitelor teme de ideologie națională, socială și politică, precum și pe o tendință net diversionistă și șovină, dăunătoare armoniei interne și dezvoltării democratice a Statului. La sfârșitul lunii mai 1946, după minuțioase investigațiuni, organele de siguranță ale statului au procedat la arestarea principalilor membri ai organizațiunilor grupate în mișcarea de rezistență. Din cercetările întreprinse rezultă că această mișcare avea următorul aspect: Mișcarea Națională de Rezistență, prescurtat M.N.R.

Arh. S.R.I., fond P, dosar nr. 23637, vol. 8, f. 64–65. Pe document a fost aplicată o ștampilă cu legenda: „Corpul Detectivilor. Nr. 2534 din 15.VI.[1]946“.

1999, august. Relatare a procesului Organizației „T“, făcută de unul dintre acuzați – Dan Cernavodeanu.

Memoria documentelor. Una dintre primele mișcări de rezistență anticomunistă din România, neglijată de istoricii totalitarismului: Organizația „T“

În primăvara lui 1945, cam în același timp au luat ființă două mișcări de rezistență, Organizația „T“ și „HAI“, dar în opinia publică a fost mai întâi cunoscută Organizația „T“ ai cărei membri, din nucleul ei bucureștean, fuseseră arestați încă din vara aceluiași an, în timp ce „Haiducii lui Avram Iancu“, pe lângă că activa la acea dată mai mult în provincie, nu fusese încă desconspirată și lichidată decât de abia către finele lui 1946¹.

În problema ce ne preocupă, ne folosim în evocarea organizației în cauză, propriile noastre amintiri, ca participant direct printre membrii acesteia, cât și de ziarele epocii, la care mai adăugăm și mărturiile generalului Schuyler, conținute în jurnalul său ținut între 28 ianuarie 1945 și 20 septembrie 1946^{1b}.

Vom începe cu amintirile noastre, ca membru activ al Organizației „T“, arătând în detaliu tot ceea ce memoria noastră a înregistrat cu precizie, deși faptele s-au petrecut acum 54 de ani. Fiind prima arestare (aveam pe atunci 24 de ani) și cele dintâi contacte cu organele comuniste de anchetă, împrejurarea ne-a rămas bine întipărită în minte, încât și astăzi putem evoca aceste evenimente fără prea multă dificultate.

Am aderat la Organizația „T“ în aprilie 1945, acceptând propunerea în acest sens a avocatului Remus Tețu, membru în tineretul P.N.L. și șef al sectorului I Galben în cadrul aceluiași tineret, personaj pe care îl

cunoscusem încă din septembrie 1944 la clubul partidului căruia îi aparțineam amândoi. Situația țării noastre la acea epocă era tragică, teritoriul ei ocupat de un milion de ostași sovietici, cu un guvern impus la 6 martie 1945 de Moscova, care începea comunizarea României în etape bine precizate. Deci, nu mai era nevoie de a ne convinge de necesitatea unei reacțiuni, în special a tineretului, spre a împiedica procesul de descompunere și de anihilare a regimului nostru democratic, cunoscut și apreciat de compatrioții noștri până la 1938 și la care se dorea a se reveni după finele celui de-al doilea război mondial în Europa. Modul de recrutare în Organizația „T” era firește de tip conspirativ (cel puțin într-o fază inițială), în sensul că aderentul nu trebuia să cunoască decât pe cel ce-l inițiasse, cât și pe cel pe care urma dânsul să-l convingă să adere (sistemul lanț). În ceea ce ne privește, am găsit de cuviință să informăm cu toată discreția, mai întâi pe unchiul nostru (căruia îi fusesem șef de cabinet în perioada noiembrie 1944 – 6 martie 1945, rămânându-i apoi secretar) Constantin Bebe Brătianu, secretar general al P.N.L. și fost ministru al Producției de război în guvernele Sănătescu și Rădescu și apoi pe Mircea Ioanițiu, fostul nostru coleg în clasa palatină, și care devenise secretarul particular al Regelui Mihai, pentru a informa și pe suveran asupra creării acestei organizații, scopurile și activitățile ei.

Unchiul nostru, om politic prudent și avizat, ne-a declarat că înțelege pornirea patriotică a celor ce începuseră să înjghebe Organizația „T”, însă că oficial partidul său nu o poate încuraja, deoarece ar constitui un motiv ideal pentru regimul comunist de la conducere, să acuze P.N.L. de sprijin al unei organizații subversive ce ar intenționa să provoace o răsturnare a Guvernului Groza și eventual un război civil, care ar pune în pe-

ricol siguranța Statului. În continuare, unchiul nostru ne-a explicat că odioasa coaliție comunistă urmărea desființarea partidelor istorice spre a le putea împiedica să participe la viitoarele alegeri din 1946, spre a-și asigura o victorie sigură, cunoscând că larga opinie publică românească era departe să agreeze și să voteze formațiunile politice de stânga.

Cât îl privește pe Mircea Ioanițiu, el s-a arătat interesat de crearea Organizației „T“, asigurându-ne că va informa pe Rege, așteptând apoi și alte informații asupra acestei probleme.

În primăvara lui 1945, Opoziția din România, după capitularea necondiționată a Germaniei la 9 mai, și împărțirea teritoriului european în zonele de influență cunoscute, își punea mari speranțe într-un conflict între sovietici și ceilalți aliați, dat fiind dezamăgirea și defetismul ce începuseră să se manifeste în rândurile soldaților Armatei Roșii, în momentul contactului lor direct cu țările din centrul Europei unde avuseseră prilejul să lupte. Acești ostași și-au dat fără nici o dificultate seama că întreaga lor propagandă îi mințise integral atunci când li se spusese că proletariatul din restul continentului trăia în mizerie și în lipsuri, fapt contrazis categoric prin constatările „de visu“ făcute de trupele sovietice în pătrunderea lor pe teritoriile occidentale unde se desfășurase operațiile militare respective. Această teză era împărțită și de unii membri ai Comisiei Aliate de Control, americane și engleze din țara noastră, ce mizau pe declanșarea unui conflict în care aliații ar fi avut prea puțin de combătut, dat fiind descurajarea ce domnea în rândurile soldaților Armatei Roșii, care ar fi preferat să se predea, decât să lupte pentru regimul comunist, de mizerie și de constrângere, ce-l aștepta la întoarcerea lor în patrie.

Din nefericire, obligațiile asumate în special de America față de sovietici (care nu erau cunoscute de conducătorii lor de cel mai înalt nivel) au dus la menționarea unui „statu quo” în relațiile dintre „Cei trei Mari” și la spulberarea speranțelor celor ce mizaseră pe un eventual conflict între foștii aliați. Dar la epoca anterioară acestei hotărâri, în România se desfășurau evenimente ce întrețineau nădejdlile opiniei noastre publice și anume: mai întâi „greva regală” care indica o atitudine fermă din partea Regelui față de ocupații sovietici, apoi proliferarea unui număr de alte organizații anticomuniste (precum „Graiul Sângelui”, „Sumanele Negre”, „Mișcarea Națională de Rezistență” ș.a.) care constituiau, de asemenea, un protest și o opoziție a diverselor categorii ale populației țării față de comunizarea treptată preconizată de Guvernul trădător al lui Petru Groza.

Însă, în primăvara lui 1945 situația părea mai clară, astfel încât Organizația „T” începe să se înjghebe mai temeinic; atunci când membrii săi ajung să se cunoască între ei, sunt grupați în coloane, birouri și oficii, iar conducerea sa decide și publicarea unui organ de presă intitulat „Văpaia”, ce apare în câteva numere format de buzunar și în care sunt sever criticate acțiunile Guvernului Groza și ale ocupațiilor sovietici. Se intenționează ca Organizația „T” să se extindă și în provincie, urmând ca ea să fie dotată și cu unele posturi de radio-emisie, plasate în două centre de rezistență, și anume: primul în Munții Făgărașului, iar celălalt în Balta Dunării (Bărgan). Membrii Organizației „T” trebuiau să-și procure câte o armă (un pistol) și eventual să-și facă rost de un buletin de populație pe un alt nume, în caz de deconspirare și punere a lor în urmărire de către organele de represiune. Componenta participanților la numita mișcare de rezistență antico-

munistă era (în nucleul ei bucureștean) în majoritate membri ai tineretului P.N.L. recrutați de Remus Țețu, apoi de membri ai P.N.Ț., din care cel mai notoriu a fost prof. Victor Isac, șeful Organizației de Tineret P.N.Ț. din Hunedoara, cât și ofițeri ai armatei regale (activi sau deblocați), printre care cităm pe lt. comandorul Nicolae Bătrânul, pilot de vânătoare, distins pe frontul de Est.

Ulterior au mai fost cooptați și membri ai tineretului P.S.D., și anume șeful acestui tineret, Mircea Ștefanovici², împreună cu mai mulți dintre colaboratorii săi ce făcuseră parte dintr-o organizație cu caracter cultural „Tineretul Liber”³. Firește prin elementele liberale, țărăniște și social-democrate din organizație, atât Dinu Brătianu, Iuliu Maniu, cât și Constantin Titel Petrescu, președinții celor trei partide istorice, erau foarte discret informați de evoluția și activitatea membrilor formației „T”, dar oficial nu trebuiau să aibă vreo cunoștință de existența acesteia, din motivele expuse supra.

De asemenea, și Palatul Regal, după cum am spus, era la curent cu etapele de dezvoltare ale Organizației „T”, suveranul manifestând interes față de respectiva mișcare de rezistență, transmițându-ne prin Mircea Ioanițiu, că în caz de necesitate, era dispus, pentru reuniuni sau chiar pentru depozitare de armament, să ne pună la dispoziție unele din reședințele sale de vânătoare din Ardeal. Totul, bineînțeles, în cea mai desăvârșită discreție, Regele, oficial ignorând integral existența Organizației „T”.

În iulie, Țețu convocă o ședință, în împrejurări rămase până astăzi necunoscute (întrucât nu s-au putut consulta dosarele secrete ale fostei Securități), la Facultatea de Drept din București, unde se decide extinderea

activităților Organizației „T” și în provincie, în cursul lunii august 1945⁴. Respectiva mișcare de rezistență anticomunistă este trădată organelor de represiune (din fericire doar nucleul ei bucureștean), ceea ce duce la arestarea imediată a lui Remus Țețu și a celorlalți colaboratori ai săi din Capitală (printre care și modesta noastră persoană). Iată un tretext perfect pentru zbirii regimului să încerce compromiterea partidelor istorice, cu social-democrații, având în plus și un cont de reglat, pentru faptul scindării acestei formațiuni politice în urma refuzului său de a fuziona cu P.M.R.⁵; creându-se disidența oportuniștilor Șt. Voitec și Lotar Rădăceanu, vechii socialiști rămânând alături de Titel Petrescu. De aceea, în procesul Organizației „T”, au implicat, în mod stupid și pe unii dintre aceștia, precum bătrânii militanți Ioan Flueraș, Lazăr Măglașu și Antim Boghea, acuzându-i că ar fi finanțat mișcarea, cât și apariția organului de presă „Văpaia”.

Ancheta celor arestați și depuși în secret la închisoarea Malmaison a S.S.I. s-a desfășurat sub conducerea lui Alex. Nicolski care trebuia să smulgă mărturisiri (chiar false) inculpaților, care, ținuti într-un loc neștiut de familiile și de avocații lor, erau la discreția tortionarilor roșii. Din fericire locul deținerii acuzaților a putut fi aflat în două moduri. Printre cei arestați se afla și Alex. Negrescu, fiul mai vârstnic al generalului aviator Gh. Negrescu; celălalt frate mai tânăr, în libertate fiind, a pornit pe motocicletă, pe la toate închisorile din București, folosind un clacson familiar celui închis și după câteva încercări fără rezultate pozitive, s-a oprit și pe calea Plevnei, în fața fostei cazărmi Malmaison, devenită închisoarea Serviciului Secret de Informații, depinzând direct de Președinția Consiliului de Miniștri. La auzul clacsonului bine cunoscut, Alex. Negrescu a

emis un fluierat de recunoaștere, știut perfect de fraatele său mai tânăr, ceea ce a indicat precis că arestații se aflau în locul de detenție respectiv.

În paralel, un altul dintre deținuți a reușit să mituiască pe unul dintre gardienii tineri care se îndeletniceau cu paza culoarului cu celule individuale și promițându-i că familia sa, în urma biletului încredințat mesagerului, îl va recompensa bănește, acesta și-a îndeplinit misiunea contra sumei făgăduite, înmânând misiva familiei respective, confirmându-se astfel cu precizie locul unde era ținut la secret lotul membrilor arestați ai Organizației „T”.

La protestele energice ale rudelor celor inculpați, cât și ale avocaților acestora, întreg lotul a fost transferat la închisoarea Uranus a Curții Marțiale ce urma să ne judece. Totuși în cele trei săptămâni aproape, cât fusese la discreția lui Nicolski și a zbirilor săi, aceștia au profitat de izolarea noastră forțată pentru a ne smulge declarații cât mai compromițătoare, favorabile tezei de implicare a partidelor de opoziție, cât și a generalului Rădescu, în obiectivele propuse de Organizația „T”. În acel moment, opinia noastră publică a dedus că în răstimpul cât am fost cu toții la secret, pentru a ne forța să declarăm ceea ce voiau anchetatorii noștri să obțină de la noi, aceștia au recurs la măsuri extreme, precum la torturi de tot soiul asupra bărbaților și chiar violuri asupra celor două fete din lot.

În ceea ce ne privește, situația noastră era mai specială, anchetatorii, cu Nicolski în frunte, știau pe de o parte de legătura noastră de rudenie cu Constantin Bebe Brătianu, secretarul general al P.N.L., iar pe de alta, de relația de colegialitate ce mă lega de Regele Mihai.

În 1945, partidele istorice mai conservau încă oarecare influență; cât despre Rege, poziția sa foarte

categorică față de Guvernul Groza putea presupune un sprijin serios din partea Aliților occidentali. De aceea, cu toate că Adriana Georgescu, colega mea de lot, fusese șefă de cabinet a generalului Rădescu, făcându-se mult caz pe această atribuție, întrucât fostul prim-ministru trebuia cu orice preț să fie profund compromis în Organizația „T“, pe care, chiar s-a pretins că, din umbră, ar fi condus-o, totuși în cazul nostru, deși fusesem șef de cabinet al lui Bebe Brătianu⁶, nu s-a insistat asupra acestui fapt, am fost doar o singură dată întrebat dacă dânsul era la curent cu existența numitei organizații, ceea ce am negat categoric⁷. E drept că, pentru vreo două zile ne-a fost introdus în celulă un tânăr liberal pe care îl cunoscusem la clubul din str. Maria Rosetti, spre a mă trage de limbă asupra acestui subiect, dar continuând să neg cu putere orice amestec al unchiului meu în activitatea Organizației „T“, s-a renunțat la această investigație. Cât privește pe Suveran, subiectul a fost ocolit cu prudență, nefiind întrebat asupra sa și nici asupra relațiilor continue ce întrețineam cu secretarul său particular, fostul meu coleg Ioanițiu. În momentul arestării mele în cursul lunii august, locuiam în București la părinții mei, în str. Orient nr. 9 (actualmente Bd. Dacia). Ca material subversiv nu s-a găsit la noi nimic (actele legate de Organizație nu le țineam la domiciliu) în afară de un unic exemplar din „Văpaia“ (celelalte le difuzasem la rude și prieteni), iar pistolul (un Steyer ce aparținea tatălui meu), ascuns în cenușa dintr-una din sobele de teracotă ale locuinței noastre nu fusese găsit de zbiri. În asemenea condiții, la ancheta la care am fost supus la Malmaison, debutând cu interogatoriul luat de Nicolski însuși (viitorul general de securitate), m-am limitat să afirm doar că am aderat ca membru în Organizația „T“, fără să întreprind vreo

activitate oarecare, doar că am avut un singur exemplar din „Văpaia“ (găsit la percheziția de la domiciliul meu) și am recunoscut că am luat parte la ședința din iulie 1945, ținută la Facultatea de Drept, după ce mi s-au arătat câteva declarații ale unora dintre participanți, care mă enumeraseră printre cei prezenți la această reuniune. Menținându-mi declarațiile inițiale, anchetatorii au insistat firește să mi le modific în sensul urmărit de ei și, la refuzul meu, au procedat la două „metode de convingere“: manejul și farul. Manejul consta în obligația arestatului de a se plimba neîntrerupt, noaptea după stingere (patul fiind ridicat în perete), de-a lungul celor patru colțuri ale celulei, fiind în permanență observat prin vizetă de gardian și împiedicat să se oprească din mers. Supliciul putea dura ore întregi până la epuizarea fizică a celui anchetat. Farul era reprezentat printr-un fel de cască ce se aplică în capul arestatului, având două găuri în dreptul ochilor, cască prevăzută cu două becuri electrice puternice plasate desupra celor două cavități. Când becurile erau aprinse, deși cel supus unei astfel de metode închidea firește ochii, totuși după scurt timp, începeau să apară amețeli și dureri de cap, ce se întețeau pe măsură ce experiența continua să dureze. Am simulat un leșin, ceea ce a determinat încetarea aplicării farului, deși la întrebările repetate ale anchetatorului refuzasem în permanență să răspund conform dorințelor zbirilor. Mi-am dat seama că aceste două metode folosite împotriva mea nu lăsau urme vizibile pe corpul celui anchetat, de aceea ar fi fost ușor tortionarilor să nege că le-ar fi folosit.

În timpul săptămânilor de secret, „rezultatele“ obținute de la cei arestați prin variate metode de constrângere și tortură întrebuințate, au început să fie publicate în presa de stânga a epocii (de pildă „Scân-

teia“, „România Liberă“ și chiar „Universul“ socializat după fuga în străinătate a lui Stelian Popescu) un număr de articole, apărute de multe ori pe prima pagină, denunțând capturarea unei organizații teroristo-fascistă. În „Scânteia“ din 30 august 1945⁸, e anunțată pentru prima dată această capturare, dar la început ea se referă la două organizații și anume „Tinerimea Liberă“ și la „T“. Prima dintre ele fusese înființată după 23 august 1944, fiind condusă de Mircea Ștefanovici, și având un caracter cultural, nu suscitase nici o suspiciune din partea organelor represive. Relațiile, însă, pe care conducătorii ei începuseră să le întrețină cu Remus Țețu, determinaseră o fuziune prin absorbție a „Tinerimii Libere“ de către Organizația „T“, astfel încât până la sfârșit articolele din presă nu s-au mai referit decât doar la aceasta din urmă. Fotografia⁹ ce-a însoțit prima relatare în presă asupra numitei formațiuni anticomuniste, a înfățișat sub titlul „materiale găsite la sediul Organizației“, un număr de obiecte dintre care, într-adevăr unele fuseseră confiscate de la diverși membri ai Organizației „T“ (precum cărți, broșuri, ziare, exemplare din „Văpaia“), la care se mai adăugau, însă, încărcătoare cu gloanțe, arme de diferite tipuri ce nu proveneau decât într-o foarte mică măsură de la cei arestați (grosul fiind „completat“ din arsenalul Siguranței). Firește, se afirma tendențios despre rolul generalului Rădescu și al partidelor istorice în activitățile Organizației „T“, precizându-se că președinții acestor partide o dirijau din umbră, fapt inexact, dar care servea planurilor regimului comunist de a încerca eliminarea din competiția electorală din 1946 a formațiunilor politice vizate.

Ziarul „România Liberă“, tot din 30 august 1945¹⁰, reia, desigur, informațiile tendențioase la adresa Organizației „teroriste-fasciste T“, conținute în

„Scânteia“, subliniind pretinsa responsabilitate politică a șefilor partidelor istorice, insinuând că printre obiectivele urmărite de numita organizație se află și acela de a-i suprima fizic pe membrii Guvernului Groza și pe conducătorii „democrației“ ai regimului la putere. Se mai amintește de materiale de propagandă fascistă (legionară), căci în fotografia intitulată „Tipografia și depozitul de materiale, arme și muniții“ ce însoțește reportajul, apar și cărți și broșuri de inițiere în doctrina „Gărzii de Fier“, total străine membrilor Organizației „T“, în majoritate aparținând tineretului P.N.L. și P.S.D., ce nu prefera și nu agreea o asemenea doctrină, dar pentru propaganda ostilă ce trebuia făcută cu orice preț Organizației „T“, o atare implicație cu materiale de extremă dreaptă putea contribui la prezentarea în culori cât mai sumbre a respectivei organizații. Se mai afirma că Remus Țețu, la crearea acesteia în aprilie 1945 a urmat instrucțiunile generalului Rădescu și că apelativul de „T“ provenea de la cuvântul teroare, când în realitate el constituia inițiala numelui de familie al inițiatorului Organizației. Se enumeră apoi numele celor arestați și implicați în această mișcare de rezistență anti-comunistă, începând cu șeful ei, avocatul Remus Țețu (P.N.L.). Citarea membrilor o vom face în ordine alfabetică și cu apartenența sau neapartenența lor la vreo formațiune politică: lt. comandor de aviație Nicolae Bătrânu (fără a.p.), Antim Boghea (P.S.D.), Marcel Boisnard (P.S.D.), Alexandru Boldei (P.S.D.), Dan Cernavodeanu (P.N.L.), Andrei Crăciun (P.N.Ț.), Petre Crăciunescu (P.N.L.), Constantin Drăgoi (P.S.D.), Andrei Dron (fără a.p.), Vladimir Enacovici (P.S.D.), Ion Flueraș (P.S.D.), Adriana Georgescu (P.N.L.), Victor Isac (P.N.Ț.), Traian Ispas (P.S.D.), Toma Lucian (P.N.L.), Lazăr Măglașu (P.S.D.), Radu Maltezeanu

(P.N.L.), Dinu Mănciulescu (P.N.L.), Nadeja Marinescu (P.N.L.), Aristide Mateescu (fără a.p.), Alexandru Negrescu (P.N.L.), Alexandru Oprea (fără a.p.), Nicolae Pascu (fără a.p.), Mircea Pătârlăgeanu (P.N.L.), Dan Plopeanu (fără a.p.), Florin Popescu (P.N.L.), Mircea Ștefanovici (P.S.D.), Alexandru Stelorian (P.S.D.), Gheorghe Strat (P.N.L.), Radu Tănase (fără a.p.), Ion Teodorescu (P.S.D.), Darius Teodosiu (fără a.p.), Radu Vasiliu (P.N.L.).

În numerele următoare ale principalelor ziare de stânga, pe baza materialului smuls cu forța de la arestați, în perioada „secretului“ de la Malmaison, se arată cum activa Organizația „T“ sub îndrumarea generalului Rădescu¹¹, cine finanța această mișcare (pretinzându-se că pe lângă partidele istorice, aceasta mai primea fonduri și de la ing. Gigurtu și de la vechii socialiști Flueraș, Măglașu și Boghia). Cu prilejul hotărârii de a extinde activitatea Organizației „T“ și în provincie, vorbindu-se de instalarea unor posturi de radio-emisie, mi s-a atribuit declarația falsă că aş fi precizat că unul dintre aceste posturi urma să fie amplasat în Munții Făgăraşului, iar lui Mircea Pătârlăgeanu, că un altul trebuia amplasat în Balta Dunării (pe moșia lui Radu Maltezeanu)¹². Presupun că recunoașterea noastră că am participat amândoi la ședința de la Facultatea de Drept, unde s-a discutat în principiu despre instalarea acestor posturi, să fi determinat organele de anchetă să ne atribuie detaliile referitoare la amplasarea lor¹³. În orice caz, în actul de acuzare, o asemenea declarație n-a mai fost reținută, pe motivul că nu exista nici o dovadă că am fi afirmat-o în realitate. Aflându-se la locul unde întreg lotul Organizației „T“ fusese reținut în secret, avocații celor arestați au protestat vehement, cerând transferarea (imediată) a inculpaților într-un alt loc de detenție,

pentru a putea lua contact cu dâșșii și cu dosarele fiecărui dintre ei. Întrucât printre membrii lotului se afla și un militar, anchetatorii au decis ca procesul să se judece la Tribunalul Curții Marțiale din str. Uranus, acuzații fiind depuși în închisoarea acestui tribunal pe data de 5 septembrie 1945. Procesul fiind fixat, a început pe 7 septembrie, avocații *in corpore* au cerut amânarea acestei înfățișări, două zile fiind total insuficiente pentru cercetarea dosarelor celor 34 de inculpați. Printre cei 32 de avocați ai apărării, cităm pe av. Stelian Ionescu și Mircea Sion (pentru membrii tineretului P.N.L. implicați), prof. Virgil Vieniamin (pentru cei ai tineretului P.N.Ț.), av. Mihai Bârcă, av. col. Mircea Demetrescu, av. Ștefan Demetriad (pentru ceilalți membri ai Organizației „T”). La ședința din 7 septembrie, completul de judecată al Secției a IV-a a Curții Marțiale a Corpului 2 Armată, a fost prezidat de gen. Ilie Crețulescu, procuror fiind maior magistrat Iorgu Popescu, complet care a aprobat amânarea procesului pe data de 10 septembrie 1945. În răgazul acordat, apărarea a luat mai temeinic contact cu inculpații, care s-au plâns că li s-au smuls declarații false de către Nicolski și zbirii săi, grație unor maltratări la care au fost supuși în timpul anchetei. Cuvânt de ordine: retragerea acuzațiilor inexacte. La reluarea ședinței din 10 septembrie, completul de judecată a fost schimbat, având ca președinte pe sinistrul col. Alex. Petrescu, iar ca membri pe lt. col. Olteanu din Divizia „Tudor Vladimirescu – Debrețin” și lt. col. magistrat Dumitru Gicoveanu, fiind menținut ca procuror maiorul Iorgu Popescu. La masa presei, printre ziariștii români prezenți, se aflau și doi ziariști din misiunile americană și engleză. Diversele incidente ridicate de apărare (în special de către av. Stelian Ionescu) au fost rând pe rând respinse de președintele

Tribunalului și procuror, chiar dacă unele dintre acestea se refereau la neconstituționalitatea procesului. Intrându-se în fond, acuzarea învinuiește membrii Organizației „T” de a fi conduși de generalul Rădescu, sprijiniți – moral și material – de președinții partidelor istorice, cât și de unii din vechii socialiști, că mișcarea întrunește toate caracteristicile unei organizații teroriste, intenționând să răstoarne Guvernul, să asasineze pe membrii săi și să provoace, până la urmă, un război civil. Cu prilejul extinderii mișcării în țară, s-a urmărit crearea unor centre de rezistență în munți, dotate cu aparate de radio-emisie și cu armament stocat în vederea folosirii lui în cazul declanșării unor acțiuni violente. Toate aceste acuzații se bazau pe declarațiile smulse celor arestați la Malmaison, de către Nicolski și acoliții lui. Cuvântul de ordine lansat de avocații apărării și anume ca inculpații să nege cu tărie declarațiile inexacte obținute prin metodele specifice zbirilor roșii a fost urmat scrupulos de către învinuiți, ceea ce a provocat furia și decepția acuzării și completului de judecată, ce sperau să îndeplinească misiunea de a declanșa un curent ostil partidelor istorice în opinia publică românească de atunci, spre a le elimina din competiția electorală din 1946. Remus Țețu, ca șef al Organizației, recunoaște că a înființat-o și că a publicat „Văpaia”, dar neagă restul acuzațiilor (înarmări, centre de rezistență în munți, asasinarea membrilor Guvernului etc.). Exemplul său este urmat de ceilalți membri ai mișcării, care recunosc unii că au tipărit, alții că au colportat „Văpaia” și că o parte dintre ei au fost prezenți la întâlnirea de la Facultatea de Drept. Bătrânii socialiști, în frunte cu Ion Flueraș, neagă că au finanțat publicarea organului de publicitate al Organizației și că ar fi avut vreo tangență cu aceasta din urmă.

Interogatoriile inculpaților continuă în a doua zi a procesului (11 septembrie 1945), completul de judecată suferind din nou modificări în componența lui, în sensul că lt. col. Dum. Gicoveanu e înlocuit cu lt. col. magistrat Anghel Tașcău. Acuzații neagă în continuare culpele de care sunt învinuiți. La afirmația că au fost supuși unor violențe fizice din partea anchetatorilor, președintele completului cere dovezi în acest sens și atunci Țețu se ridică și solicită o ședință secretă, ceea ce i se aprobă. După evacuarea publicului din sală, el se dezbracă și arată judecătorilor că a fost bătut la testicule (după sistemul patentat ulterior, numit Vida al Securității anchetatoare de la Timișoara, devenită „expertă” în această materie), completul ia act de faptul semnalat, dar nu ia nici o atitudine. Ședința se reia apoi, urmând audierea martorilor apărării. Inițial, fuseseră citați și cei doi președinți al P.N.L. și al P.N.Ț., Dinu Brătianu și Iuliu Maniu, dar aceștia fiind preveniți că o echipă de muncitori comuniști, îndrumați de P.M.R.¹⁴, urmau la intrarea Tribunalului Curții Marțiale să-i huiduiască și eventual să-i agreseze, au renunțat la depozitiile lor. În schimb, din partea P.N.L. au depus mărturii favorabile Constantin Bebe Brătianu, prof. George Fotino, dr. Daniel Danielopol, Mihai Romniceanu și Puiu Angelescu. S-au succedat apoi inginerul Ion Gigurtu, care declara că n-a subvenționat niciodată vreo organizație politică, cât și bătrânul socialist Radu Grigorovici, care depune în favoarea grupului Ion Flueraș.

În a treia zi a procesului, 12 septembrie 1945, se continuă audierea martorilor apărării, printre care Ion Mirescu (pentru Ion Flueraș), gen. Gh. Negrescu (ptr. fiul său Alexandru), prof. Istrate Micescu (pentru foștii săi studenți liberali și țărăniști) și în sfârșit prof. Victor Papacostea, ing. Săbăreanu și dr. Azra Berkovitz (pentru membri tineretului P.N.L., inculpați). Procesul se judecă

și în ședința de noapte, unde urmează și rechizitoriul. Acuzația principală adusă învinuiților constă în participarea la constituirea unei organizații interzise, urmărind scopuri periculoase siguranței statului. Sunt făcuți răspunzători în fața Justiției de „nedenunțare“ următorii inculpați: lt. N. Bătrânu, Dan Cernavodeanu, Petre Crăciunescu, Adriana Georgescu, Radu Maltezeanu, Nicolae Pascu; pentru Aristide Mateescu și Dan Plopeanu se cere achitarea. Ședința se suspendă la ora 0,35.

În ziua următoare, 13 septembrie 1945, procesul se apropie de sfârșit. Pledoariile celor 32 de avocați ai apărării cer achitarea acuzaților, iar avocat Stelian Ionescu solicită schimbarea calificării faptelor, ceea ce evident se refuză. Inculpații *in corpore* cer achitarea lor. Completul de judecată se retrage spre a delibera, urmând apoi pronunțarea sentințelor. Condamnările sunt bazate pe aplicarea art. 209 C.P. și vor fi următoarele: Remus Țețu (P.N.L.) – 7 ani închisoare și 2 ani decădere civică; Victor Isac (P.N.Ț.) – 5 ani detenție și 1 an decădere civică; Adriana Georgescu (P.N.L.) – 4 ani; Mircea Pătărlăgeanu (P.N.L.) – 3 ani; Nicu Georgescu (P.N.L.) – 2 ani; Alex. Oprea – 1 an și șase luni; C-tin Drăgoi (P.S.D.) și Mircea Ștefanovici (P.S.D.) – 1 an; Gh. Strat, Ion Teodorescu (P.S.D.), Dinu Mănciulescu (P.N.L.), Alex. Stelorian (P.S.D.) – la câte 6 luni; Antim Boghea (P.S.D.), Al. Boldei (P.S.D.), Marcel Boissnard (P.S.D.), Ion Flueraș (P.S.D.), Traian Ispas (P.S.D.), Lazăr Măglașu (P.S.D.) – la câte 3 luni închisoare; Andrei Dron, Vladimir Enacovici (P.S.D.), Dan Plopeanu (fără a.p.) – la câte 2 luni; lt. c-dor. av. Nicolae Bătrânu (fără a.p.), Petre Crăciunescu (P.N.L.), Aristide Mateescu (fără a.p.), Nicolae Pascu (fără a.p.) – la câte o lună închisoare. Achitați: Alex. Negrescu (P.N.L.), Radu Tănase (fără a.p.), Radu Vasiliu (P.N.L.). Disjunși din proces și trimiși Parchetului Militar pentru întregirea

cercetărilor: Dan Cernavodeanu (P.N.L.), Toma Lucian (P.N.L.), Nadeja Marinescu (P.N.L.) și Florin Popescu (P.N.L.).

Acum, când am expus faptele privind Organizația „T“, cât și procesul ei, se impun firește și unele comentarii pe marginea evenimentelor descrise. Pentru regimul comunist, în permanentă ascensiune la acea epocă, numita organizație constituia un pretext ideal de a implica partidele istorice în activități subversive, spre a realiza excluderea lor din competiția electorală din 1946. Numai că organele opresive au comis greșeala de a se grăbi cu arestarea prematură a membrilor Organizației „T“ la abia câteva luni de la constituirea ei, când ar fi trebuit să lase timp acestei mișcări anti-comuniste să se organizeze mai temeinic (continuând desigur s-o supravegheze din umbră) spre a-i îngădui să comită acțiuni ce s-ar fi încadrat perfect activităților de subminare a regimului la cârmă, cât și de acțiuni ostile la adresa ocupanților sovietici. A doua mare greșeală, de data aceasta datorată lui Alex. Nicolski (obișnuit ca în Uniunea Sovietică, să procedeze fără a ține seamă de opinia publică, care în România, în 1945, mai exista încă) a constituit-o depunerea în secret a lotului celor arestați la închisoarea S.S.I. de la Malmaison și a folosi împotriva inculpaților metode violente de persuasiune (presiuni fizice sau morale, torturi) pentru a smulge inculpaților declarații false, care serveau însă perfect obiectivelor urmărite de anchetă. Când, în modul arătat mai sus, opinia noastră publică a aflat de reținerea la secret a membrilor Organizației „T“, s-a gândit la sistemele sovietice de cercetare a acuzaților, brutale, și lipsite de scrupule, creându-se astfel un curent de simpatie și de compasiune în favoarea celor anchetați, fiind imediat bănuieți zbirii Serviciului Secret de

Informații de grave abuzuri în anchetarea inculpaților. Ceea ce l-a determinat pe Nicolski să-i transfere de îndată la închisoarea Uranus a Curții Marțiale din București și să îngăduie avocaților să ia în sfârșit contact cu clienții lor. De aceea, prezumția unei anchete trucate (care de altfel corespunde perfect realității) a fost cea care a determinat apărarea să infirme în bloc toate declarațiile smulse celor anchetați în timpul detenției de la Malmaison, sugerând clienților săi să le nege în totalitate și să se disculpe de acuzațiile ce li se aduseseră. Acest fapt explică, cu excepția anilor de detenție primiți de cei câțiva socotiți conducători ai Organizației „T“, condamnările minore ce s-au aplicat majorității membrilor lotului numitei Organizații, pedepse variind de la 1 an la 1 lună închisoare, plus trei achitați. Se mai punea problema celor cinci disjuși pentru supliment de anchetă, dar în realitate, metoda a fost folosită pentru a-i elibera discret pe cei în cauză în cursul lunii octombrie 1945. Ceilalți coinculpați au fost și ei puși în libertate, la diverse date, în anul următor 1946.

Această experiență a servit lui Nicolski și zbirilor săi, indicându-le modul de procedare cu celelalte mișcări de rezistență anticomunistă, pe care le-au lăsat să se dezvolte, nu însă înainte de a se infiltra informatori care să-i țină în permanent la curent cu activitatea acestor organizații.

Dan Cernavodeanu

Din „Lumea Românească“, anul IV, nr. 44, august 1999. Dan Cernavodeanu a încetat din viață în octombrie 1999 și, datorită acestui fapt, relatarea memorialistică de față apare acum fără a se fi putut lua acceptul autorului. Am convingerea, însă, că nu l-ar fi refuzat.

NOTE

1. Organizația paramilitară, anticomunistă, promonarhistă și antisovietică „Haiducii Iui Avram lancu” a fost înființată la 1 decembrie 1944. Avea drept nucleu o parte dintre foștii membri ai Batalionului de voluntari „Iuliu Maniu”, care acționase - pentru a asigura reinstaurarea administrației românești - în toamna lui 1944, în județele Trei Scaune, Odorhei, Mureș, Ciuc. Comandantul Batalionului „Iuliu Maniu” - unitate desființată la cererea generalilor sovietici din Comisia Aliată de Control -, Gheorghe Olteanu, a devenit șef al Organizației „HAI”, procesul de constituire al acesteia finalizându-se la 1 mai 1945. Zona în care a activat era Transilvania, în special în regiunile muntoase. Majoritatea conducătorilor „HAI” au fost arestați la 21 mai 1946; Gheorghe Olteanu s-a „sinucis”¹ în arestul Prefecturii Poliției Capitalei, la 10 august 1946; procesul Organizației s-a încheiat pe 18 noiembrie 1946. Vezi, pe larg, prezentată Organizația „HAI” de Petre Țurlea în voi. *Monumente non grata. Falși martiri maghiari pe pământul românesc*, Editura Bravo Press, București, 1996, p. 53-56. (P.Ț.)

Ib C. V. R. Schuyler, *Misiune dificilă. Jurnal (28 ianuarie 1945 - 20 septembrie 1946)*, traducere Sorana Georgescu-Gorjan și Alina Petrecel, București, 1997, p. 196-197, 198-199, 200-201, 203-204. (D.C.)

2. Mircea Ștefanovici nu a fost șeful tineretului P.S.D.; în organizația sa „Tinerimea Liberă” au intrat și unii social-democrați, țărâniști etc. (P.Ț.)

3. Organizația „Tinerimea Liberă” s-a menținut ca atare și după intrarea în ea a unor social-democrați; apare în proces sub această denumire. (P.Ț.)

4. Ședința Organizației „Ț” de la Facultatea de Drept a avut loc în iunie 1945. (P.Ț.)

5. Este vorba despre P.C.R.; P.M.R. va fi înființat abia în 1948. (P.Ț.)

6. Constantin (Bebe) Brătianu a fost ministru al Producției de Război (minister înființat la 14 noiembrie 1944)

în cadrul Guvernului Sănătescu (4 noiembrie – 5 decembrie 1944) și pe același post, în cadrul Guvernului Rădescu (6 decembrie 1944 – 5 martie 1945) (P.Ț.)

7. Vezi declarația, din august 1945, a lui Dan Cernavodeanu.

8. „Scânteia“, II, 1945, nr. 313 din 30 august, p. 1 și 3. (D.C.)

9. Idem. (D.C.)

10. „România Liberă“, III, 1945, nr. 328 din 30 august, p. 1 și 2. (D.C.)

11. „Scânteia“, II, 1945, nr. 315 din 1 septembrie, p. 1 și 4; „România Liberă“, III, 1945, nr. 330 din 1 septembrie, p. 1 și 3; „Universul“, LVII, 1945, nr. 198 din 1 septembrie, p. 5. (D.C.)

12. „Scânteia“, II, 1945, nr. 316 din 2 septembrie, p. 1 și 2; „România Liberă“, III, 1945, nr. 332 din 2 septembrie, p. 1 și 4; „Universul“, LXII, 1945, nr. 199 din 2 septembrie, p. 3. (D.C.)

13. În actul de acuzare nu ni se mai imputa afirmația referitoare la postul de radio-emisie din Munții Făgărașului, deoarece nu a existat nici o declarație în acest sens în dosarul meu și, deci, n-aveau pe ce să fondeze învinuirea. (D.C.)

14. Vezi nota 5.

LIBRARIE București

Sediiul social: Calea Magilor nr. 125

Sector 2, 78214

TEL/Fax: 01/315.8534

Sediiul administrativ: Piața Presei Libere nr. 1

Sectorul 1, D.P. 33-17

TEL/Fax: 01/272.67.21

CUPRINS

București

www.cuprins.ro

Introducere 5

I. Două organizații democratice – „Tinerimea Liberă”
și „T” 11

II. Ancheta și procesul 48

Încheiere 119

Anexe 125

LIBRA® București

**Sediul social: Calea Moșilor nr. 125
Sector 2, 70314
Tel./Fax: 01/315.05.34**

**Sediul administrativ: Piața Presei Libere nr. 1
Sectorul 1, O.P. 33-77
Tel./Fax: 01/222.67.21**

**itcnet.ro
www.apler.ro**

Consilier editorial: ION TOMESCU

Redactor: DANIELA TOMESCU
Produsor: EUGEN PRISLOPAN
Procesor: MARIA PRISLOPAN
Cof. tip: 125 B.T.: 15.09.2000

Lucrare asociată la tipografia "BUCUREȘTI NOR"
300000 nr. 184, sector 1, București
Tel: 007 40 21 55 687 21 55 Contact: 007 40 21

LIBRA® București
Sednăl sediul: Calea Moșilor nr. 152
Sector 2, 70314
Tel/Fax: 01312.0334

Sednăl administrativ: Piața Pieței Libere nr. 1
Sectorul 1, O.R. 33-77
Tel/Fax: 01222.6721

libra.ro
www.libra.ro

Consilier editorial: ION TOMESCU

Redactor: DANIELA TOMESCU
Producție: EUGEN PRISLOPAN
Procesare: MARIA PRISLOPAN

Coli tipo: 12,5. B.T.: 15.09.2000

Lucrare executată la Tipografia „BUCUREȘTII NOI”
Str. Hrisovului nr. 18A, sector 1, București
Tel.: 667 64 28; Fax: 667 21 85 Centrală: 667 55 70